

Medenî Usûl Hukukunda Hükümden Sonra Feragat ve Davanın Feragat Sebebiyle Sona Erdiğini Ortaya Koyacak Olan Mercii: 7251 Sayılı Kanun Değişikliği Kapsamında Değerlendirmeler

The Authority that will Establish the Waiver and Termination of the Lawsuit due to Waiver after the Verdict in Code of Civil Procedure: Considerations within the Scope of Law No. 7251

Serpil Işık*

ÖZ

Davadan feragat, davacının dava dilekçesinde yer alan talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesidir. Kanunda yer alan düzenlemeler uyarınca davadan feragat, hükmün şekli anlamda kesinleşmesine kadar yargılamanın her aşamasında yapılabilecektir. Yargılamanın ilk derece mahkemesinde devam ettiği bir esnada davadan feragat edilebileceği gibi hükmün verilmesinden sonra ve fakat kanun yollarına müracaat edilmesinden önce ya da dosyanın kanun yollarında incelendiği bir aşamada da davadan feragat yoluna gidilebilecektir. Yargılamanın ilk derece mahkemesinde devam ettiği bir sırada davadan feragat edilmesi üzerine, ilk derece mahkemesince davanın feragat sebebiyle sona erdiği ifade edilerek usule ilişkin bir kararla reddedilmesi gerekecektir. Bununla birlikte, ilk derece mahkemesince hüküm verildikten sonra kanun yollarına müracaat süresi içerisinde veya hükmün kanun yollarına götürülmesinden sonra davadan feragat edilmesi durumunda hangi merci tarafından ne şekilde bir karar verileceği konusunda, 28.07.2021 tarihli ve 7251 sayılı HMK değişikliğine kadar usul kanunumuzda bir boşluk bulunmaktaydı. Bu sebeple, hükmün verilmesinden sonra kanun yolları süresi içerisinde veya dosyanın kanun yollarında incelendiği bir esnada davacı tarafından davadan feragat edilmesi durumunda müracaat edilecek olan mercii ile bu merci tarafından verilecek olan karar konusunda Yargıtay'ın yerleşik bir uygulaması söz konusuydu. 01.10.2011 tarihinde 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra çıkartılan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 57'nci maddesi ile ilk kez hükmün ilk derece mahkemesince verilmesinden sonra davadan feragat edilmesi konusunda bir düzenleme yapılmıştır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin yürürlükten kaldırılmasından sonra Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle birlikte bu konuda bir düzenleme (m. 215) getirilmiştir. Getirilen yönetmelik hükümleri ile kanun yollarına müracaat edilmesinden önce davadan feragat beyanının mahkemece inceleneceği ve mahkemenin bu yönde bir "ek karar" vereceği öngörülerek Yargıtay uygulamasından farklı ve yeni bir düzenleme kabul edilmiştir. 28.07.2020 tarihinde yürürlüğe giren 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu değişikliği sonrasında ise, Kanunda açıkça davadan feragatin yapılma zamanı ve verilecek olan karara ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. Böylelikle, Yönetmelik hükümleriyle kabul edilen ve uygulamada var olan durum, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda da düzenlenerek kanun hükmü olarak öngörülmüştür. Bununla birlikte, yönetmeliklerle öngörülen düzenlemeye kanuni bir temel kazandırılması ve HMK'da ilk defa "ek karar" kavramına yer verilmesi bakımından gerçekleştirilen değişiklik önem arz etmektedir. Çalışmamızda, hükmün ilk derece mahkemesince verilmesinden sonra ve fakat kanun yollarına müracaat edilmesinden önce ya da dosyanın kanun yollarında bulunduğu bir aşamada davadan feragat edilmesi üzerine davanın sona erdiğini tespit eden kararı verecek olan mercinin neresi olduğu Yargıtay kararları, doktrinde ileri sürülen görüşler ve yürürlüğe giren Yönetmelik hükümleri (eski HMK Yönetmeliği m. 57; Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215) ile 28.07.2020 tarihinde gerçekleştirilen 7251 sayılı HMK değişikliği çerçevesinde ele alınarak ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Medenî Usûl Hukukunda Davadan Feragat, Davadan Feragatin Zamanı, Hükümün Verilmesinden Sonra Davadan Feragat, Kanun Yolları Aşamasında Davadan Feragat, Ek Karar

* Araş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0003-4329-1138.

ABSTRACT

Waiver of a lawsuit means the plaintiff to partially or completely withdraw from the claim stated in the petition. According to the regulations in the code, waiver can be given at any stage of the proceeding, until finalization of the form of verdict. While waiver is possible while the proceeding at the court of first instance is ongoing, it is also possible after the verdict is given, yet before applying to legal remedies or during when the lawsuit file is examined for remedies. If the lawsuit is waived while the proceeding at the court of first instance is ongoing, it should be terminated by a procedural decision of the court of first instance stating that the lawsuit was terminated due to waiver. However, there is no provision in our legislation about which decision will be passed, by which authority and in which manner if the withdrawal from the lawsuit is given within the legal time frame to apply to legal remedies after the verdict is given by the court of first instance or after the verdict is appealed through legal remedies. Therefore, there is an established practice of the Court of Cassation on the authority to be applied to and the verdict to be given by this authority if the lawsuit is waived by the plaintiff within the legal time frame for applying to legal remedies after the verdict or while the legal remedies are being examined. Article 57 of the Regulation on Code of Civil Procedure issued after the Code of Civil Procedures No. 6100 came into force on 01.10.2011, introduced for the first time a provision that the lawsuit can be waived after verdict is given by the court of first instance. After the repeal of the Regulation on Code of Civil Procedure, another regulation was introduced with the Regulation on the Regional Courts of Justice and Court of Original Jurisdiction and Chief Public Prosecutor's Office Administrative and Editorial Services (Art. 215). With the provisions of the regulation, a different and new regulation from the practice of the Court of Cassation was adopted by assuming that the court will examine the notice of waiver before applying for legal remedies and will give an "additional verdict" in this respect. After the CCO amendment that entered into force on 28.07.2020, provision regarding the case and the decision to be made were clearly introduced in the Law. Thus, the current situation in practice has been regulated in the CCP and brought into law. In our study will try to discuss which authority is to give the verdict that the lawsuit is terminated upon waiver of the lawsuit after verdict is given by the court of first instance but before applying to legal remedies, or while the lawsuit file is being examined according to the legal remedies in terms of the decisions of the Court of Cassation, opinions put forward in the doctrine and the provisions of the Regulations (former HMK Article 57; Regulations Art. 215) and within the framework of the CCP amendment that entered into force on 28.07.2020.

Keywords: Waiver of Lawsuit in Code of Civil Procedure, Time Frame of Waiver from the Lawsuit, Waiver after the Verdict, Waiver from Lawsuit During Legal Remedies, Additional Decision.

GİRİŞ

Medenî usûl hukukunda geçerli olan tasarruf ilkesinin doğal bir sonucu olarak davacı, hakkını elde edebilmek için üçüncü bir kişiye karşı açmış olduğu davaya devam edebilir yahut yargılamanın herhangi bir aşmasında davasından vazgeçebilir¹. Açılmış olan davaya devam etmek istemeyen

1 Yavuz Alangoya, M. Kâmil Yıldırım ve Nevhis Deren-Yıldırım, *Medeni Usul Hukuku Esasları* (7. Bası, Beta 2009) 422; Murat Atalı, *Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, C. III* (15. Bası, On İki Levha 2017) 2012. Tasarruf ilkesine göre, yargılamanın tarafları dava konusu olan hak üzerinde etki ederek serbestçe tasarrufta bulunabilir. Tasarruf ilkesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Baki Kuru, Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı 6100 sayılı HMK'na Göre Yeniden Yazılmış (Tıpkı Basım)* (24. Bası, Yetkin 2013) 335; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 182-183; Nedim Meriç, *Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi (Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde)*, (Yetkin, 2011) 17 vd.; Güray Erdönmez, *Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, C. I* (15. Bası, On İki Levha, 2017) 783-795; Ali Cem Budak ve Vural Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku* (4. Bası, Adalet 2020) 82-85; Abdurrahim Karşlı, *Medeni Muhakeme Hukuku* (Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Bası, Filiz 2020) 228-231; Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (3. Bası, Yetkin 2020) 98-102; Ömer Ulukapı, *Medeni Usul Hukuku* (3. Bası, Mimoza 2015) 119.

davacı, böyle bir durumda, “*davadan feragat*” müessesine müracaat ederek davanın sona ermesini sağlayabilir².

Davadan feragat, 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun³ 307 ilâ 312'nci maddeleri⁴ arasında düzenlenmektedir⁵. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan düzenlemeler uyarınca davadan feragat, davacının yargılamayı yürüten mahkemeye yapacağı tek taraflı bir irade beyanıyla gerçekleştirilir⁶. Davadan feragat için karşı tarafın iznine veya mahkemenin onayına ihtiyaç bulunmamaktadır⁷ (HMK m. 309/f. 2). Davadan feragat yargılamanın devam ettiği aşamada davacı tarafından gerçekleştirilebilir⁸.

Davadan feragat, zamansal olarak, hükmün kesinleşmesine kadar yargılamanın her aşamasında yapılabilir⁹ (HMK m. 310/f. 1). Buna göre, sadece yargılamanın ilk derece mahkemesinde

- 2 Necip Bilge ve Ergun Önen, *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri* (3. Bs, Sevinç Matbaası 1967) 296; Necip Bilge, *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri* (Sevinç Matbaası 1967) 262; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2012; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 505. Davadan feragat hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Leyla Akyol Aslan, *Medeni Usul Hukukunda Davadan Feragat* (1. Bası, Yetkin 2011) 65 vd.
- 3 RG., 4.2.2011, S. 27836.
- 4 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2008. Davadan feragat, 1.10.2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun “*Davaya Son Veren Taraf İşlemleri*” başlıklı üçüncü bölümünde 307 ilâ 312'nci maddeler arasında düzenlenmektedir. Alman hukukunda ise, davadan feragat (*Verzicht*), Alman Medeni Usul Kanunu'nun (ZPO) §§ 306 vd.'nda düzenlenmektedir (Bkz.: Hans-Joachim Musielak, *Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz* (8., Neubearbeitete Auflage, Verlag Franz Vahlen München, 2011) 1034 vd.).
- 5 Bununla birlikte, davadan feragat yürürlükten kaldırılan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun (HUMK) 91-95 hükümlerinde düzenlenmekteydi (Ergun Önen, ‘Feragat ve Kabul Kesin Hüküm Teşkil Etmez’ (1976) 1 ABD 26).
- 6 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2016; Baki Kuru, *Medeni Usul Hukuku El Kitabı Cilt 2* (Yetkin 2020) 1046; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 505; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Ali Haydar Karahacıoğlu ve Aynur Parlar, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi* (Bilge, 2014) 1339. Ayrıca, davadan tamamen feragat edilebileceği gibi kısmen feragat yoluna da gidilebilir (Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2020; Sabri Şakir Ansay, *Hukuk Yargılama Usulleri* (7. Bası, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1960) 180; İlhan E. Postacıoğlu, *Medeni Usul Hukuku Dersleri* (1911 Sayılı Kanun'a Göre Yazılmış 6. Bası, Sulhi Garan 1975) 480; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Budak ve Karaaslan (n 1) N 6, s. 320; Saim Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku, C. I-II* (Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 7. Bası, Nesil 2000) 573; Nihat Yavuz, ‘Hukuk Davalarında Feragat ve Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin En Son Bir Kararı Üzerine Bazı Düşünceler’ 1977 (6) Ankara Barosu Dergisi 1019. Davadan kısmen feragat edilmesi durumunda, feragat edilen kesimin dilekçede yahut tutanakta açıkça gösterilmesi gerekmektedir (HMK m. 309/f. 3) (Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Şanal L. Görgün, Levent Börü, Barış Toraman ve Mehmet Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku* (28.07.2020 tarih ve 7251 sayılı Kanunla Değiştirilmiş, Güncellenmiş 9. Bası, Yetkin 2020) 596). Davadan kısmen feragat halinde, feragat edilen kısım için dava sona erer ve feragat edilmeyen kısım için ise dava devam edecektir (Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Karşlı (n 1) 373).
- 7 Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 422-423; Karşlı (n 1) 373; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2016; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 505; Timuçin Muşul, *Medeni Usul Hukuku* (6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Esas Alınarak Hazırlanmış 3. Bası, Adalet 2012) 437, 441; Baki Kuru, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (1. Bası, Yetkin 2017) 389; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 596.
- 8 Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 479; Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü El Kitabı* (1. Bası, Alfa 1995) 595; Karşlı (n 1) 371; Muşul, (n 7) 436; Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. IV* (6. Bası, Demir-Demir 2001) 3550.
- 9 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Karşlı (n 1) 374; Muşul, (n 7) 441; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 598; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 388; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2012; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322; Karahacıoğlu ve Parlar (n 6) 1341. Yarg. 23. HD, 5.3.2012, E. 2012/923, K. 2012/1647“... Feragat, 6100 sayılı HMK'nun 311. madde hükmü uyarınca, kesin hüküm sonuçlarını doğurduğu gibi, aynı Kanun'un 309/2. Maddesi uyarınca karşı tarafın kabulüne de bağlı bulunmamaktadır. Öte yandan aynı Kanun'un 310'uncu maddesi

devam ettiği bir esnada değil; aynı zamanda, hükmün şekli anlamda kesinleşmesine kadar davadan feragat edilebilir¹⁰. Hükmün şekli anlamda kesinleşmesinden sonra ise, ortada derdest bir dava bulunmadığı için, bu aşamada davadan feragat yoluna gidilemez¹¹. İlk derece mahkemesince hükmün verilmesinden sonra ve fakat kanun yollarına müracaat edilmesinden önce ya da dosyanın kanun yollarında incelendiği bir esnada da davadan feragat edilebilmesi mümkündür¹².

Davayı sona erdiren usulî işlemlerden birisi olan feragat¹³, davacı tarafından yapıldığı anda hükümlerini doğurur¹⁴. Bu sebeple, davanın feragat sebebiyle sona erebilmesi için mahkemece bir karar verilmesine gerek yoktur¹⁵. Bununla birlikte, mahkemece, davanın feragat sebebiyle sona erdiğini tespit ve tevsik eden bir kararın verilmesi gerekmektedir¹⁶.

Dava henüz ilk derece mahkemesindeyken davacı tarafından davadan feragat edilirse, davanın feragat sebebiyle sona erdiğini tespit eden kararı verecek olan merci “*ilk derece mahkemesi*” olacaktır¹⁷. Bununla birlikte, ilk derece mahkemesince hüküm verildikten sonra kanun yollarına müracaat süresi içerisindeyken davadan feragat edilirse hangi merci tarafından karar verileceği konusunda, 28.07.2020 tarihli ve 7251 sayılı HMK değişikliğine kadar usul kanunumuzda bir boşluk

uyarınca davadan feragat, karar kesinleşinceye kadar her aşamada mümkündür. Mahkeme davadan el çektiğinden, karar ortada durduğu müddetçe, davayı yeniden ele alıp, feragat nedeniyle bir karar veremez (11.04.1940 gün ve 70 sayılı İBK, 21.11.1981 gün 1981/2-551 sayılı HGK kararı). Bu itibarla, davadan feragat nedeniyle mahkemece bir karar verilmesi gerektiğinden, bunun sağlanabilmesi için hükmün öncelikle bu nedenle bozulması gerekmiştir.” (Karahacıoğlu ve Parlar (n 6) 1341).

- 10 Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 423-424; Üstündağ (n 6) 571; Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 478; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322; Bilge (n 2) 309.
- 11 Lütfü Fikri Soner, ‘Feragat, Kabul ve Sulhe Dair Bazı Sorunlar’ (1977) 3 ABD 442; Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 478; Akyol Aslan (n 2) 250 vd.; Ansay (n 6) 181; Üstündağ (n 6) 571; Karşlı (n 1) 374; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 598.
- 12 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 423-424; Kuru, *El Kitabı* (n 8) 597; Akyol Aslan (n 2) 257 vd.; Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 478; Karşlı (n 1) 374.
- 13 Davadan feragatin davayı sona erdiren usul işlemlerinden birisi olduğu hakkında bkz.: Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 422; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar-Ayvaz ve Emel Hanağası, *Medeni Usul Hukuku* (Güncellenmiş ve 7251 sayılı Kanun Değişiklikleri İşlenmiş 6. Bası, Yetkin 2020) 564 vd.; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 571 vd.; Budak ve Karaaslan (n 1) 319 vd.; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 592; Karşlı (n 1) 369-370; Kuru, C. IV (n 8) 3543; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 505; Kuru, *El Kitabı* (n 8) 594; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 386; Muşul, (n 7) 435 vd.; Atalı, *Pekcamtez Usul* (n 1) 2008 vd.; Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 476; Üstündağ (n 6) 568.
- 14 Soner (n 11) 444; Karşlı (n 1) 373.
- 15 Atalı, *Pekcamtez Usul* (n 1) 2015. Bununla birlikte, *doktrinde bazı yazarlarca*, davanın feragat sebebiyle sona erdiği konusunda mahkemece bir karar verilmesinin gerektiği kabul edilmektedir (Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 424). Doktrinde aksi görüşteki bu yazarlara göre, davanın feragat ile değil de mahkemenin feragat hakkında vereceği karar ile sona ereceği şeklindedir. Bu görüşteki yazarlar için bkz.: Arslan, Yılmaz, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, (n 13) 567.
- 16 Süha Tanrıver, *Medeni Usûl Hukuku, C. I, Temel Kavramlar ve İlk Derece Yargılaması* (Tümüyle Gözden Geçirilmiş, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, Yetkin 2018) 1052. Doktrinde aksi yöndeki görüş için bkz.: Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 424; Arslan, Yılmaz, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, (n 13) 567.
- 17 Soner (n 11) 444.

bulunmaktaydı¹⁸. Zira, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun¹⁹ yürürlükte olduğu dönemde, davadan feragati düzenleyen kanun hükümlerinin arasında (HUMK m. 91-95) bu konuya ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktaydı²⁰. Bununla birlikte, hükmün verilmesinden sonra kanun yolları süresi içerisindeyken veya dosyanın kanun yollarında incelendiği bir aşamada davadan feragat edilmesi durumunda, müracaat edilecek olan merci ile bu merci tarafından verilecek olan karar konusunda Yargıtay'ın yerleşik bir uygulaması söz konusuydu²¹.

Yargıtay'ın yerleşik uygulamasına göre, ilk derece mahkemesince hüküm verildikten sonra, kanun yolu incelemesinin gerçekleştirilmesinden önce davadan feragat edilmesi durumunda feragat sebebiyle dosyanın Yargıtay'a gönderilmesi yönünde karar verilmesi gerekmektedir²². Zira, ilk derece mahkemesi, kararını ortaya koyduktan sonra dosyadan el çekmiş olacağı için, davacı tarafından davadan feragat beyanının ileri sürülmesi üzerine hükmü veren mahkemece tekrardan inceleme yapılarak karar verilmesi söz konusu olmaz²³. Böylelikle, feragat edilen dosyanın Yargıtay tarafından bozulmasından sonra, kararı veren ilk derece mahkemesine gönderileceği ve feragat sebebiyle yargılamaya son verileceği içtihat edilmekteydi²⁴. Bununla birlikte, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe girmesinden sonra getirilen Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin "*karar verilmiş dosyalara ilişkin işlemler*" kenar başlıklı 57'nci maddesi ile Yargıtay uygulamasından farklı bir düzenleme kabul edilmiştir²⁵. Bu durum karşısında Yargıtay, verdiği kararlarda, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 57'nci maddesinde öngörülen düzenlemenin yürürlüğe girmesinden sonra da uzun zamandan beri sürdürdüğü uygulamanın devam etmesi gerektiği yönünde içtihatlar ortaya koymuştur²⁶.

18 İlk derece mahkemesince hüküm verildikten sonra kanun yollarına müracaat süresi içerisinde davadan feragat edilmesi durumunda hangi merci tarafından ne şekilde karar verileceği konusunda Kanunda bir boşluk söz konusuydu (Akyol Aslan (n 2) 262; Soner (n 11) 444).

19 RG., 2, 3, 4. 07. 1927, S. 622, 623, 624.

20 Bkz.: HUMK m. 91-95.

21 Yargıtay uygulaması hakkında bkz.: Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013; Kuru, C. IV (n 8) 3565-3568.

22 Yarg. 2. HD, 05.05.1999, 2708/4669 "...Taraflar arasındaki boşanma davasının yapılan mahkemece sonunda mahkemece isteğe uygun olarak boşanmaya hükmedilmiş, temyiz süresi içinde davacı 7.12.1988 tarihli dilekçesi ile davadan feragat etmiştir. Karar kesinleşinceye kadar davanın her safhasında davadan feragat mümkündür. Feragat kesin hükmün hukuki neticelerini doğurur (HUMK m. 95). Öte yandan işlem doğrultusunda oluşan hükmün kesinleşmesi bu kuralla çelişen bir sonuç doğuracaktır. O halde, henüz kesinleşmemiş hükmün ortadan kaldırılması zorunludur. Mahkemeler Kanunda öngörülen istisnalar dışında kendi hükümlerini kendileri kaldıramazlar. İlk derece mahkemelerinin kararlarını bozup kaldırma yetkisi münhasıran Yargıtaya aittir (Yargıtay Kanunu 1; HUMK m. 428). Mahkemece kadının davası kabul edilerek boşanmaya karar verilmeyle dosyadan el çekilmiştir. Davacı kadının hükmün kesinleşmeden önce verdiği 7.12.1998 tarihli dilekçesinin temyiz isteği olarak kabulü ile, dosyanın ele alınıp feragat sebebi ile gerekli kararın verilmesi gerekirken ek kararlar davanın feragat sebebi ile gerekli kararın verilmesi gerekirken ek kararlar davanın feragat sebebi ile reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir..." (YKD 1999/10, s. 1364; Aynı karar için bkz.: Kuru, C. IV (n 8) 3567).

23 Evren Koç ve Cengiz Serhat Konuralp, *Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ve Bölge Adliye Mahkemesi Kalem Mevzuatı* (Sümer, 2017) 66.

24 Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322. Yarg. 8. HD, 28.02.2017, E. 2016/10528, K. 2017/2702 "...Karar kesinleşinceye kadar davadan feragatin mümkün olduğuna, Mahkemece, bir karar verilip, davadan el çektikten sonra temyiz aşamasında davacı asil tarafından davadan feragat edildiğine ve bu aşamada feragat hakkında karar verme yetkisi yerel mahkemeye ait olduğuna göre, davacının davadan feragat beyanı hakkında bir karar verilmek üzere bozulması gerekmektedir" (e-uyar).

25 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013.

26 Yarg. 22. HD. 15.2.2016, E. 2015/19288, K. 2016/3686 "...Bir kısım işçilik alacaklarının ödetilmesi istemi ile açılan davada

Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin yürürlükten kaldırılmasından sonra onun yerine Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik (“Yazı İşleri Yönetmeliği”) kabul edilerek yürürlüğe konulmuştur²⁷. Kanun koyucu, yeni Yönetmelik ile getirilen 215’inci madde hükmünde, yürürlükten kaldırılan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 57’nci maddesinde öngörülen esaslarla birebir aynı düzenlemeleri kabul etmiştir²⁸. Buna göre, Yazı İşleri Yönetmeliği'nin 215’inci maddesinde, ilk derece mahkemesince hükmün verilmesinden sonra ve fakat şekli anlamda kesinleşmesinden önce davadan feragat edilmesi durumunda, hâkimin dosya üzerinden “*ek karar*” alabileceği; böylelikle, dosyanın istinaf ve temyiz incelemesine gönderilemeyeceği öngörülmüştür²⁹.

Doktrinde, yönetmelik hükümleriyle düzenleme getirilmesi eleştirilerek, bu konuda Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda da bir hükmün sevk edilmesinin gerektiği ileri sürülmüştür³⁰. 28.07.2020 tarihli ve 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla³¹ gerçekleştirilen değişiklikler sonrasında, davadan feragatin gerçekleştirilme zamanı ile davadan feragat üzerine davanın sona erdiğini tespit eden kararı verecek olan merciin neresi olduğu hakkında düzenlemeler yapılmıştır. Böylelikle, yönetmelik hükümleriyle kabul edilen ve uygulamada var olan durum, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda da düzenlenerek kanuni bir zemine kavuşturulmuştur³². *Kanaatimizce*, yönetmeliklerle öngörülen düzenlemeye kanuni bir temel kazandırılması ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda ilk defa “*ek karar*” kavramına yer verilmesi

mahkemece davanın kısmen kabulüne ilişkin verilen karar, davalı ve davacı vekilleri tarafından temyiz edilmiş ve dosya temyiz incelemesi için dairemize gönderilmiştir. Davacı vekili 09.02.2016 tarihli dilekçesi ile davadan ve temyizden feragat ettiğini bildirmiştir. 06.08.2015 tarihli ve 29437 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren, Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 215. maddesinde “Hükmün kesinleşmesinden önce davadan feragat, davayı kabul veya sulh halinde, hâkim dosya üzerinden bu konuda ek karar verir. Taraflarca kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi sırf bu nedenlerle dosya istinaf veya temyiz incelemesine gönderilmez.” düzenlemesi yer almaktadır. Anılan sebeple, hükmünden sonra ortaya çıkan ve temyiz incelemesine usulen engel oluşturan davadan feragat beyanının mahkemece değerlendirilip karara bağlanması için dosyanın mahkemesine iadesine karar vermek gerekmiştir...” (Lexpera).

27 RG. 3.4.2012, S. 28253.

28 Yürürlükten kaldırılan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 57’nci maddesinde, “Hükmün kesinleşmesinden önce davadan feragat, davayı kabul veya sulh halinde, hâkim dosya üzerinden bu konuda ek karar verir. Taraflarca kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi sırf bu nedenlerle dosya istinaf veya temyiz incelemesine gönderilmez.” denilmektedir. 06.08.2015 tarihinde yürürlüğe giren Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 215. maddesi de aynı düzenlemeyi içermektedir (Yarg. 23. HD, 21.04.2016, E. 2015/8604, K. 2566, e-uyar). Yönetmeliğin 215’inci maddesinde, “Hükmün kesinleşmesinden önce davadan feragat, davayı kabul veya sulh hâlinde, hâkim dosya üzerinden bu konuda ek karar verir. Taraflarca kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi sırf bu nedenlerle dosya istinaf veya temyiz incelemesine gönderilmez.” denilmektedir.

29 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013.

30 Sema Taşpınar Ayyavaz, ‘HMK Yönetmeliği ile Usul hükmü Getirilemez’ 2013/3 Güncel Hukuk Dergisi 552-555.

31 RG., 22.07.2020, S. 31199.

32 Selçuk Öztekin, Sema Taşpınar Ayyavaz ve Serdar Kale, ‘Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında 20 Mart 2020 Tarihli Kanun Teklifi’ne İlişkin Bazı Açıklamalar ve Kanun Teklifinin Değerlendirilmesi’ (2020) Temmuz-Ağustos 33(149), Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 138-139; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes, ‘Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin (2020) Değerlendirilmesi’, *LexperaBlog*, (30.03.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/hmk-ile-bazi-kanunlarda-degisiklik-yapilmasina-dair-kanun-teklifinin-2020-degerlendirilmesi/>> (Son Erişim Tarihi: 29.07.2020).

bakımından gerçekleştirilen değişiklik önem arz etmektedir³³. Bu sebeple, çalışmamızda, öncelikle, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenmekte olan davadan feragat hakkında açıklamalarda bulunulacak ve davadan feragatin hukuki niteliği, şekli ile zamanı ifade edilecektir. Sonrasında ise, hükmün verilmesinden sonra davadan feragat edilmesi üzerine karar verecek olan mercî; doktrinde ileri sürülen görüşler, Yargıtay kararlarıyla şekillenen uygulama ve Yönetmelik hükümleri (eski HMK Yönetmeliği m. 57; Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215) ile 28.07.2020 tarihinde gerçekleştirilen 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu değişikliği çerçevesinde değerlendirilerek ortaya konulmaya çalışılacaktır.

I. DAVADAN FERAGAT HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A. DAVADAN FERAGAT KAVRAMI

Davadan feragat, davacının dava dilekçesinde yer alan talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesidir^{34,35} (HMK m. 307). Davadan feragat eden davacı, mahkemeye müracaat ederek, dava dilekçesindeki talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçtiği hususunu ortaya koymaktadır³⁶. Davacı, davadan feragat yoluna müracaat etmekle sadece davasını geri almış olmamakta; aynı zamanda, davaya konu edilen haktan da vazgeçmiş sayılmaktadır³⁷. Bu sebeple, feragat edilen davaya konu olan hakkın tekrardan başka bir davada ele alınabilmesi mümkün olmamaktadır³⁸.

33 Öztek, Taşpınar Ayvaz ve Kale (n 32) 138.

34 Davadan feragat hakkında çeşitli tanımlar ve kavramsal açıklamalar için bkz.: Akyol Aslan (n 2) 65 vd.; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes, *Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı* (7035, 7101 ve 7155 Sayılı Kanunlarla Yapılan Değişiklikler Nazara Alınarak Gözden Geçirilmiş 8. Bası, On İki Levha, 2020) 437; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 572; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2011; Karşlı (n 1) 370; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 11, s. 321; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medenî Usul* (n 1) 505; Muşul, (n 7) 436; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 592; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 386; Tanrıver, *Medenî Usûl C. I* (n 16) 1046; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 422; Ömer Uğur Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu, Bilimsel Açıklama-Son İçtihatlar* (Yetkin 2013) 1067. Bununla birlikte, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 91'inci maddesinde "Feragat, iki taraftan birinin neticei talebinden vazgeçmesidir" şeklinde ifade edilmekteydi (Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 476; Üstündağ (n 6) 571; Kuru, *El Kitabı* (n 8) 595; Kuru, *C. IV* (n 8) 3544).

35 Davadan feragat, Alman Medenî Usul Kanunu'nda (ZPO) § 306 hükmünde düzenlenmektedir. § 306 ZPO hakkında bkz.: Ingo Saenger, *Zivilprozessordnung: ZPO (Familienverfahren, Gerichtsverfassung, Europäische Verfahrensrecht)*, Handkommentar, (8. Auflage, Nomos, 2019), § 306, N. 1; Leo Rosenberg, Karl Heinz Schawb ve Peter Gottwald, *Zivilprozessrecht* (17., neu bearbeitete Auflage, München, Verlag C. H. Beck oHG, München, 2010) § 132, Rdn. 68; Hans-Joachim Musielak, *Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung Bd. 1: §§ 1-354*, Wolfgang Krüger (Hrsg.) (6. Auflage, C.H.Beck 2020) § 306, N. 2; *Beck'scher Online-Kommentar ZPO*, (Herausgegeben von Volkert Vorwerk und Christian Wolf) (36. Edition, Stand: 01.03.2020, Verlag C.H. Beck München 2020) marg. 2.

36 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2020; Ansay (n 6) 180; Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 480; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medenî Usul* (n 1) 506; Karşlı (n 1) 373; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 6, s. 320; Üstündağ (n 6) 573; Yavuz (n 6) 1019; Gençcan (n 34) 1067.

37 Saenger, ZPO § 306 (n 35) N. 1; Hans-Joachim Musielak und Wolfgang Voit, *Zivilprozessordnung: ZPO mit Gerichtsverfassungsgesetz* (17., neu bearbeitete Auflage, Verlag Franz Vahlen, 2020) § 306, Rdn. 2; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 386; Kuru, *C. IV* (n 8) 3545; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2012; Karşlı (n 1) 370; Gençcan (n 34) 1067.

38 Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 592; Karşlı (n 1) 370-371; Gençcan (n 34) 1067. Yarg. 21. HD, 8.2.2005, 2004/12344-816 "feragate konu teşkil eden hak tamamen düşer ve artık bir daha dava edilemez" (YKD 2005/9, s. 1430; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 423). Yargıtay kararında, davacının kullandığı "yeniden dava

Davacı, davadan feragat iradesini ortaya koyarken başka bir müessesese ile karıştırılmayacak bir ifadeye yer vermelidir³⁹. Zira, *uygulamada*, davadan feragat ile benzer müesseselerin karıştırıldığı görülmektedir⁴⁰. Buna göre, davadan feragat ile “*davanın geri alınması*” (HMK m. 123; HUMK m. 185/f. 1; ZPO § 269) farklı müesseseler⁴¹ olmakla birlikte çoğu zaman hatalı bir şekilde birbirlerinin yerine kullanılmaktadır⁴². Bu sebeple, davadan feragat edilmek istenirken, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 123’üncü maddesinde (HUMK m. 185/f. 1; ZPO § 269) öngörülen “*davanın geri alınması*” ile karıştırılmayacak bir ifadenin kullanılmasına özen gösterilmelidir⁴³.

Davanın geri alınmasına ilişkin olarak Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 123’te “*Davacı, hüküm kesinleşinceye kadar, ancak davalının açık rızası ile davasını geri alabilir*”⁴⁴ denilmektedir⁴⁵. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 123’üncü maddesinin lafzından da anlaşılacağı üzere, davanın geri alınması bazı yönleriyle HMK m. 307’de düzenlenen davadan feragat müessesesinden farklılık arz etmektedir⁴⁶. Zira, davanın geri alınmasında davacı, davaya konu edilen haktan vazgeçmemekte;

açabilmek için süresinden önce ikame ettiğim bu davadan feragat ediyorum” şeklindeki beyanın davadan feragati değil; davanın geri alınmasını sonuçlayacağı ifade edilmektedir (Yarg. 2. HD, 27.10.1995 8962/10941 Yasa 1996/5 s. 927; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 423).

- 39 Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 594; Kuru, C. IV (n 8) 3544; Kuru, *El Kitabı* (n 8) 595. Bu kapsamda, Yargıtay kararlarında, boşanma davası esnasında, eşlerden birinin diğerinden nafaka ve tazminat istemiyorum şeklindeki beyanı davadan feragat olarak kabul edilmektedir (Yarg. 2. HD, 19.03.2013, E. 2012/21182, K. 2013/7436, Legal Elektronik Hukuk Bankası; Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı). Buna karşılık, davacının istinaf dilekçesinde yer alan “*tazminat ve nafaka verilmezse boşanmak istemiyorum*” şeklindeki beyanı davadan feragat iradesi olarak kabul edilemeyecektir (Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 595). Yargıtay’ın bu yöndeki bir kararı için bkz.: YHGK, 12.09.2012, E. 2012/2-245, K. 2012/554 (Legal Elektronik Hukuk Bankası).
- 40 Uygulamada, HMK m. 307 vd.’nda (HUMK m. 95 vd.) düzenlenmekte olan davadan feragat müessesesi yerine “*davadan vazgeçme*” tabiri de kullanılmaktadır. Bununla birlikte, davadan vazgeçme tabiri, davanın geri alınması için de kullanıldığından davadan feragat müessesesi ile sıklıkla karıştırılmaktadır (Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 505). HMK m. 123’de öngörülen (HUMK m. 185/f. 1) davanın geri alınması davadan feragatten farklılık arz etmektedir (Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2012; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 593; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 387; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 572; Postacioğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 479; Üstündağ (n 6) 571; Muşul, (n 7) 437; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 11, s. 321; Kuru, *El Kitabı* (n 8) 595; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 423; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 505).
- 41 Saenger, ZPO § 306 (n 35) N. 1; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, (n 34) 438.
- 42 Akyol Aslan (n 2) 70. Davadan feragat ile davanın geri alınması arasındaki farklar hakkında açıklamalar için bkz.: Postacioğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 479; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2012; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 505; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 423; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 593; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 11, s. 321; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 572.
- 43 Akyol Aslan (n 2) 65-66; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 594.
- 44 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 123’üncü maddesinde düzenlenen “*davanın geri alınması*”nın 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’ndaki karşılığı, 185/f. 1’de düzenlenmekteydi. Söz konusu düzenleme şu şekildedir: “*Kanunu Medenide tayin olunan haller mahfuz kalmak şartıyla dava ikamesi ile aşağıda gösterilen neticeler hasıl olur: 1. Müddeaaaleyhin rızası olmaksızın müddei davasını takipten sarfınazar edemez.*” <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.3.1086.pdf> (Çevirimiçi, Erişim Tarihi: 19.05.2020).
- 45 HMK m. 123’te düzenlenen davanın geri alınması hakkında bkz.: Budak ve Karaaslan (n 1) 213; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 292; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 382-383.
- 46 Saenger, ZPO § 306 (n 35) N. 1; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2012; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 572; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 11, s. 321; Karşlı (n 1) 371; Muşul, (n 7) 437; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 593; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 387. Benzer şekilde, 1086 sayılı HUMK döneminde, davadan feragat kurumu m. 185’te düzenlenmekte olan davayı geri alma (davanın takibinden sarfınazar etme) müessesesi ile karıştırılmaktaydı (Kuru, *El Kitabı* (n 8) 595; Kuru, C. IV (n 8) 3544; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 423; Üstündağ (n 6) 571). Yargıtay’ın bu yöndeki

aksine, davasını ileride açabilme imkânını saklı tutarak o an için geri almaktadır⁴⁷. Bunun neticesinde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 123'üncü maddesi uyarınca geri alınan dava, dava konusu haktan vazgeçilmiş olmadığı için daha sonra tekrardan açılabilir⁴⁸. Diğer taraftan, davadan feragatte, aynı zamanda dava konusu olan haktan da feragat edildiği için⁴⁹ davacının feragat ettiği davayı tekrardan yargı önüne taşıyabilmesi mümkün olmamaktadır⁵⁰. Aksi takdirde, davacı, bir dava şartı olan kesin hükmü mahkemede ileri sürerek (HMK m. 114/f. 1, i) davanın usulden reddedilmesini sağlayabilecektir⁵¹. Davadan feragat ile davanın geri alınması arasındaki bir diğer fark ise, karşı tarafın rızasının gerekip gerekmediği noktasındadır⁵². Zira, davanın geri alınabilmesi için davalının açık rızasına ihtiyaç bulunmaktayken⁵³; davadan feragatte davacı, karşı tarafın rızasını almak zorunda değildir⁵⁴ (HMK m. 309). Ayrıca, vekil ile temsil edilen davalarda, davanın geri alınabilmesi için davacı vekilinin vekaletnamesinde özel olarak davayı geri alma yetkisinin bulunmasına gerek yoktur⁵⁵. Buna karşılık, davadan feragat edilebilmesi için davacı vekilinin vekaletnamesinde HMK m. 74 uyarınca, özel bir yetkinin bulunması şarttır⁵⁶.

Uygulamada, mahkemeye sunulan dilekçelerde davadan feragat kavramının yerine sıklıkla “*davayı atıye terk etme*”⁵⁷ ifadesi de kullanılmaktadır⁵⁸. Bununla birlikte, *Yargıtay kararlarında*⁵⁹, davadan

bir kararı şu şekildedir: “HUMK m. 91'deki “vazgeçme” terimi HUMK 185/1'deki davanın, davalının muvafakati ile geri alınmasını hatırlatması bakımından yanlıttır;” ... yazılı olduğu şekilde davalının feragati kabul etmediğinden bahisle, yargılamaya devam olunarak davanın kanıtlanmamış olduğu gerekçesi ile reddine karar verilmesi usule aykırıdır” (Yarg. 19. HD 30.9.1997, 48128/7838, YKD 1998/8, s. 1198; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 422 dn. 5).

47 Akyol Aslan (n 2) 73; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 387; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2012.

48 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 572; Muşul, (n 7) 437.

49 Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 387; Karşlı (n 1) 370-371.

50 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 572; Karşlı (n 1) 370-371; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 11, s. 321; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 387.

51 Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 387.

52 Postacioğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 479; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 423; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 572; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 11, s. 321.

53 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2012; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 572; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 11, s. 321; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 387; Karşlı (n 1) 371; Muşul, (n 7) 437.

54 Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 387; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 572; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 21, s. 321; Karşlı (n 1) 371. Yarg. 13. HD, 21.5.1984, 2810/3588 “...Davacı asilin, 2.4.1977 tarihli 25.5.1977 havale günlü davadan feragat dilekçesi dosyaya konmuştur. 15.10.1977 günlü dilekçesiyle de feragat dilekçesinin karşı tarafa tebliğ edilmediği gerekçesi ile feragatten vazgeçtiği bildirilmiştir. Davacı vekili de 15.11.1977 tarihli celsede feragata ilişkin dilekçelerdeki imzaların müvekkiline ait olduğunu doğrulamıştır. HUMK'nun 93. Maddesine göre feragat dilekçesi ile veya yargılama sırasında sözlü olarak yapılır. 2494 sayılı Kanunla 93. Maddede yapılan değişiklikle, feragat dilekçesinin karşı tarafa tebliği, davanın uzamasından başka sonuç doğurmadığından tebliği hususu madde metninden çıkartılmıştır. Çünkü feragatin sonuç doğurması karşı tarafın kabulüne bağlı değildir...” (İKİD 1984/284, s. 2801; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 422-423, dn. 5).

55 Akyol Aslan (n 2) 76; Kuru, *C. IV* (n 8) 3550.

56 Kuru, *El Kitabı* (n 8) 596; Kuru, *C. IV* (n 8) 3550.

57 Uygulamada, “*davayı atıye terk etme*” kelimesinden başka aynı anlamı karşılayacak şekilde “*davayı atıye bırakma*” ifadesi de kullanılmaktadır.

58 Davayı atıye terk etme ile davadan feragat müessesinin farklılık arz ettiği konusunda açıklama için bkz.: Görgün, Börtü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 595.

59 Yarg. 1. HD, 08.11.2012, 11250/12498 “... Yanlar arasında görülen elatmanın önlenmesi davası sonunda, yerel mahkemeye davanın, kabulüne ilişkin olarak verilen karar davalı tarafından yasal süre içerisinde duruşma istemli temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, Tetkik Hakimi H.Fatih Demirev'in raporu okundu, açıklamaları dinlendi, davacı, davasından

feragat kavramını karşılamak üzere kullanılan “*davayı atıye terk etme*” ifadesinin, davadan feragat olarak nitelendirilemeyeceği belirtilmektedir.⁶⁰ *Yargıtay*, aynı zamanda, davacının ileri sürdüğü “*davayı kabul etmiyorum*” şeklindeki beyanın da davadan feragat olarak değerlendirilemeyeceğini ortaya koymaktadır.⁶¹

Davacı, davadan feragat etmek isterken “*feragat*” kelimesini bizzat kullanmak zorunda değildir.⁶² Buna göre, feragat kelimesine yer vermemekle birlikte, dava dilekçesindeki talep sonucundan geri dönülemeyecek bir şekilde vazgeçtiğini ortaya koyan herhangi bir ifadeye yer vermesi yeterlidir.⁶³

Davadan feragat için, feragat beyanının “*açık*” olması⁶⁴ ve davacının gerçek iradesinin davadan feragat etmek olduğunun anlaşılabilir olması gerekmektedir.⁶⁵ Bu sebeptendir ki, davadan zımnî feragat kural olarak mümkün değildir.⁶⁶ Bununla birlikte, davacının gerçek iradesinin davadan feragat etmek olup olmadığının anlaşılmadığı bir durumda, mahkemece davacının gerçek amacının ne olduğu hususunun açıklattırılması ve bunun üzerine talebinin işleme konulması gerekmektedir.⁶⁷

Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda davadan feragat edileme imkânı ancak “*davacıya*” tanınmaktadır.⁶⁸ (HMK m. 307). Yürürlükten kaldırılan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nda ise,

feragat ettiğinden duruşma isteğinin reddiyle, evrak üzerinden inceleme yapılarak, gereği görüşülüp düşünüldü; Dava, çaplı taşınmazlara elatmanın önlenmesi isteğine ilişkindir. Mahkemece davanın kabulüne karar verilmiş olup, kararın davalı tarafından temyiz edildiği görülmektedir. Ne varki, davacı vekili temyiz aşamasında verdiği 17.10.2012 havale tarihli dilekçe ile, “dava hakkı baki kalmak üzere taleplerini atıye bırakarak davadan feragat ettikleri” beyan etmiştir. O halde, davacı vekilinin anılan dilekçesinin değerlendirilerek bir karar verilmesi bakımından hüküm bozulmalıdır. Davalının temyiz isteği bu sebeple yerindedir. Kabulüyle hükmün açıklanan nedenden ötürü (6100 sayılı Yasanın geçici 3.maddesi yollaması ile) 1086 sayılı HUMK’nın 428.maddesi gereğince BOZULMASINA, alınan peşin harcın temyiz edene geri verilmesine, 08.11.2012 tarihinde oybirliğiyle karar verildi...” (e-uyar).

60 Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 595.

61 Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 422; Kuru, C. IV (n 8) 3549. *Yargıtay*’ın bu yöndeki bir kararı için ayrıca bkz.: Yarg. 19. HD, 4.7.1994, 93/6404-7218 (İlter Erdemir, *Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi* (2. Bası, Cilt 1-2 Sim Matbaacılık 1988) 717).

62 Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 422; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 594.

63 Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 594; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 422.

64 Saenger, ZPO § 306 (n 35) N. 1.

65 Kuru, C. IV (n 8) 3593; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 422. Yarg. 2. HD, 4.7.2011, E. 2010/10232, K. 2011/11439 “...*Davadan feragat beyanı, davacının netice talebinden tamamen veya kısmen vazgeçmesi (HUMK m. 91) olduğu göre, bu iradeyi açıkça ve tereddüte mahal bırakmaksızın gösterdiği takdirde hukuki sonuç doğurur. Davacının temyiz dilekçesinde davadan feragat ettiğine ilişkin açık bir beyanı bulunmamaktadır. Davada haklı çıkmış olan taraf da hukuki yararı bulunarak şartıyla hükmü temyiz edebildiğine (HUMK m. 427/1) göre, davacının hükmün boşanmaya ilişkin bölümünü temyiz etmiş olması, “davadan feragat” olarak nitelendirilemez. Bu sebeple değerli çoğunluğun temyiz dilekçesini davadan feragat olarak nitelendiren görüşüne katılmıyoruz, temyiz sebeplerinin incelenmesi gerektiğini düşünüyoruz...*” (Karahacıoğlu ve Parlar (n 6) 1340-1341).

66 Kuru, C. IV (n 8) 3595; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 594.

67 ibid 3593. Davacının yapmak istediği işlem davayı geri almak olmakla birlikte yanlışlıkla davadan feragat terimi kullanılmış ise, mahkemece bu hususun tespit edilmesi üzerine, davacının gerçek iradesinin davayı geri almak olduğu şeklinde yorumlanarak davanın geri alınmasına (HMK m. 123) göre bir işlem yapılması gerekmektedir. Ayrıca, davadan feragat deyimini yerine davacı tarafından vazgeçme ifadesine yer verilmişse böyle bir durumda da mahkemece davacının amacının davayı geri almak mı yoksa davadan feragat etmek mi olduğu hususunun açıklattırılması gerekecektir (Kuru, C. IV (n 8) 3593).

68 Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 479; Kuru, *El Kitabı* (n 8) 595; Karlı (n 1) 371; Muşul, (n 7) 436; Kuru, C. IV (n 8) 3550. Alman Hukukunda aynı yönde bkz.: Rosenberg, Schwab und Gottwald, § 132 (n 35) Rdn. 69.

davadan feragatin davanın her iki tarafınca gerçekleştirilebileceği düzenlenmekteydi⁶⁹ (HUMK m. 91). Bununla birlikte, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 307'nci maddesinde ifade edilen ve “*davacının*” talep sonucundan vazgeçmesi olarak öngörülen düzenleme *kanaatimizce* daha isabetli olmuştur⁷⁰. Zira, mahkemeye müracaat ederek talepte bulunan davacı olduğuna göre, bundan feragat edebilme imkânı da ancak davacıya ait olacaktır⁷¹. Bununla birlikte, – *istisnaen* – karşı davanın (HMK m. 132) açılması durumunda, davalının karşı davadaki talep sonucundan feragat edebilmesi de mümkün olacaktır⁷². Ayrıca, davacının feragat ettiği bir davada, davalı da mahkemece kendi lehine hükmedilecek olan yargılama giderlerinden feragat edebilecektir⁷³.

Davacı, kural olarak, hiçbir kayda tabi olmaksızın her türlü davadan feragat edebilir⁷⁴. Zira, kimse açmış olduğu bir davaya devam etmeye zorlanamaz⁷⁵. Kural bu olmakla birlikte, *uygulamada*, bazı istisnai davalar bakımından, davadan feragat yoluna gidilemeyeceği kabul edilmektedir⁷⁶. Buna göre, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 70'inci maddesinin 3'üncü fıkrası uyarınca, Cumhuriyet Savcısı'nın yer aldığı dava ve işler üzerinde taraflarca serbestçe tasarruf edilemeyeceği gerekçesiyle davadan feragat yoluna gidilemez⁷⁷. Davadan feragat, hakimlerin hukuki sorumluluğu sebebiyle devlet aleyhine açılacak olan tazminat davaları (HMK m. 46) bakımından da söz konusu olmaz⁷⁸.

İflas davalarına ilişkin olarak ise, davadan feragati kısıtlayan açık bir kanun hükmü bulunmaktadır⁷⁹. 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun⁸⁰ (İİK) 165'inci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca, asliye ticaret mahkemesince iflası istenen bir tacir hakkında iflas kararı verilirse iflas kararından sonra davadan feragat geçerli olmaz⁸¹. Ayrıca, *Yargıtay kararlarında*, sosyal güvenlik hakkından feragatin caiz

69 Üstündağ (n 6) 571; Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 476; Kuru, *El Kitabı* (n 8) 595; Kuru, *C. IV* (n 8) 3544.

70 Bkz.: Muşul, (n 7) 436. Yargılamada, davalının talebi, kendisine karşı açılan davanın reddedilmesi olduğuna göre, yürürlükten kaldırılan 1086 sayılı HUMK m. 91'de ifade edilen şekilde davalının da talep sonucundan vazgeçmesini öngören düzenleme temelde davalının kendisine karşı açılan davadaki talep sonucunu kabul etmesi anlamına gelecektir. Diğer bir deyişle, davalının talep sonucundan vazgeçmesi “*kabul*” kavramına karşılık geleceğinden her iki tarafın da davadan vazgeçmesinin feragat anlamına geleceğini öngören HUMK m. 91 hükmü isabetsizdir (Muşul, (n 7) 436).

71 Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 479; Kuru, *C. IV* (n 8) 3550.

72 BeckOK ZPO/Elzer, ZPO § 306 (n 35) marg. 2; Bilge ve Önen (n 2) 350; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, (n 34) 437; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2012; Muşul, (n 7) 436; Kuru, *C. IV* (n 8) 3551.

73 Kuru, *C. IV* (n 8) 3551.

74 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 572; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2016; Karşlı (n 1) 370; Muşul, (n 7) 436; Kuru, *El Kitabı* (n 8) 603; Yavuz (n 6) 1019.

75 ibid 603.

76 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 573; Karşlı (n 1) 370. Kimi davalardan feragat edilmesi davayı sona erdirmeyecek; feragate rağmen yargılamaya devam edilmesi gerekecektir (Kuru, *El Kitabı* (n 8) 604).

77 Budak ve Karaaslan (n 1) N. 14, s. 306; Karşlı (n 1) 370; Muşul, (n 7) 436.

78 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2016-2017; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 573.

79 Budak ve Karaaslan (n 1) N. 14, s. 323; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2018.

80 RG. 19.06.1932, S. 2128.

81 Kuru, *El Kitabı* (n 8) 604; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575; Kuru, *C. IV* (n 8) 3568. “...iflasın küllî bir tasfiye şekli olup açılmasının tüm alacaklılara etkili sonuçlar meydana getireceğinin tabii olması bir yana İY'nin 165. Maddesine 24.11.1988 günü yürürlüğe giren 3494 sayılı Yasa ile eklenen “iflas kararı verilmesinden sonra iflas davasından feragat geçersizdir” kuralı yasa koyucu da bu konudaki düşüncesini açıkça belirttiğinden delillerin değerlendirilmesinde bir isabetsizlik bulunmasına göre, yasaya uygun bulunan direnme kararının onanması gerekir” (Yarg. 11. HD, 19.11.1990, 12/497-545; Nihat İnal, *Örnek Karar Dilekçelerle Açıklamalı Hukuk Yargılama Usulü Yasası* (Yeni Yasa, 2012) 966).

olmadığı belirtilerek hizmet tespiti talebiyle açılan davalardan feragatin geçerli olmayacağı kabul edilmektedir⁸². Yine, *Yargıtay kararlarında*, sigortalılık hakkından feragat edilemeyeceği gerekçesiyle davadan feragat yoluna gidilemeyeceği de ortaya konulmaktadır⁸³. Bunların dışında, *uygulamada*, ortaklığın giderilmesi davasından da feragat edilemeyeceği kabul edilmektedir⁸⁴. Ortaklığın giderilmesi davası çift taraflı bir dava (*actio duplex*) olduğu için, davacı tarafından davadan feragat edilirse, davalının davaya devam etmek istemesi durumunda, mahkeme, ortaklığın giderilmesi davasına devam etmekle yükümlü olur⁸⁵.

82 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 573; Atalı, *Pekcamtez Usul* (n 1) 2017; Gençcan (n 34) 1068. Yargıtay 10. HD, 21.02.2005, E.2004/11796, K.2005/1483 “*Belli bir sosyal güvenlik kuruluşu sigortalısı olmak, kamu düzenine ilişkin, kişiye bağlı, vazgeçilmez ve kaçınılmaz hak ve yükümlülük doğuran bir hukuksal statü yaratır. Sosyal güvenlik hakkından feragat mümkün olmadığından sigortalılığın tespiti davasının feragat nedeniyle reddine karar verilemez. Davacı tespit davasından feragat edemeyeceğine göre, davasını geri alabilir, yani ileride tekrar dava açabilme hakkını saklı tutarak davanın takibinden vazgeçebilir. Mahkemece yapılacak iş; 506 sayılı Yasanın 6. maddesi uyarınca davadan feragatin mümkün olmayacağını davacıya hatırlatmak ve feragate ilişkin beyanı da hatırlatılarak, bunun davayı geri alma şeklinde anlaşılıp anlaşılmayacağı sorulmak ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 185 ve 409. maddesindeki prosedür gerekirse işletilmek üzere sonucuna göre karar vermektir.*” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); Yargıtay 10. HD, 26.11.2007, E.2174, K.19643 “...506 sayılı Yasa’nın 6. maddesi gereği sigortalı olmak hak ve yükümlünden kaçınılmaz ve vazgeçilmez. Yasa’nın öngördüğü belli bir sosyal güvenlik kuruluşu sigortalısı olmak, kamu düzenine ilişkin, kişiye bağlı, vazgeçilmez ve kaçınılmaz hak ve yükümlülük doğuran bir hukuksal statü yaratır. Kişi ve sosyal güvenlik kuruluşlarının bu statünün oluşumdaki rolü, yenilik doğurucu ve iradi bir durum değil, yasa gereği kendiliğinden meydana gelen statüyü belirlemekten ibarettir. Dolayısıyla sosyal güvenlik hakkından feragat mümkün olmadığından, feragat nedeniyle davanın reddine karar verilemez. Hal böyle olunca, davacı tespit davasından feragat edemeyeceğine göre, davasını geri alabilir. Başka bir anlatımla, ileride tekrar dava açabilme hakkını saklı tutan davanın takibinden vazgeçebilir. Mahkemece yapılacak iş; 506 sayılı Yasa’nın 6. maddesi uyarınca davadan feragatin mümkün olmayacağını davacıya hatırlatmak ve feragata ilişkin beyanı da hatırlatarak, bunun davayı geri alma şeklinde anlaşılıp anlaşılmayacağı sorulmak ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun 185 ve 409. maddesindeki prosedür gerekirse işletilmek üzere sonucuna göre karar vermektir.” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); Yargıtay 21. HD, 16.10.2000, E. 2000/5015, K.2000/6907 “*Davacı, davalılardan köy muhtarlığı nezdinde 1.1.1986-3.12.1999 tarihleri arasında sigortalı olarak çalıştığının tesbitine karar verilmesini istemiştir. Mahkeme, ilamında belirtildiği şekilde feragat nedeniyle reddine karar vermiştir. Hükümün, davalı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine, temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve tetkik hakimi tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tesbit edildi.*” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); Yargıtay 10. HD, 05.10.2012, E.16553, K.17570 “*Dava, Tarım Bağ-Kur Sigortalılığının ve 6111 S.K. Kapsamında yapılandırılmadan yararlandırılmasının tespiti istemine ilişkindir. Davacı vekili, vekaletnamesindeki feragat yetkisini kullanarak davadan feragat dilekçesi sunmuştur. Anayasada ve 2926 S.K.ıda sigortalı olmanın kamu düzenine ilişkin, kişiye bağlı, vazgeçilemez ve kaçınılmaz hak ve yükümlülük doğuran bir hukuksal statü meydana getirdiği, kişilerin ve sosyal güvenlik kuruluşlarının bu statünün oluşumdaki rolünün yenilik doğurucu ve iradi bir durum değil, kanun gereği kendiliğinden oluşan statüyü belirlemekten ibaret olduğu ifade edilmiştir. Bu tür davalardan feragat olanaksızdır ve açılan sigortalılığın ve sigortalı hizmetlerin tespitine ilişkin davadan da vazgeçilemez. Davacı ancak, ileride yeniden dava açabilme hakkını saklı tutarak, davalının rızası ile, davanın takibinden vazgeçebilir veya davayı takip etmeyerek yenileninceye kadar davanın işleminden kaldırılması ve giderek davanın açılmaması sonucunu elde edebilir.*” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

83 Yarg. HGK. 11.2.2004, 54/54, “...sigortalılık hakkından feragat edilemez. Kamu düzenini ilgilendiren bu tür tespit davalarında hakim feragat nedeniyle davayı reddetmeyip özel bir duyarlılık göstererek delilleri kendiliğinden toplaması ve sonucuna göre karar vermesi gerekir” (YKD 2004/6, s. 835; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 423, dn. 5a).

84 Atalı, *Pekcamtez Usul* (n 1) 2017; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 573; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 14, s. 323.

85 Kuru, *El Kitabı* (n 8) 604. Yargıtay’a göre, ortaklığın (paydaşlığın) giderilmesi davalarında, davacı davasından feragat etse bile, davalılardan birinin davaya devam etmek istemesi halinde mahkemece davaya devam edilmesi gerektiği içtihat edilmektedir. Yarg. 14. HD, 28.12.2916, E. 2015/11612, K. 2016/10954 “...*Paydaşlığın (ortaklığın) giderilmesi davaları iki taraflı, taraflar için benzer sonuçlar doğuran davalardır. Bu davalarda davalı da davacı gibi aynı haklara sahiptir. Bu nedenle davacının paydaşlığın satış suretiyle giderilmesini istemesi davalıların aynen paylaşma istemesine engel teşkil etmez. Davacı davasından feragat etse bile davalılardan birinin davaya devam etmek istemesi halinde mahkemece davaya devam edilerek işin esası hakkında karar verilmelidir. Bu nedenle davacının davadan feragat beyanına karşı hazır bulunan davalılardan diyecekleri sorulmalı, davaya devam etmeyi istemeleri halinde yargılamaya devam edilmelidir. Somut*

B. DAVADAN FERAGATİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Davadan feragatin hukuki niteliği konusunda doktrinde birbirinden farklı görüşler ileri sürülmektedir⁸⁶. Davadan feragatin hukuki niteliğine ilişkin olarak doktrinde ileri sürülen görüşleri üç grupta toplamak mümkündür⁸⁷. Buna göre, doktrinde, davadan feragatin “*salt bir maddi hukuk işlemi olduğu*”, “*salt bir usul hukuku işlemi olduğu*” ve “*karma karakterli bir işlem olduğu*” şeklinde üç görüş ileri sürülmektedir⁸⁸.

Kanaatimizce açılmış ve görülmekte olan bir davadan feragat yoluna gidilmesi ile hem bir usulî işlem hem de bir maddi hukuk işlemi yapılmış olmaktadır⁸⁹. Zira, davadan feragat ile bir taraftan, davaya konu olan haktan feragat edildiği için maddi hukuka ilişkin bir işlem gerçekleştirilmektedir⁹⁰. Diğer taraftan ise, davadan feragat ile aynı zamanda bir usulî işlem yapılmaktadır⁹¹. Davadan feragatin yapılaş biçimi ile feragat neticesinde uyuşmazlığın sona ermesi, onun usulî işlem olan niteliğini ortaya koymaktadır⁹². Bütün bu açıklamalarımız üzerine, belirtmek isteriz ki, davadan feragatin hukuki niteliğinin “*karma karakterli bir işlem*” olduğunu kabul etmek *kanaatimizce* daha uygun olacaktır⁹³.

Davadan feragatin hukuki niteliğinin karma karakterli bir işlem olduğunun kabul edilmesinin neticesinde, davacı, davadan feragat etmekle hem bir usulî işlem yapmakta hem de dilekçesinin talep sonucu bölümünde yer alan haktan feragat etmek suretiyle maddi hukuka ilişkin bir işlem gerçekleştirmiş olmaktadır⁹⁴.

C. DAVADAN FERAGATİN ŞEKLİ

Davadan feragatin etkisini doğurabilmesi için kanunda öngörülen şekle riayet edilmesi gerekmektedir⁹⁵. Davadan feragat konusunda getirilen şekle ilişkin kurallar aynı zamanda geçerlilik

olaya gelince; davacılar vekilinin 15.12.2016 tarihli dilekçesi ile davadan feragat ettiği ancak dosyada davacılar vekilinin vekaletnamesinin bulunmadığı anlaşılmıştır. O halde, öncelikle davacılar vekilinin vekaletnamesinin temin edilerek davadan feragat yetkisinin bulunup bulunmadığı tespit edildikten sonra yukarıda değinilen ilkeler gözetilmek suretiyle bir karar verilmek üzere hükmün bozulması gerekmektedir...” (e-uyar).

86 Davadan feragatin hukuki niteliği konusunda doktrine ileri sürülen görüşler için bkz: Akyol Aslan (n 2) 175-195.

87 Akyol Aslan (n 2) 175.

88 ibid 175.

89 Budak ve Karaaslan (n 1) N. 3, s. 319; Akyol Aslan (n 2) 195.

90 Atalı, *Pekantez Usul* (n 1) 2011; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 387; Kuru, *C. IV* (n 8) 3545; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 3, s. 319.

91 Kuru, *C. IV* (n 8) 3545; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 387. Davadan feragat, usulî işlem olması sebebiyle, geçerli bir şekilde davadan feragat edilebilmesi için gerekli olan şartlar ile feragatin etkileri medeni usul hukuku alanında düzenlenmektedir (Kuru, *C. IV* (n 8) 3545; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 387). Bu doğrultuda, davadan feragatin şekli (m. 309), zamanı (m. 310), sonuçları (m. 311) ile feragat halinde mahkemece tayin edilecek olan yargılama giderleri (m. 312) Hukuk Muhakemeleri Kanununda yer almaktadır (Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 387).

92 Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 387; Kuru, *C. IV* (n 8) 3545.

93 Atalı, *Pekantez Usul* (n 1) 2011. Davadan feragatin çifte karakterli hukuki işlem olduğu hakkında bkz.: Budak ve Karaaslan (n 1) N. 3, s. 319; Akyol Aslan (n 2) 193.

94 Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 387; Kuru, *C. IV* (n 8) 3545.

95 Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506.

şartıdır⁹⁶. Bu sebeple, şekil bakımından kanun koyucu tarafından öngörülen şartlara riayet edilmeden yapılan feragat beyanı geçerli olmayacaktır⁹⁷.

Davadan feragatin şekli, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 309'uncu maddesinde açıkça düzenlenmektedir⁹⁸. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 309'uncu maddesinin 1'inci fıkrasına göre, davadan feragat, “*dilekçeyle*” veya yargılamanın devam ettiği esnada “*sözlü olarak*” gerçekleştirilebilecektir⁹⁹. Görüldüğü üzere, davadan feragatin, “*yazılı olarak*” (dilekçeyle) yapılabileceği Kanun'da açıkça düzenlenmektedir¹⁰⁰. Davadan feragatin yazılı olarak yapılması durumunda, feragat iradesinin geçerli bir şekilde ortaya konulduğundan söz edebilmek için, mahkemeye sunulan feragat beyanının ayrıca duruşma tutanağına geçirilmesine ve davacıya imzalatırılmasına gerek yoktur¹⁰¹. Böyle bir durumda, davacının davadan feragat ettiğine dair dilekçesinin mahkemeye verildiğine ve yargılama dosyasına eklendiğine dair bir açıklamanın tutanağa geçirilmesi yeterli olur¹⁰² (HMK m. 154/f. 4).

Davadan feragat, davacının yargılama sırasında “*sözlü*” olarak iradesini ortaya koyması yoluyla da gerçekleştirilebilir¹⁰³. Böyle bir durumda, feragat beyanı, mahkeme huzurunda duruşmaların görüldüğü bir esnada yapılabileceği gibi keşif vb. gibi yargılama işlemleri sırasında sözlü bir şekilde de gerçekleştirilebilir¹⁰⁴. Davadan feragatin sözlü olarak yapılması durumunda, – *dilekçeyle yapılmasından farklı olarak* – davacının feragat beyanının açıkça duruşma tutanağına yazılması ve

96 Kuru, *El Kitabı* (n 8) 599.

97 Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506.

98 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun “*Feragat ve kabulün şekli*” kenar başlıklı 309'uncu maddesinde davadan feragatin şekli şu şekilde ifade edilmektedir:

“(1) *Feragat ve kabul, dilekçeyle veya yargılama sırasında sözlü olarak yapılır. (2) Feragat ve kabulün hüküm ifade etmesi, karşı tarafın ve mahkemenin muvafakatine bağlı değildir. (3) Kısmen feragat veya kabulde, feragat edilen veya kabul edilen kısmın, dilekçede yahut tutanakta açıkça gösterilmesi gerekir. (4) Feragat ve kabul, kayıtsız ve şartsız olmalıdır*”. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda feragatin şekline ilişkin düzenlemenin yürürlükten kaldırılan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'ndaki karşılığı HUMK m. 93'te yer almaktaydı. Kanun koyucu eskiden uygulanmakta olan HUMK m. 93'te bu hususa ilişkin olarak şu şekilde bir düzenleme getirmekteydi: “*Feragat ve kabul beyanı dilekçe ile veya yargılama sırasında sözlü olarak yapılır. Görüldüğü üzere, 6100 sayılı HMK m. 309 hükmünde feragatin şekline ilişkin olarak HUMK m. 93'te öngörülene kıyasla daha kapsamlı bir düzenleme getirilmiştir.*”

99 Davadan feragatin dilekçeyle (yani yazılı) veya sözlü olarak yapılabileceği hakkında bkz.: Atalı, *Pekcantez Usul* (n 1) 2019; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Karlı (n 1) 372; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 12, s. 322; Muşul, (n 7) 441; Kuru, *El Kitabı* (n 8) 599.

100 Dilekçeyle davadan feragat hakkında bkz.: Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506-507.

101 Karlı (n 1) 372; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Akyol Aslan (n 2) 246.

102 Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 507; Karlı (n 1) 372. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 154'üncü maddesinin 4'üncü fıkrası uyarınca, tutanakta sözü edilen veya dosyaya konduğu belirtilen belgeler de tutanağın eki sayılacağı öngörüldüğü için, feragatin yazılı yapıldığı durumlarda dilekçenin mahkemeye sunulduğunun tutanağa geçirildiğine dair bir açıklamaya yer verilmesi yeterli olacaktır.

103 Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Bilge ve Önen (n 2) 351; Bilge (n 2) 309.

104 Atalı, *Pekcantez Usul* (n 1) 2019; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 595. Davadan feragat, mahkemece gerçekleştirilen keşif esnasında yapılabilecektir. Keşif esnasında davadan feragat edilmesi durumunda, davacının feragata ilişkin iradesinin, keşif tutanağına yazılarak altının davacıya imzalatırılması gerekmektedir (Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 595). Yargıtay'ın da keşif esnasında davadan feragat edilmesi durumuna ilişkin bir kararı söz konusudur. Yarg. 8. HD, 3.12.2003, 7809/7997 (Ejder Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi* (2. Bası, Yetkin 2013) 1366).

tutanağın altının davacı tarafa imzalatırılması gerekmektedir¹⁰⁵ (HMK m. 154/f. 3, ç). Davadan feragat iradesinin tutanağa yazılarak davacıya imzalatırılması sözlü olarak yapılan feragat talebi bakımından bir geçerlilik şartıdır¹⁰⁶.

Davadan feragat edilebilmesi için karşı tarafın iznine veya yargılamayı gerçekleştirecek olan hâkimin muvafakatine gerek bulunmamaktadır¹⁰⁷. 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda bu hususa ilişkin olarak bir düzenleme getirilmiş değildir¹⁰⁸. Bununla birlikte, gerek *Yargıtay kararlarında*¹⁰⁹ gerekse de *doktrinde*¹¹⁰ davadan feragat edilebilmesi için karşı tarafın iznine veya mahkemenin muvafakatine gerek olmadığı kabul edilmekteydi¹¹¹. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ise, bu konuya ilişkin olarak açık bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 309'uncu maddesinin 2'nci fıkrasında, "*Feragat ve kabulün hüküm ifade etmesi, karşı tarafın ve mahkemenin muvafakatine bağlı değildir*" denilmektedir¹¹². Feragatin söz konusu olabilmesi için davalının iznine ihtiyaç olmadığından¹¹³ (HMK m. 309/f. 2) davadan geçerli bir şekilde feragat edilebilmesi için davalının o yargılamada hazır bulunması şart değildir¹¹⁴.

Davadan feragat sadece mahkeme huzurunda değil; aynı zamanda, mahkeme dışında da yapılabilir¹¹⁵. Mahkeme dışında yapılan feragatin, sonradan yargılamayı yürüten hâkimin huzurunda ya da mahkemeye iletilecek olan bir dilekçede açıkça kabul edilmesi gerekmektedir¹¹⁶. Aksi takdirde, davacı

105 Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Bilge ve Önen (n 2) 351; Karşlı (n 1) 372; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2019; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 154'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasında duruşma tutanağına mutlak olarak yazılması gereken hususlar belirtilmiştir. Buna göre, bahsi geçen HMK m. 154/f. 3, ç hükmünde, "*Beyanda bulunana okunmak ve imzası alınmak kaydıyla ikrar, yeminin edası, davanın geri alınmasına muvafakat, davadan feragat, davayı kabule ilişkin beyanlar ve sulh müzakereleri ile sonucu*"nun mutlak olarak tutanağa yazılacağı ifade edilmiştir.

106 Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574.

107 Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 422-423; Karşlı (n 1) 373; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2016; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 505; Muşul, (n 7) 437, 441; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 389; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 596; Akyol Aslan (n 2) 127.

108 Akyol Aslan (n 2) 250.

109 Yarg. 3. HD, 24.4.1979, 2757/2821 "...Vazgeçme kesin hükmün sonuçlarını doğurur. Bunun için ayrıca karar verilmesi ve vazgeçmeyi karşı tarafın kabulü gerekmez..." (YKD 1979/10, s. 1415). Yarg. 2. HD, 21.3.1985, 2487/2698 "...Davadan feragat davalının kabulüne bağlı değildir. Öyle ise davacı ...nin davasının vazgeçme sebebiyle reddi gerekirken, davacının delillerini değerlendirip boşanmaya hükmedilmesi usul ve kanuna aykırıdır..." (İKİD 1988/331, s. 5819; Aynı karar için bkz.: Akyol Aslan (n 2) 129, dn. 298).

110 Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 480; Ansay (n 6) 180; Necmettin M Berkin, *Tatbikatçılara Medeni Usul Hukuku Rehberi* (Filiz Kitabevi 1982) 709; Üstündağ (n 6) 571; Ergun Önen, *Medeni Yargılama Hukuku* (Sevinç Matbaası, 1979) 279; Önen, 'Feragat' (n 5) 28; Bilge ve Önen (n 2) 351; Mustafa Reşit Belgesay, *Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi I Teoriler* (3. Bası, Duygu Matbaası 1948) 194; Şakir Berki, *Hukuk Muhakemeleri Usulü* (Ege 1959) 28; Soner (n 11) 446; Akyol Aslan (n 2) 127 vd.

111 Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 425; Karşlı (n 1) 373; Akyol Aslan (n 2) 127.

112 Karşlı (n 1) 373. Davadan feragat beyanı, iddia ve savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağına (HMK m. 141) da tabi olmaz (Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2016).

113 Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 422-423; Karşlı (n 1) 373; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2016; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 505; Muşul, (n 7) 437, 441; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 389; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 596.

114 Karşlı (n 1) 373.

115 Bilge ve Önen (n 2) 351; Kuru, *El Kitabı* (n 8) 604.

116 Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 595; Ayrıca, *Umar*, mahkeme dışında yapılan feragat bakımından feragat

tarafından bu şekilde açıkça kabul edilmeyen bir feragat beyanının geçerli bir şekilde yapıldığından söz edilemez¹¹⁷.

Davacı, davadan feragat beyanını içeren dilekçeyi, yargılamayı gerçekleştiren mahkemeye posta ile gönderebilir¹¹⁸. Böyle bir durumda, davadan feragat dilekçesinde yer alan imzanın davacının kendisine ait olduğuna dair noter şerhinin bulunması gerekmektedir¹¹⁹. Davadan feragat dilekçesinin posta ile mahkemeye gönderilmesi ihtimalinde, imzanın davacıya ait olduğu konusunda bir noter şerhi yer almıyorsa, mahkemenin davacıyı isticvap ederek imzanın kendisine ait olup olmadığı hususunu tespit etmesi gerekir¹²⁰.

Davacı, dava konusunun gerek bir kısmından gerekse de tamamından feragat edebilir¹²¹. Dava konusunun bir kısmından feragat edilebilmesi için, feragat edilmek istenen kısmın ayrılabilir ve bağımsız olması gerekmektedir¹²². Aynı zamanda, yargılamanın sonunda mahkemece kısmî hüküm verilebilmesi de mümkün olmalıdır¹²³. Davacının talep sonucunun bir kısmından feragat etmesi durumunda, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 309'uncu maddesinin 3'üncü fıkrasında öngörülen düzenleme uyarınca, feragat edilen kısmın dilekçede yahut tutanakta açıkça gösterilmesi gerekmektedir¹²⁴. Davadan kısmen feragat edilmesi durumunda, netice-i talebin feragat edilmeyen kısmı için davaya devam edilir¹²⁵. Bununla birlikte, davacının feragat ettiği kısım için dava sona erer¹²⁶.

dilekçesinin hasma tebliğ edilmesinin gerektiğinden söz etmektedir. Bkz.: Bilge Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi (Yargıç ve Avukatlar İçin HMK Uygulamasında Karşılaşılabilecek Soru ve Sorunların Türk ve Neuchâtel Bilimsel ve Yargısal İçtihatları Işığında Yanıtları ve Çözümleri)* (2. Bası, Yetkin 2014) 907. Yarg. 3. HD, 22.06.2010, E. 2010/10367, K. 2010/11157 "...Davacının talep sonucundan vazgeçmesidir. Davadan feragat, davacının mahkemeye karşı yapacağı tek taraflı bir irade beyanı ile olur. Feragat beyanının açık olması çok önemlidir. Feragat, duruşma sırasında sözlü olarak yapılabileceği gibi, davacı duruşma sırasında mahkemeye vereceği bir dilekçe ile de davasından feragat edebilir. Diğer yandan, duruşma dışında da mahkemeye verilecek dilekçe ile de feragat mümkündür. Ancak bu durumda hâkim tarafından feragat dilekçesinin altına imzanın davacıya ya da yetkili vekiline ait olduğu yolunda şerh verilmesi gerekir. Bu şekilde usulünce yapılan feragat ile dava konusu uyuşmazlık da son bulmuş olur. Somut olayda, davacının, davalının taraf olmadığı adi yazılı belgedeki genel ifadeli beyanı esas alınarak mahkemece feragat nedeni ile ret kararı verilmiştir..." (Lexpera).

117 Atalı, *Pekcanter Usul* (n 1) 2019.

118 Akyol Aslan (n 2) 248-249; Kuru, *C. IV* (n 8) 3611; Karşlı (n 1) 372.

119 Akyol Aslan (n 2) 248-249; Karşlı (n 1) 372; Kuru, *C. IV* (n 8) 3611. Zira, aksi takdirde, davacı yerine başka bir üçüncü şahsın feragat beyanını aldatıcı bir şekilde ileri sürerek davayı sona erdirmeye ihtimali olabilecektir. Bu sebeple, davadan feragat dilekçesinin davacının mahkeme huzurunda yer almadığı posta ile gönderilmesi yolunda yargılamayı gerçekleştiren mahkemece dikkatli olunması ve iyi bir şekilde incelenmesi gerekmektedir (Akyol Aslan (n 2) 248-249; Karşlı (n 1) 372).

120 Kuru, *C. IV* (n 8) 3611. Kendisine gönderilen isticvap dilekçesine rağmen davacı mahkeme huzuruna gelmezse ya da mahkemeye gelmekle birlikte herhangi bir cevap vermezse, feragat dilekçesinin altındaki imzanın kendisine ait olduğu hususunu ikrar etmiş sayılacaktır (Kuru, *C. IV* (n 8) 3611).

121 Ansay (n 6) 180; Bilge ve Önen (n 2) 352; Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 480; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Karşlı (n 1) 373; Akyol Aslan (n 2) 130.

122 Akyol Aslan (n 2) 129-130; Karşlı (n 1) 373. Davada konusunun bir kısmından feragatte davacı, aynı hukuki ilişkinin bütünlük gösteren netice-i talebinin bir kısmından feragat etmektedir (Akyol Aslan (n 2) 130; Karşlı (n 1) 373).

123 Akyol Aslan (n 2) 129-130; Karşlı (n 1) 373.

124 Atalı, Ermemek ve Erdoğan (n 1) 574; Karşlı (n 1) 373; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 12, s. 322.

125 Akyol Aslan (n 2) 130; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506.

126 Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Akyol Aslan (n 2) 130; Karşlı (n 1) 373.

Davadan feragat, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 309'uncu maddesinin 4'üncü fıkrası uyarınca "kayıtsız ve şartsız" yapılmalıdır¹²⁷. Bununla birlikte, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu zamanında davadan feragatin şarta bağlı olarak yapılıp yapılamayacağı hususu açıkça düzenlenmediğinden, *doktrinde* şarta bağlı olarak yapılan feragat beyanının geçerliliği meselesi tartışma konusu yapılmaktaydı¹²⁸. Diğer taraftan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda, feragatin şarta bağlı olarak yapılamayacağı açıkça öngörüldüğünden, bu konudaki tartışmalar da sona ermiştir¹²⁹. Şarta bağlı feragat, davacının tek taraflı bir irade beyanı ile davayı sona erdirmesi ve aynı zamanda, feragatin kesin hüküm gibi hukuki sonuçlarının (HMK m. 311) olması sebebiyle yasaklanmıştır¹³⁰. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre, feragatin şarta bağlı olarak yapılabileceği kabul edilmediğinden, *doktrinde* şartın gerçekleşmesi durumunda, davadan feragat edileceğini öngören bir beyan "sulh teklifi" olarak nitelendirilmektedir¹³¹.

Davadan feragat beyanının ileri sürüldüğü mahkemenin yetkisiz olması durumunda, mahkemece öncelikle yetkisizlik kararının mı verileceği, yoksa feragat konusundaki incelemenin mi gerçekleştirileceği sorusunun cevaplandırılması önem arz etmektedir. Bu konuda, *doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre*, yetkisiz mahkemeye hitaben davadan feragat beyanında bulunulması üzerine davalı tarafından yetkisizlik itirazında bulunulacağı ve *mahkemenin gerçekten yetkisiz olduğunun anlaşılması halinde dahi* yetkisizlik kararından önce mahkemenin davanın feragat sebebiyle sona erdiğine karar vermesinin gerekeceği ifade edilmektedir¹³². Diğer taraftan, *Yargıtay kararlarında*,

127 Pekcanitez, Atalay ve Özkes, (n 34) 438; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2019; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 12, s. 322; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Karşlı (n 1) 373.

128 Karşlı (n 1) 372. 1086 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu zamanında, şarta bağlı olarak feragat yapılıp yapılamayacağı konusunda, iki farklı görüş ileri sürülmekteydi. *Doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre*, davadan feragatin şarta bağlı olarak yapılması mümkündür (Belgesay (n 110) 300 vd.; İlhan E. Postacıoğlu, 'Şarta Muallâk Hükümler' (1941) 2 *Adalet Dergisi* 113-114; Süha Tanrıver, 'Şarta Bağlı Hüküm Kavramı ve Verilip Verilemeyeceği Sorunu' (1988) 19 (4) *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 48 vd.). *Doktrinde ileri sürülen aksi yöndeki diğer görüşe göre*, davadan feragat, şarta bağlı olarak gerçekleştirilemeyecektir (Üstündağ (n 6) 573; Berkin (n 110) 711; Ansay (n 6) 180; Bilge ve Önen (n 2) 351; Akyol Aslan (n 2) 133). 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanun zamanında, *doktrinde ağırlıklı olan görüş*, feragatin şarta bağlı olarak yapılamayacağı yönündeydi (Üstündağ (n 6) 573; Berkin (n 110) 711; Ansay (n 6) 180; Bilge ve Önen (n 2) 351; Akyol Aslan (n 2) 133).

129 Karşlı (n 1) 373.

130 Nuray Sümer, 'Şartlı Feragata İlişkin Danıştay Kararlarının Düşündürdükleri' (2018) 2 *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 276.

131 Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Kuru, C. IV (n 8) 3584; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, (n 34) 438; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2019; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 12, s. 322; Sümer (n 130) 278. Görüldüğü üzere, şarta bağlı feragat beyanı doğrudan reddedilmemektedir. Böyle bir durumda, şarta bağlı feragat beyanı nitelik değiştirerek sulh anlaşmasına dönüşebilmektedir (Sümer (n 130) 278).

132 Kuru, C. IV (n 8) 3587. Bununla birlikte, *doktrinde bazı yazarlarca*, konu değerlendirilirken mahkemesinin yetkisinin kesin yetki olup olmadığı hususu dikkate alınarak farklı görüşlerin ileri sürüldüğü de ifade edilebilecektir. Buna göre, davanın görülmekte olduğu mahkemenin yetkisinin kesin olduğu hallerde, yetkisiz bir mahkemede davanın açılması durumunda, davadan feragat üzerine mahkemece yetkisizlik kararı verilerek feragat hakkında yetkili mahkemenin karar vermesi sağlanmalıdır (Umar (n 116) 909; Yılmaz (n 104) 1367; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 595). Bununla birlikte, yetkinin kesin olmadığı hallerde, aynı zamanda, davalı HMK m. 19/f. 2 uyarınca cevap dilekçesinde yetki itirazında bulunmamışsa davanın feragat nedeniyle sona erdiğini tespit eden bir karar verilerek yapılamaya sona erdirilmelidir (Umar (n 116) 909; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 595). Davalı tarafından, mahkemenin yetkisiz olduğunun ileri sürülmesi durumunda, yetkisiz mahkemeye yapılan feragat geçerli sayılarak, davanın feragat nedeniyle sona erdiğine karar verilmesi gerekir (Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 595).

yetkisiz mahkemenin feragat sebebiyle davanın sona erdiğine karar veremeyeceği; öncelikle, yetki itirazını inceleyerek bu hususta bir karar vermesinin gerektiği hükme bağlanmaktadır¹³³. *Kanaatimizce*, davalı tarafından mahkemenin yetkisizliği ileri sürülmüşken aynı zamanda davacının feragat bayanı mevcut ise, yetki uyuşmazlığı incelenerek bir karar verilmeden davadan feragat konusunda hüküm tesis edilmesi uygun olmaz¹³⁴. Diğer bir ifadeyle, öncelikle, yetki konusundaki uyuşmazlığın giderilerek dosyanın yetkili mahkemeye gönderilmesi sağlanmalıdır¹³⁵. Sonrasında ise, yetkili mahkemece davanın feragat sebebiyle sona erdiğine dair bir karar verilmesi söz konusu olmalıdır¹³⁶.

Davadan feragatin vekil tarafından yapılabilmesi için, vekilin vekaletnamesinde özel bir yetkiye sahip olması gerekmektedir¹³⁷. Zira, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 74'üncü maddesine göre, davadan feragat, vekilin vekaletnamesinde özel yetki bulunmasını gerektiren hallerden birisidir¹³⁸. Bu sebeple, davacı, kendisini vekil ile temsil ettirmeyi tercih etmişse, davadan feragat iradesini vekil aracılığıyla ileri sürülebilmesi için, vekilin vekaletnamesinde özel bir yetkinin bulunması şarttır¹³⁹.

Gerçek kişilerin velisi veya bir tüzel kişinin organının, davadan feragat edebilmek için herhangi bir makamdan izin alması zorunlu değildir¹⁴⁰. Bununla birlikte, vasinin sulh beyanını ileri sürebilmesi

- 133 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2011. Yarg. 2. HD, 10.12.1973, 7498/7091 "...Davalı süresinde yetki itirazında bulunmuş, davacı ise davasından vazgeçmiştir. Yetki itirazı iptidai itirazlardan olup, her şeyden önce bu hususun hadise şeklinde incelenmesi lazım gelir (HUMK m. 190, 225). Yetki uyuşmazlığı çözülmüdüğü feragat sebebiyle hüküm tesis edilemez. Feragat sebebiyle dava ancak yetkili mahkemece karara bağlanabilir..." (İBD 1974/1-4, s. 214; Kuru, C. IV (n 8) 3587). Yarg. 2. HD, 21.05.2012, 6798/13707 "...Davalı süresinde yetki itirazında bulunmuş davacı ise davadan feragat etmiştir. Yetki itirazı ilk itirazlardan olup her şeyden önce bu hususun hadise şeklinde incelenmesi lazım gelir (HMK m. 116-130). Yetki uyuşmazlığı çözülmüdüğü feragat sebebiyle dava ancak yetkili mahkemece karara bağlanabilir..." (MİHDER 2014/2, S. 28, s. 113-114; Aynı karar için bkz.: Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2011).
- 134 Aksi görüşte bkz.: Kuru, C. IV (n 8) 3587 vd.; Kudret Aslan, *Medeni Usul Hukukunda Davadan Feragat* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1999) 28-29; Akyol Aslan (n 2) 223-224.
- 135 Doktrinde aksi görüşteki *Akyol Aslan'a* göre, mahkemece yetkisizlik kararı verilerek dosyanın yetkili mahkemeye gönderilmesinden sonra feragat konusunda karar verileceğinin kabul edilmesi, gereksiz zaman kaybına ve gider yapılmasına sebep olacağı için isabetli değildir (Akyol Aslan (n 2) 224).
- 136 Doktrinde, *Akyol Aslan*, davadan feragat konusunda yetkisiz mahkeme ile yetkili mahkemenin bu anlamda aynı işi yaptığını ileri sürerek davadan feragat hakkında yetkili mahkemece karar verilmesi gerektiği yönündeki görüşü eleştirmektedir. Yazar, aynı zamanda, davanın feragat sebebiyle sona erdiğine yönelik tespitin yetkili mahkemece gerçekleştirilmesinde tarafların da menfaatinin söz konusu olmayacağını ifade etmektedir (Akyol Aslan (n 2) 224).
- 137 Postacioğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 480; Bilge ve Önen (n 2) 352; Kuru, *El Kitabı* C. 2 (n 6) 1048-1049.
- 138 Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 74'üncü maddesinde davaya vekalette vekile özel yetki verilmesini gerektiren haller açıkça ifade edilmektedir. HMK'nın 74'üncü maddesinde öngörülen düzenleme uyarınca, "Açıkça yetki verilmemiş ise vekil; sulh olamaz, hâkimini reddedemez, davanın tamamını ıslah edemez, yemin teklif edemez, yemini kabul, iade veya reddedemez, başkasını tevkil edemez, haczi kaldıramaz, müvekkilinin iflasını isteyemez, tahkim ve hakem sözleşmesi yapamaz, konkordato veya sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılması teklifinde bulunamaz ve bunlara muvafakat veremez, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvuramaz, davadan veya kanun yollarından feragat edemez, karşı tarafı ibra ve davasını kabul edemez, yargılamanın iadesi yoluna gidemez, hâkimlerin fiilleri sebebiyle Devlet aleyhine tazminat davası açamaz, hangileri hakkında yetki verildiği açıklanmadıkça kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarla ilgili davaları açamaz ve takip edemez." denilmektedir. Görüldüğü üzere, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 74'üncü maddesi uyarınca, davadan feragat, davaya vekalette özel yetki verilmesini gerektiren hallerden birisidir.
- 139 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2019; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Ansay (n 6) 180; Bilge ve Önen (n 2) 352; Berkin (n 110) 710-711; Üstündağ (n 6) 408; Muşul, (n 7) 437; Kuru, *El Kitabı* C. 2 (n 6) 1048-1049.
- 140 Kuru, *El Kitabı* C. 2 (n 6) 1049; Bilge (n 2) 310; Bilge ve Önen (n 2) 352; Baki Kuru, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (1.

için mahkemeden izin alması şart olduğuna göre (TMK m. 462/f. 1, b. 8), davadan feragat edebilmek için de izin alması gerekmektedir¹⁴¹.

D. DAVADAN FERAGATİN GERÇEKLEŞTİRİLECEĞİ ZAMAN ARALIĞI

Davadan feragatin ne zamana kadar gerçekleştirilebileceği konusunda 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda herhangi bir düzenleme yer almamaktaydı¹⁴². Buna karşılık, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte, feragatin yapılabileceği zamansal kesit Kanunda açıkça düzenlenmiştir¹⁴³. 28.07.2020 tarihli ve 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun değişikliği sonrasında, davadan feragatin gerçekleştirilme zamanı ve feragat üzerine karar verecek olan mercii neresi olduğu ile verilecek olan karar hakkında düzenlemeler getirilmiştir¹⁴⁴.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 310^üncü maddesinin 1'inci fıkrasında öngörülen düzenleme uyarınca, davadan feragat, hüküm kesinleşinceye kadar yargılamanın her aşamasında yapılabilir¹⁴⁵. Davadan feragatin geçerli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için açılmış ve görülmekte olan bir davanın bulunması gerekmektedir¹⁴⁶. Bu sebeple, yargılamanın ilk derece mahkemesinde devam ettiği bir esnada davadan feragat edilebileceği konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır¹⁴⁷.

Davanın açılmasından önce ortada derdest bir dava bulunmadığı için davadan feragat edilebilmesi mümkün değildir¹⁴⁸. Bu sebeple, henüz açılmamış; ancak, ileride açılması mümkün olan bir davadan

Bası, Legal 2015) 408.

141 Bilge ve Önen (n 2) 352; Kuru, *El Kitabı C. 2* (n 6) 1049; Kuru, *Ders Kitabı* (n 140) 408; Bilge (n 2) 310.

142 Soner (n 11) 442; Akyol Aslan (n 2) 250. Bununla birlikte, *doktrinde*, talep sonucu dava dilekçesinde ifade edildiği için davadan feragatin de dava dilekçesinde yapılmasının gerektiğini belirten yazarlar söz konusuydu (Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 477).

143 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Karslı (n 1) 374.

144 Bkz.: 7251 Sayılı Kanun m. 29 ile HMK m. 310'a eklenen f. 2 ve f. 3.

145 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Karslı (n 1) 374; Muşul, (n 7) 441; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 598; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 388; Atalı, *Pekcamtez Usul* (n 1) 2012; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322; Baki Kuru ve Burak Aydın, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (7251 sayılı Kanun Değişiklikleri İşlenmiş 4. Baskı, Yetkin, 2020) 399.

146 Akyol Aslan (n 2) 250; Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 477. Davadan feragat edilebilmesi için, feragat beyanının davanın açılmasından sonra yapılması gerekmektedir (Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 423). Davadan feragat davaya son veren bir taraf işlemlerinden birisidir (Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 422; Arslan, Yılmaz, Taşpınar-Ayavaz ve Hanağası, (n 13) 564 vd.; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 571 vd.; Budak ve Karaaslan (n 1) 319 vd.; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 592; Karslı (n 1) 369-370; Kuru, *C. IV* (n 8) 3543; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 505; Kuru, *El Kitabı* (n 8) 594; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 386; Muşul, (n 7) 435 vd.; Atalı, *Pekcamtez Usul* (n 1) 2008 vd.; Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 476; Üstündağ (n 6) 568). Davadan feragatin davaya son veren taraf işlemi olması dolayısıyla, yalnızca derdest bir davanın var olması ihtimalinde medeni yargılama hukukunda öngörülen feragat söz konusu olabilir (Karslı (n 1) 374).

147 Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 477; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 423.

148 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506. Böyle bir durumda, HMK m. 307-312 uyarınca davadan feragat değil; esas haktan feragat söz konusudur (Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506). Feragat dava dilekçesinin karşı tarafa tebliğ edilmeden önce yapılamaz. Diğer taraftan dava açıldıktan yani dava dilekçesinin tebliğinden sonra, diğer taraftan da tarafların teşkil edilmesinden önce davanın davasından feragat ettiğini bildirirse, böyle bir durumda, tarafların teşkili sağlanarak hareket edilmesi gerekir (Üstündağ (n 6) 572).

feragat edilebilmesi söz konusu olamayacaktır¹⁴⁹. Aksi takdirde, böyle bir durumda, gerçekleştirilecek olan feragat beyanı, esas haktan feragat edilmesi sonucunu doğurur¹⁵⁰.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 310'uncu maddesinin 1'inci fıkrası uyarınca, davadan feragat, yalnızca ilk derece mahkemesindeki yargılamanın sona ermesine kadar değil; aynı zamanda, hükmün şekli anlamda kesinleşmesine kadar söz konusu olabilecektir¹⁵¹. Bu doğrultuda, ilk derece mahkemesince verilen hükmün kanun yollarına götürülebilmesi için öngörülen süre içerisinde ve bu sürelerin işlemeye devam ettiği bir esnada davadan feragat edilebilmesi mümkündür¹⁵². Zira, hüküm verilmekle, henüz kesinleşmemişse, davacının talep sonucu üzerindeki tasarruf yetkisi hâlâ devam etmektedir¹⁵³. Bunun gibi, ilk derece mahkemesinden verilen hükmün kanun yollarına – *istinaf, temyiz gibi* – götürüldüğü bir aşamada da davadan feragat edilmesi söz konusu olabilir¹⁵⁴.

28.07.2020 tarihinde yürürlüğe giren 7251 sayılı Kanun ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 310 hükmüne eklenen 2. ve 3. fıkralarla, hükümden sonra feragat hakkında yeni düzenlemeler getirilmiştir¹⁵⁵. Buna göre, 7251 sayılı Kanun m. 29 ile değiştirilen Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.

149 Kuru, *El Kitabı* (n 8) 596; Kuru, *C. IV* (n 8) 3562; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574.

150 Kuru, *C. IV* (n 8) 3562; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Kuru, *El Kitabı* (n 8) 596.

151 Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322. Medeni Muhakeme Hukukunda davadan feragat edilebilmesi için hükmün aynı zamanda şekli anlamda kesinleşmemiş olması gerekmektedir (Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 478; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2012; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322; Muşul, (n 7) 437). Hüküm kesinleştikten sonra artık ortada derdest bir dava bulunmamaktadır (Üstündağ (n 6) 571). Bunun doğal bir sonucu olarak davadan feragat edilmesi mümkün olmaz (Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 478; Üstündağ (n 6) 571; Ansay (n 6) 181; Akyol Aslan (n 2) 250 vd.; Karşlı (n 1) 374; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 388; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 598). Hüküm kesinleştikten sonra, davacı tarafından gerçekleştirilen feragat beyanına rağmen, davacının lehine verdiği hükmü icra takibine koyması ve icra edilmesini talep etmesi MK m. 2 uyarınca dürtürlük kuralına aykırılık teşkil eder (Üstündağ (n 6) 571-572).

152 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574-575; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2012; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322; Kuru, *El Kitabı* (n 8) 597. Diğer taraftan, ilk derece mahkemesince hüküm verildikten sonra ve fakat hükmün kesinleşmesinden önce davadan feragat edilmesi söz konusu olabilir (Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 478; Kuru, *C. IV* (n 8) 3564).

153 Üstündağ (n 6) 572.

154 Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 478; Akyol Aslan (n 2) 257 vd.; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574-575. Yarg. 10. HD, 23.3.2017, E. 2016/8209, K. 2017/2432 "...Hükümün kesinleşmesinden önceki herhangi bir aşamada davadan feragat edilebilir. Temyiz edilen ve fakat henüz temyiz Dairesince görüşülmeyen bir karar, usul hukuku çerçevesinde kesinleşmiş olmadığından, bu aşamada davadan feragat mümkündür. Hâkim, gördüğü davada tahkikatı bitirip hüküm kurduktan sonra davadan elini çekmiş olur ve kural olarak dava sonunda verilen karar temyiz edilip bozulmadan ve bu suretle yargılamaya yeniden başlanmadan davanın esası ile ilgili hiçbir karar veremez. Feragat, davayı kesin olarak sonuçlandıran bir hukuki neden olduğundan, hakim karar verdikten sonra dahi belgelendirilen feragat üzerine davanın bu nedenle reddine karar verebilir ise de, Yargıtay uygulamalarında (örneğin Hukuk Genel Kurulu'nun 21.10.1981 gün 1981/2-551, 1981/683 ve 02.6.1982 günlü 1982/376-547 sayılı kararları ile 11.04.1940 gün ve 1939/15-1940/70 sayılı tevhibi içtihat kararının gerekçesinden esinlenen uygulama) hüküm temyiz edildikten sonra vaki feragat üzerine mahkemece kendiliğinden bir karar verilmeyerek Yargıtay'ın bu konuda (feragat konusunda) mahkemece bir karar verilmek üzere hükmün bozulmasına dair verilecek kararından sonra ancak dosyayı ele alabilir ve feragate dayanarak davayı reddedebilir. Bu itibarla; somut olayda davadan feragat edildiği bildirildiğinden, hükümden sonra ortaya çıkan ve temyiz incelenmesinde usulen engel oluşturan bu hukuki olgu çerçevesinde, davacının 6552 sayılı Yasadan yararlanmak amacıyla davadan feragat ettiği gözetilerek yeniden inceleme yapılmak üzere mahkeme hükmünün bozulmasına karar verilmesi gerekmektedir..." (Lexpera).

155 7251 sayılı Kanun ile HMK m. 310 hükmüne eklenen 2. ve 3. fıkralar hakkında açıklamalar için bkz.: Arslan, Yılmaz, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, (n 13) 566; Tanrıver, *Medeni Usul C. I* (n 16) 1047; Karşlı (n 1) 374; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 598; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575.

310/f. 2 uyarınca, davadan feragat hükmün verilmesinden sonra gerçekleştirilmişse, yargılamanın taraflarınca kanun yoluna başvurulmuş olsa bile, dosyanın kanun yolu incelemesine gönderilmesi mümkün olmaz¹⁵⁶.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 310'uncu madde hükmüne eklenen 3'üncü fıkra ile dosyanın temyiz incelemesine gönderilmesinden sonra feragat beyanında bulunulması hakkında düzenlemeler de getirilmiştir. 7251 sayılı Kanun değişikliği (m. 29) ile kabul edilen Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 310/f. 3 uyarınca, davadan feragat, dosyanın temyiz incelemesine gönderilmesinden sonra gerçekleştirilmişse, Yargıtay tarafından temyiz incelemesi yapılmaksızın dosyanın, feragat hususunda "ek karar" verilmek üzere hükmü veren mahkemeye gönderilmesi gerekmektedir¹⁵⁷.

Görüldüğü üzere, 28.07.2020 tarihli ve 7251 sayılı Kanun değişikliğiyle birlikte hükmün verilmesinden sonra davadan feragat edilebileceği HMK'da açıkça düzenlenmiştir. Bununla birlikte, hükümden sonra davadan feragatin mümkün olmadığı istisnai haller de mevcuttur¹⁵⁸. Buna göre, İcra ve İflas Kanunu'nun¹⁵⁹ 165'inci maddesinin 2'nci fıkrasında¹⁶⁰ öngörülen düzenleme uyarınca, asliye ticaret mahkemeleri tarafından görülmekte olan iflas davaları hakkında mahkemece iflas kararı verildikten sonra davadan feragat edilmesi söz konusu olamaz¹⁶¹. Zira, ilk derece mahkemesinin kararı ile artık iflasın açılması söz konusu olduğu için, bu noktadan itibaren davacı alacaklının davadan feragat etmesi mümkün değildir¹⁶². Böyle bir durumda, taraflarca müracaat edilebilecek tek yol, İcra ve İflas Kanunu'nun 182'nci maddesinde öngörülen "iflasın kaldırılması" olacaktır¹⁶³. Bunun gibi istisnai haller bir tarafa, kural olarak, dava açıldıktan sonra gerek ilk derece mahkemesindeki yargılamanın devam ettiği esnada gerekse de kanun yollarına müracaat edildiği ve kanun yollarında incelemenin gerçekleştirildiği bir aşamada, davadan feragat edilebilmesi söz konusu olabilir¹⁶⁴ (HMK m. 310). Buna karşılık, hüküm kesinleştikten sonra, – *artık herhangi bir fonksiyonu ve faydası kalmayacağı için* – davadan feragat yoluna gidilebilmesi mümkün olmaz¹⁶⁵.

156 Arslan, Yılmaz, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, (n 13) 566; Tanrıver, *Medenî Usûl C. I* (n 16) 1047; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322; Karşı (n 1) 374; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 598.

157 Tanrıver, *Medenî Usûl C. I* (n 16) 1047; Arslan, Yılmaz, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, (n 13) 566; Karşı (n 1) 374; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 598; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575.

158 Kuru, *C. IV* (n 8) 3568.

159 RG. 19.06.1932, S. 2128.

160 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu m. 165/f. 2'de bu husus şu şekilde ifade edilmektedir: "İflasa karar verilmesinden sonra iflas davasından feragat geçersizdir."

161 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575; Kuru, *C. IV* (n 8) 3568; Kuru ve Aydın (n 145) 399.

162 Kuru, *C. IV* (n 8) 3568; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575. İflas yargılmasını gerçekleştiren asliye ticaret mahkemesi ilk derece mahkemesi olarak kararını verdikten sonra artık iflas açılmış olacağı için bu karardan feragat edilmesi mümkün olmayacaktır (Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575).

163 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575.

164 Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 423-424.

165 Akyol Aslan (n 2) 250 vd.; Ansay (n 6) 181; Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 478; Üstündağ (n 6) 571; Karşı (n 1) 374; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 598.

II. DAVADAN FERAGAT ÜZERİNE KARAR VERECEK OLAN MERCİİ VE VERİLECEK OLAN KARAR ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Mahkeme huzurunda davadan feragat edilmesiyle birlikte, görülmekte olan dava kendiliğinden sona erer¹⁶⁶. Davadan feragat beyanının ileri sürüldüğü mahkeme yalnızca, feragatin Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda öngörülen şekilde (HMK m. 309) yapılıp yapılmadığı ile davacının beyanının gerçekten feragat olup olmadığı hususunu araştırması gerekir¹⁶⁷. Mahkeme tarafından Kanunda öngörülen şekle uygun olarak¹⁶⁸ davadan feragat edildiği tespit edilirse, davanın feragat sebebiyle reddine karar verilir¹⁶⁹.

Kanunda öngörülen şartlara uygun olarak yapılan bir feragat beyanı, kesin hüküm gibi hukuki sonuç doğurur¹⁷⁰ (HMK m. 311/c. 1). Ayrıca, davadan feragat işlemi usul hukuku hükümlerine göre değil; maddi hukuk hükümlerine göre ortadan kaldırılabilir¹⁷¹. Böylelikle, irade bozukluğu hallerinde (hata, hile ve ikrah) (TBK m. 30 vd.) davadan feragatin iptali istenebilir¹⁷² (HMK m. 311/c. 2).

Davadan feragat iradesi, yargılama hangi aşamada bulunuyorsa onu inceleyecek olan mahkemeye iletilir¹⁷³. İlk derece mahkemesince yargılama devam ederken davadan feragat edilirse, buna ilişkin dilekçenin *ilk derece mahkemesine* verilmesi gerekir¹⁷⁴. İstinaf aşamasında davadan feragat etmek

166 Tanrıver, *Medeni Usul C. I* (n 16) 1052.

167 Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506. Feragat beyanının ulaştığı mahkeme, yalnızca davacının feragat iradesinin usul hukuku kurallarına uygun bir şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini değerlendirecektir (Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2016).

168 Davadan feragatin şekli konusundaki açıklamalarımız için bkz.: yuk.I.C.

169 Arslan, Yılmaz, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, (n 13) 567; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 506.

170 Pekcanitez, Atalay ve Özkes, (n 34) 439; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2021; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 16, s. 323; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 507; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 389; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 598; Muşul, (n 7) 436; İlhan E. Postacıoğlu ve Sümer Altay, *Medeni Usul Hukuku Derleri* (Güncelleştirilmiş, Genişletilmiş 8. Bs, Vedat 2020) N. 1458, s. 801; Ansay (n 6) 181; Berkin (n 110) 711-712-714; Önen, 'Feragat' (n 5) 33; Soner (n 11) 440; Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 480-481; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 425-426; Kuru, *C. IV* (n 8) 3632; Kuru, *El Kitabı* (n 8) 600; İnal (n 81) 978; Karahacıoğlu ve Parlar (n 6) 1342; Bilge ve Önen (n 2) 352; Bilge (n 2) 310.

171 Bilge (n 2) 311; Bilge ve Önen (n 2) 352.

172 Aslan (n 134) 172 vd.; Ansay (n 6) 181; Belgesay (n 110) 193; Berkin (n 110) 714; Bilge ve Önen (n 2) 352-353; Önen, 'Feragat' (n 5) 32; İsmail Hakkı Karafakih, *Hukuk Muhakemeleri Usulü Esasları* (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1952) 235; Kuru, *C. IV* (n 8) 3647; Üstündağ (n 6) 576; Postacıoğlu, *Usul Hukuku* (n 6) 482; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 426; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2023; Karlı (n 1) 375; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 578; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 17, s. 324; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 508; Muşul, (n 7) 439; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 599; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 415; Kuru, *El Kitabı* (n 8) 603; Bilge (n 2) 311; Mustafa Çenberci, 'Hukuk Davalarında Kesin Hüküm' (1964) 9-12, *Adalet Dergisi* 1153. *Doktrinde, "İrade bozukluğu hallerinde, feragat ve kabulün iptali istenebilir"* şeklindeki düzenlemenin madde metninden çıkartılabileceği ifade edilmektedir. Zira, *doktrinde ileri sürülen bu görüşe göre*, bahsi geçen düzenleme, maddenin ilk cümlesinde öngörülen "*Feragat ve kabul, kesin hüküm gibi hukuki sonuç doğurur*" şeklindeki ifade ile çelişki halindedir (Yavuz Alangoya, M. Kâmil Yıldırım ve Nevhis Deren-Yıldırım, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı Değerlendirme ve Önerileri* (İstanbul Barosu Yayınları 2006) 169).

173 Kuru, *El Kitabı* (n 8) 596; Kuru, *C. IV* (n 8) 3562; Üstündağ (n 6) 572.

174 Kuru, *C. IV* (n 8) 3586; Üstündağ (n 6) 572.

istenirse, feragat beyanının *bölge adliye mahkemesine* sunulması gerekecektir¹⁷⁵. Mahkemenin verdiği karar hakkında, temyiz kanun yoluna gidilmesi söz konusu ise, feragat iradesi Yargıtay'a yöneltilir¹⁷⁶.

Davadan feragat edilmesiyle birlikte, yargılamanın nihayete erdirilebilmesi için mahkemece bir karar verilmesine gerek olup olmadığı hususu önem arz etmektedir¹⁷⁷. Bu kapsamda, *doktrin de ileri sürülen bir görüşe göre*, davadan feragat gerçekleştirildiği anda sonuçlarını doğurur¹⁷⁸. Böylelikle, davanın feragat üzerine verilen bir kararla değil de davacının feragat beyanı ile sona ereceği ifade edilmektedir¹⁷⁹. Davadan feragat edilmesi üzerine, mahkemece davanın feragat sebebiyle sona erdiğini tespit ve tevsik eden bir tutanağın düzenlenmesi yeterli olur¹⁸⁰. Buna karşılık, *doktrin de ileri sürülen diğer bir görüşe göre* ise, davadan feragat iradesinin ileri sürülmesinin davanın sona ermesi için yeterli olmadığı; bunun için, ayrıca davadan feragat konusunda bir kararın verilmesinin gerekli olduğu kabul edilmektedir¹⁸¹. *Kanaatimizce*, davadan feragat üzerine, dava kendiliğinden sona erer¹⁸². Bununla birlikte, mahkemece, davanın feragat sebebiyle sona erdiğini tespit eden bir kararın verilmesi uygun olur¹⁸³.

Dava dosyası ilk derece mahkemesinde ise ve henüz karara bağlanmamışsa, böyle bir durumda davadan feragat edilmesi üzerine, davanın feragat sebebiyle sona erdiğini tespit eden kararı verecek olan merciinin neresi olacağı konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır¹⁸⁴. Zira, yargılamayı yürüten ilk derece mahkemesince, davanın feragat sebebiyle sona erdiğine dair bir karar verilir¹⁸⁵.

Buna karşılık, 28.07.2020 tarihli ve 7251 sayılı Kanunla gerçekleştirilen HMK değişikliğinden önce, ilk derece mahkemesince karar verildikten sonra davacı tarafından davadan feragat edilirse, bu hususta karar verecek olan merciinin neresi olduğu sorusu ile karşılaşılırmaktaydı¹⁸⁶. Zira, kural olarak, ilk derece mahkemesince dava dosyası hakkında karar verildikten sonra, yüksek mahkemece bozma kararı alınmadıkça hükmü veren mahkemenin yeniden inceleme yaparak tekrardan karar verebilme imkânı bulunmamaktaydı¹⁸⁷. Dolayısıyla, ilk derece mahkemesince kararın verilmesinden sonra,

175 Akyol Aslan (n 2) 264 vd.; Karşlı (n 1) 374.

176 Karşlı (n 1) 374.

177 Bilge ve Önen (n 2) 352; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2015. Davadan feragat edilmesi durumunda, geçerli bir feragat beyanının sonuçlarını doğurabilmesi için ne karşı tarafın muvafakatine ne de hâkimin iznine ihtiyaç bulunmaktadır (HMK m. 309/f. 2) (Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 505; Kuru, *İstinaf Sistemi* (n 7) 389; Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 423-424; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 596; Karşlı (n 1) 373; Muşul, (n 7) 441).

178 Bilge ve Önen (n 2) 352; Soner (n 11) 444.

179 Bilge ve Önen (n 2) 352; Bilge (n 2) 310-311; Soner (n 11) 444.

180 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2015; Tanrıver, *Medeni Usûl C. I* (n 16) 1052.

181 Alangoya, Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *Esaslar* (n 1) 424; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul* (n 1) 507.

182 Bilge ve Önen (n 2) 352; Bilge (n 2) 310-311; Soner (n 11) 444.

183 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2015; Tanrıver, *Medeni Usûl C. I* (n 16) 1052.

184 Soner (n 11) 444.

185 Üstündağ (n 6) 572; Soner (n 11) 444.

186 Soner (n 11) 444; Koç ve Konuralp (n 23) 66.

187 Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322. Yarg. 8. HD, 28.02.2017, E. 2016/10528, K. 2017/2702 "Karar kesinleşinceye kadar davadan feragatin mümkün olduğuna, Mahkemece, bir karar verilip, davadan el çektikten sonra temyiz aşamasında

davadan feragat edilmesi üzerine bu konudaki kararın “*ilk derece mahkemesince*” mi, yoksa “*yüksek mahkemeye*” mi verileceği hususu tartışmalara sebep olmaktadır¹⁸⁸.

Bütün bu açıklamalarımız üzerine belirtmek gerekir ki, çalışmamızın devamında, ilk derece mahkemesince hükmün verilmesinden sonra ve fakat kanun yollarına müracaat süresi içerisindeyken ya da hükmün kanun yollarına götürülmesinden sonraki bir aşamada davadan feragat edilmesi üzerine, davanın feragat sebebiyle sona erdiğini tespit eden kararı verecek olan mercinin neresi olduğu hakkında ayrıntılı açıklamalar yapılacaktır. Bu doğrultuda, aşağıda öncelikle, 28.07.2020 tarihli ve 7251 sayılı HMK değişikliğinden önceki yönetmelik düzenlemeleri ile Yargıtay’ın konuya ilişkin uygulaması ifade edilecektir. Sonrasında ise, 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu değişikliği ile getirilen yeni düzenlemeler ortaya konularak geçmişten günümüze kadar gelen tartışmaların sona erip ermediği ve HMK m. 310/f. 2, 3’te öngörülen yeni hükümlerin yerindeki tartışma konusu yapılacaktır.

A. KANUN YOLLARINA MÜRACAAT SÜRESİ İÇERİSİNDEYKEN VEYA DOSYANIN KANUN YOLLARINA GÖTÜRÜLMESİNDEN SONRA DAVADAN FERAGAT VE DAVANIN FERAGAT SEBEBİYLE SONA ERDİĞİNİ TESPİT EDEN KARARI VERECEK OLAN MERCİİ

1. 7251 SAYILI KANUN DEĞİŞİKLİĞİNDEN ÖNCEKİ DURUM: YÖNETMELİKTE YER ALAN DÜZENLEMELER VE YARGITAY’IN YAKLAŞIMI

A. GENEL OLARAK

İlk derece mahkemesince tarafların aralarındaki uyuşmazlık hakkında hüküm verildikten sonra kanun yollarına müracaat süresinin devam ettiği bir esnada veya dosyanın davanın taraflarınca kanun yollarına götürüldüğü bir aşamada davacı tarafından davadan feragat edilmesi¹⁸⁹ üzerine hangi mercice ne şekilde bir karar verileceği konusunda gerek 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nda (m. 91-95) gerekse 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda (m. 307-312) herhangi bir düzenleme bulunmamaktaydı¹⁹⁰. Kanun koyucu tarafından mevzuatımızdaki kanunlarda herhangi bir düzenlemenin getirilmemiş olmasına karşılık, Yargıtay’ın istikrar kazanan kararları

davacı asil tarafından davadan feragat edildiğine ve bu aşamada feragat hakkında karar verme yetkisi yerel mahkemeye ait bulunduğuna göre, davacının davadan feragat beyanı hakkında bir karar verilmek üzere bozulması gerekmektedir” (e-uyar).

188 Soner (n 11) 444.

189 Belirtmek isteriz ki, burada bahsi geçen feragat ile kanun yollarına (istinaf veya temyiz) müracaat konusundaki bir talepten vazgeçilmesi kastedilmemektedir (Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, C. V (6. Bası, Demir-Demir 2001) 4494). Kanun yoluna başvurma hakkından feragat ile çalışmamızda ele aldığımız ilk derece mahkemesi tarafından hükmün verilmesinden sonra kanun yoluna müracaat süresi içerisindeyken ya da dosyanın kanun yollarına götürülmesinden sonra dava konusu olan haktan feragat edilmesi birbirlerinden farklıdır. Zira, kanun yoluna başvurmadan feragat hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Kuru, C. V (n 189) 4490-4494.

190 Bkz.: HMK m. 307-312.

ile *uygulamada* mahkemelerce izlenen bir prosedür söz konusuydu¹⁹¹. Bununla birlikte, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe girmesinden sonra kabul edilen yönetmelikler ile ilk derece mahkemesince hükmün verilmesinden sonra davadan feragat edilmesi durumunda, incelemeyi gerçekleştirecek olan mercî ile vereceği karar konusunda mevzuatımızda düzenleme yapılması yoluna gidilmiştir¹⁹². Bu konuda getirilen ilk düzenleme, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin*¹⁹³ (“*HMK Yönetmeliği*”) hükümleri arasında yer almaktadır¹⁹⁴. Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin yürürlükten kaldırılmasından sonra, *Bölge Adliye ve*

191 Yargıtay'ın hüküm verildikten sonra henüz kanun yolu süresi başlamadan ya da kanun yolu süresi içerisindeyken davadan feragat halinde feragat nedeniyle karar vererek davaya son verildiğini ortaya koyma yetkisinin, Yargıtay'da olduğu yönünde kararları ve mevcut bir uygulamamız söz konusuydu (Kuru, C. IV (n 8) 3565-3567). Yargıtay'ın hüküm verildikten fakat kanun yolları mahkemesine ulaşmasından önce inceleme merciinin Yargıtay olması gerektiği kanunundaki kararları şu şekildedir: “...Mahkemece isteğe uygun olarak boşanmaya hükmedilmemiş ve karar davacıya 16.1.1986'da tebliği olunmuştur. Davacı henüz hüküm kesinleşmeden verdiği 20.01.1986 tarihli dilekçesi ile davadan feragat ettiğini bildirmiştir. Dilekçe alınırken mahkemece davacıyı hüviyeti de tesbit edildiğinden feragat dilekçesinin davacıya ait olduğunda kuşku yoktur. O halde feragat sebebi ile davanın reddine karar verilmesi zorunluluğu doğmuştur. Ancak mahkemece, işten el çekildiği gerekçesi ile bu dilekçe üzerine işlem yapılmadığı anlaşılmaktadır. Görülmektedir ki feragat dilekçesi üzerine Hakimlikçe işlem ifası için mahkemenin dosyayı yeniden ele almasının ve içine girebilmesinin sağlamak gerekmektedir. Öyle ise davadan feragat dilekçesini aynı zamanda temyiz dilekçesi gibi yorumlamak, hâkime işlem yapabilmesi için kararın bozularak dosyanın mahkemesine gönderilmesine karar vermek zorunluluğu vardır. Davacı karar kesinleşmeden davadan feragat ettiğinden feragat sebebi ile dava red edilmek üzere hükmün bozulması gerekmektedir...” (Yarg. 2. HD, 30.01.1992, 556/784; Kuru, C. IV (n 8) 3566-3567). Uygulamada, hükmün temyiz kanun yoluna müracaat edildikten sonra ve fakat dosyanın yüksek mahkememiz Yargıtay'a intikal etmediği bir aşamada davadan feragat edilmesi durumunda bu konuda ilgili merciinin Yargıtay olacağı ve Yargıtay'ın feragat sebebiyle hükmü bozması üzerine yerel mahkemece davanın feragat sebebiyle reddedileceği ifade edilmekteydi. Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı şu şekildedir: “Davacı, kocası davalı Ali aleyhine şiddetli geçimsizlik sebebiyle boşanma davası açmış, mahkemece dava kabul edilerek boşanmaya karar verilmiştir. Bu karar, davacıyı temyizi üzerine Özel Dairece bozulmuş, yerel mahkeme önceki kararında direnmiştir. Davacı, direnme kararını temyiz etmiş ve temyiz dilekçesinde (davasından feragat) ettiğini bildirmiştir. Davacı davasından feragat ettiğine göre, henüz kesinleşmemiş bulunan boşanma hükmünün ilk şartı olan (dava) ortadan kalkmış bulunmaktadır. Bu durum karşısında, yerel mahkemece davadan feragat hakkında bir karar verilebilmesi için direnme kararının bozulması gerekir. Nitekim, Yargıtay'ın yerleşik uygulaması da bu yoldadır (11.4.1980 gün ve 70 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararının gerekçesi; HGK 16.11.1966 gün ve 1438-290 s. K.; HGK. 21101981 gün ve 2645-4019 s.k.). O halde, yukarıda yapılan açıklamalara göre; davacı davasından feragat ettiğini bildirdiğinden bu hususta mahkemesince bir karar verilmek üzere, boşanmaya ilişkin direnme kararı bozulmalıdır...” (Yarg. HGK 5.2.1982, 2/1310-86, Kuru, C. IV (n 8) 3569-3570). Hükmedilen kararı ilişkin dosyanın kanun yolu (temyiz) incelemesinden yavaşta davacı tarafından davadan feragat edilmesi durumunda, bu durumda dosya zaten kanun yolu mahkemesi olan Yargıtay'da olup Yargıtay, feragat incelemesini gerçekleştirmektedir. Yargıtay'ın bu yöndeki yerleşik uygulamasını ortaya koyan kararı şu şekildedir: Yarg. 4. HD, 19.12.1985, 9159/10179 “... Davadan feragat kesin bir hükmün sonuçlarını doğurur. Davacı taraf temyiz aşamasında davadan feragat ettiğinden bu feragat karşı tarafın kabulüne bağlı bulunmadığından hükmün bozulmasına ve mevcut feragat gereğince işlem yapılmak üzere dosyanın mahalline gönderilmesine karar verilmek gerekmiştir. Sonuç: Temyiz olunan hükmün yukarıdaki nedenlerle mahalli mahkemece davanın reddine karar verilmek üzere bozulmasına karar verildi...” (Kuru, C. IV (n 8) 3572). Yarg. 21. HD, 13.12.2008, E. 2007/2209, K. 2008/23658 “...Davacı 22.05.2007 tarihli dilekçesi ile kararın temyizinden sonra davadan feragat ettiğini belirtmiş ise de Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 11.02.2004 gün, E: 2004/21-54, K: 2004/54 sayılı kararında vurgulandığı üzere 506 sayılı yasanın 6.maddesi uyarınca sosyal güvenlik hakkından vazgeçilemeyeceği açıkça ortada olduğundan hizmet tesbitine ilişkin temyiz yönünden temyiz itirazlarının incelenmesi gerekmiştir... Davacı 22.05.2007 tarihli dilekçesi ile kararın temyizinden sonra davadan feragat ettiğini bildirdiğinden işçilik alacakları yönünden, 11.04.1940 günlü ve 70 sayılı İçtihadı Birleştirme kararı gereğince, hükümden sonra ortaya çıkan ve esas hükmün temyiz yoluyla incelenmesine engel olan bu durum karşısında mahkemenin feragat hakkında bir karar vermesi için hükmün bozulması gerekmiştir...” (Lexpera).

192 Yönetmeliklerde yer alan düzenlemelere ilişkin açıklamalar için bkz.: Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575; Atalı, *Pekcanterz Usul* (n 1) 2013.

193 RG. 3.4.2012, S. 28253.

194 <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/hukuk-muhakemeleri-kanunu-yonetmeliği-12642>. (Erişim Tarihi: 06.04.2020).

*Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik*¹⁹⁵ (“*Yazı İşleri Yönetmeliği*”) yürürlüğe girmiştir¹⁹⁶. Yürürlüğe giren yeni yönetmelik hükümleri arasında da konuya ilişkin bir düzenleme getirilmiştir¹⁹⁷. Bu sebeple, aşağıda, yürürlükten kaldırılan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği’nde ve onun yerine kabul edilen Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik’te getirilen düzenlemelerin açıklanması yoluna gidilecektir.

B. MEVZUATIMIZDA YER ALAN YÖNETMELİK HÜKÜMLERİ İLE GETİRİLEN DÜZENLEMELER

aa. Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği ile Getirilen Düzenleme (m. 57)

İlk derece mahkemesinden karar verildikten sonra ve fakat hükmün kesinleşmesinden önce davadan feragat edilmesi hakkında ilk olarak 3 Nisan 2012 tarihinde 28253 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği’nin 57’nci maddesinde bir düzenleme getirilmiştir¹⁹⁸. Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği’nin “*karar verilmiş dosyalara ilişkin hükümler*” kenar başlıklı 57’nci maddesinde, “*Hükmün kesinleşmesinden önce davadan feragat, davayı kabul veya sulh halinde, hâkim dosya üzerinden bu konuda ek karar verir. Taraflarca kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi sırf bu nedenlerle dosya istinaf veya temyiz incelemesine gönderilmez.*” denilmektedir¹⁹⁹.

Görüldüğü üzere, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği’nin 57’nci maddesi uyarınca, hükmün kesinleşmesinden önce davadan feragat edilmesi halinde, *mahkemenin hâkimi tarafından* buna ilişkin olarak “*ek karar*” verilebileceği şeklinde yeni bir düzenleme getirilmişti²⁰⁰. Bununla birlikte, m. 57’deki düzenlemeyi içeren Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği’nin kısa bir süre sonra yürürlükten kaldırılması sebebiyle, bahsi geçen hükmün uygulanmasına son verilmiştir²⁰¹.

bb. Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik ile Getirilen Düzenleme (m. 215)

Yürürlükten kaldırılan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği’nin yerini *Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin*

195 RG. 06.09.2015, S. 29437.

196 <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2015/agustos/yonetmelik.html> (Erişim Tarihi: 29.05.2020).

197 Yürürlükten kaldırılan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği m. 57’nin yerini alan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliğinin yürürlükten kaldırılmasından sonra Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik m. 215 düzenlemesinde, ilk derece mahkemesince hükmün verilmesinden ve fakat şekli anlamda kesin hüküm teşkil etmesinden önce davadan feragat edilmesi halinde, hakim dosya üzerinden bu hususa ilişkin olarak ek karar verebilmesine imkan tanınarak dosyanın istinaf ve temyiz mahkemelerine gönderilmemesi olanaklı kılınmıştır (Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013).

198 Ali Cem Budak ve Vural Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku* (3. Bası, Adalet 2019) N. 13, s. 306.

199 Budak ve Karaaslan 3 Bs (n 198) N. 13, s. 306

200 ibid 306.

201 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013.

Yürütülmesine Dair Yönetmelik almıştır²⁰². 5 Ağustos 2015 tarihli 29437 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin “*karar verilmiş dosyalara ilişkin işlemler*” kenar başlıklı 215’inci maddesinde bu hususa ilişkin olarak açık bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre, Yönetmeliğin 215’inci maddesinde, “*Hükümün kesinleşmesinden önce davadan feragat, davayı kabul veya sulh hâlinde, hâkim dosya üzerinden bu konuda ek karar verir. Taraflarca kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi sırf bu nedenlerle dosya istinaf veya temyiz incelemesine gönderilmez.*” denilmektedir.

Görüldüğü üzere, Yönetmeliğin 215’inci maddesinde öngörülen düzenleme, yürürlükten kaldırılan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği’nin 57’nci maddesi ile birebir aynı hususları içermektedir²⁰³. İlk derece mahkemesi tarafından hükmün verilmesinden sonra ve fakat, dava dosyasının kanun yolu mahkemesine gönderilmesinden önce, davadan feragat etmek isteyen davacının, bu talebi üzerine hangi mahkeme tarafından ne şekilde bir karar verileceği, Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 215’inci maddesinde (eski HMK Yönetmeliği m. 57’de) açıkça ifade edilmektedir²⁰⁴.

Yönetmeliğin 215’inci maddesi uyarınca, ilk derece mahkemesince verilen karar üzerine dosyanın kanun yoluna ulaşmasından önce davacı tarafından davadan feragat edilmek istenirse, ilk derece mahkemesinin hâkimi tarafından dosya üzerinden feragat sebebiyle “*ek karar*” verilebilir²⁰⁵. Böyle bir durumda, davacının feragat beyanı üzerine feragat sebebiyle davanın sona erdiğini tespit eden işlemleri yapacak olan mercî “*kararı veren mahkeme*” olacaktır²⁰⁶. Görüldüğü üzere, Yönetmeliğin 215’inci maddesinde getirilen düzenleme uyarınca, davacı tarafından feragat edilen dosyanın, istinaf

202 <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2013/agustos/yonetmelikbasbakanlik.pdf> (Erişim Tarihi: 06.04.2020).

203 Karş.: Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215; HMK Yönetmeliği m. 57. Yarg. 23. HD, 21.04.2016, E. 2015/8604, K. 2566 “...6100 sayılı HMK’da bu konuda açık bir düzenleme yapılmamış, ancak bu kanuna dayanılarak çıkarılan ve yeni yönetmeliğin yürürlüğe girdiği 06.08.2015 tarihine kadar yürürlükte bulunan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği’nin “Karar verilmiş dosyalara ilişkin işlemler” başlıklı 57. maddesinde “Hükümün kesinleşmesinden önce davadan feragat davayı kabul veya sulh halinde, hâkim dosya üzerinden bu konuda ek karar verir. Taraflarca kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi sırf bu nedenlerle dosya istinaf veya temyiz incelemesine gönderilmez.” düzenlemesi getirilmiştir. 06.08.2015 tarihinde yürürlüğe giren Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 215. maddesi de, aynı düzenlemeyi içermektedir...” (e-uyar).

204 Yarg. 22. HD, 10.05.2018, E. 2017/15145, K. 2018/11650 “...06.08.2015 tarihli ve 29437 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren, Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 215. maddesinde “Hükümün kesinleşmesinden önce davadan feragat, davayı kabul veya sulh halinde, hâkim dosya üzerinden bu konuda ek karar verir. Taraflarca kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi sırf bu nedenlerle dosya istinaf veya temyiz incelemesine gönderilmez.” düzenlemesi yer almaktadır. Anılan sebeple, davacı vekilin dosyada mevcut vekaletname belgesinde davadan feragat yetkisinin bulunmadığı anlaşıldığından, öncelikle davadan feragat yetkisini içeren vekaletname temin edilerek hükümden sonra ortaya çıkan ve temyiz incelemesine usulen engel oluşturan davadan feragat beyanının Mahkemece değerlendirilip karara bağlanması için dosyanın Mahkemesine iadesine karar vermek gerekmektedir...” (Lexpera).

205 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322.

206 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575.

veya temyiz mahkemelerine gönderilmesine imkân tanınmamıştır²⁰⁷ (Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215/c. 2).

Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215/c. 1 uyarınca, hükümden sonra davadan feragat edilmesi üzerine, ek karar vererek davanın feragat sebebiyle sona erdiğini ortaya koyacak olan ilk derece mahkemesinin yeniden duruşma yapmasına gerek yoktur. Zira, bu halde, ilk derece mahkemesi, hükümden sonra feragat sebebiyle kararını “*dosya üzerinden*” verir²⁰⁸ (Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215/c. 1). Bu durumda, ilk derece mahkemesinin hâkimi, dosya üzerinden vereceği ek kararla davanın reddine hükmedebilir²⁰⁹.

Mevzuatımızda ilk olarak, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 57'nci maddesinde öngörülen, sonrasında ise, Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 215'inci maddesinde yer alan imkânın yerindeliği *Yargıtay kararlarında ve doktrinde* tartışılmalıydı. Zira, – *yukarıda ifade edildiği üzere*²¹⁰ – Yargıtay tarafından, yüksek mahkemece ek karar verilemeyeceği şeklinde kararlar ortaya konulmaktaydı²¹¹. Aynı zamanda, *doktrinde ileri sürülen bazı görüşlerde*, Yazı İşleri Yönetmeliği'nin 215'inci maddesinin (eski HMK Yönetmeliği m. 57) isabetli olmayan yönleri mevcuttu²¹². *Doktrinde ileri sürülen bir görüşe* göre, hükmün ilk derece mahkemesince verilmesinden sonra davadan feragat edilmesi konusunda getirilen düzenlemenin kanun yerine yönetmelikte yer almasının uygun olmadığı ve “*ek karar*” kavramının, nispi kesin hüküm kurumuyla bağdaşmadığı belirtilerek, bu konuda düzenleme getiren yönetmelik hükmünün hukuki sonuç doğurmayacağı ileri sürülmekteydi²¹³. Yine, *doktrinde ileri sürülen diğer bir görüşe* göre, dosyadan el çeken hâkim nihai kararını vermiş olacağı için tekrardan dosyayı ele alarak yeni veya ek bir karar veremeyecektir²¹⁴. Aynı zamanda, medenî usûl hukukunda, ilk derece mahkemesince ek karar verilebileceği şeklinde bir düzenlemenin yer almaması sebebiyle Yönetmeliğin 215'inci maddesindeki düzenlemenin sorun teşkil edeceği ifade edilmekteydi²¹⁵. *Kanaatimizce* de hükmün verilmesinden sonraki bir aşamada davadan feragat edilmesi konusunda kanun yerine yönetmelikte düzenleme getirilmesinin kanun yapma tekniği ile bağdaşmadığı ortadaydı²¹⁶. Buna karşılık, kanun koyucunun, Yönetmeliğin

207 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013.

208 Yönetmeliğin 215'inci maddesinde ilk derece mahkemesince dosya üzerinden karar verileceği açıkça ifade edilmektedir. Bkz.: Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215/c. 1.

209 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013.

210 Bkz.: yuk. II, A, 1, c, bb.

211 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013. Yarg. 19. HD, 09.02.2017, E. 2016/2118, K. 2017/1004“...*Mahkeme için esasına yönelik karar verdikten sonra davadan el çekmiştir. Feragat sebebiyle bir ek karar oluşturması mümkün değildir. Bu nedenle 01.10.2015 ek kararın kaldırılmasına, tarafların diğer temyiz itirazları yönünden yapılan incelemede her ne kadar mahkeme kararı taraflarca temyiz edilmişse de 01.10.2015 tarihinde davacı davadan feragat etmiş olduğundan feragat sebebiyle bir karar verilmek üzere mahkeme kararının bozulması gerekmiştir...*” (Lexpera).

212 Yönetmelik ile getirilen “*ek karar*” alma imkânı hakkında eleştiriler için bkz.: Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322; Koç ve Konuralp (n 23) 66.

213 Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322.

214 Koç ve Konuralp (n 23) 66.

215 ibid 66.

216 Taşpınar Ayvaz (n 30) 552-555; Arslan, Yılmaz, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, (n 13) 566, dn. 2.

215'inci maddesinde (eski HMK Yönetmeliği m. 57) getirdiği ve mahkemece ek karar verilebilmesini mümkün kılan düzenlemesi, usul ekonomisi ilkesi bakımından oldukça önemliydi²¹⁷. Bu sebeple, Yönetmeliğin 215'inci maddesinde öngörülen düzenlemeye temel teşkil edecek kanun hükümlerinin gerçekleştirilecek olan değişikliklerle HMK'ya eklenmesi gereklilik arz etmekteydi²¹⁸. Zira, *doktrinde ileri sürülen görüşlerde*²¹⁹, yargılama hukukuna ilişkin kuralların kanunla düzenlenmesinin gerektiği şeklindeki Anayasal ilkenin (HMK m. 142) varlığında, kanun yerine yönetmelikle bir düzenlemenin getirilmesinin uygun olmadığı ifade edilmekteydi²²⁰. Bu sebeple, *doktrinde*, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda da hüküm getirilmesinin gerektiği ileri sürülerek Kanunda değişiklik yapılması fikri savunulmaktaydı²²¹.

C. YARGITAY'IN YAKLAŞIMI

aa. Genel Olarak

Yönetmelik düzenlemelerinin (eski HMK Yönetmeliği m. 57; Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215) ve 7251 sayılı HMK değişikliğinin yürürlüğe girmesinden önce, ilk derece mahkemesince hükmün verilmesinden sonra, henüz kanun yollarına müracaat süresi içerisindeyken davacı tarafından davadan feragat edilmesi söz konusu olduğunda, Yargıtay'ın bu konudaki yaklaşımı, uygulamanın ne şekilde olduğunun anlaşılabilmesi bakımından önemli bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktaydı²²². Ayrıca, Yargıtay tarafından, yönetmelik düzenlemelerinin (eski HMK Yönetmeliği m. 57; Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215) yürürlüğe girmesinden sonra da geçmişten beri süregelen uygulamanın devam ettirilmesi konusunda ısrar edilmesi söz konusuydu. Bu sebeple, Yargıtay tarafından ortaya konulan kararlar ile şekillenen uygulamanın yerindeliğinin tartışılabilmesi bakımından, Yargıtay'ın bu konudaki yaklaşımının açıklanarak ifade edilmesi önem arz etmektedir²²³.

217 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013.

218 Taşpınar Ayvaz (n 30) 552-555.

219 ibid 552-555.

220 Arslan, Yılmaz, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, (n 13) 566, dn. 2; Taşpınar Ayvaz, s. 552-555.

221 Taşpınar Ayvaz (n 30) 552 vd.; Akyol Aslan (n 2) 262.

222 Yönetmelik düzenlemelerinin (eski HMK Yönetmeliği m. 57; Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215) ve 7251 sayılı HMK değişikliğinin yürürlüğe girmesinden önce, ilk derece mahkemesince hüküm verildikten sonra kanun yollarına müracaat süresi içerisinde davadan feragat edilmesi durumunda hangi merci tarafından ne şekilde karar verileceği konusunda mevzuatımızda herhangi bir düzenleme bulunmamaktaydı (Akyol Aslan (n 2) 262; Soner (n 11) 444). Bu sebeple, Yargıtay tarafından verilen kararlarla şekillenen uygulama çerçevesinde mevcut boşluk doldurulmaktaydı. Böylelikle, hükmün verilmesinden sonra davadan feragat edilmesi durumunda, gerek 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu zamanında gerekse de 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde Yargıtay kararlarına yansıyan uygulama yol gösterici olması sebebiyle önem arz etmekteydi. İlk derece mahkemesince hükmün verilmesinden sonra, kanun yoluna müracaat süresi başlamadan önce veya kanun yolu süresi içerisinde davadan feragat edilirse, Yargıtay kararlarına yansıyan uygulama hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Kuru, C. IV (n 8) 3564 vd.

223 Aynı zamanda, kanun yolları aşamasındaki bir davadan feragat edilmesi konusunda da Yargıtay'ın aynı yönde pek çok kararı mevcuttur. Kanun yolları aşamasında olan dosyanın yüksek mahkemece incelendiği bir esnada davadan feragat edilmesi durumunda Yargıtay kararlarına yansıyan ve geçmişten günümüze kadar süregelen bir uygulama da bulunmaktadır. Yarg. 14. HD, 3.2.2014, E. 2013/14170, K. 2014/1212 "...Hükmü, davalılar vekili temyiz etmiştir. Davacı vekili, dosyanın Yargıtay'a gönderilmesinden sonra vermiş olduğu kimliği onaylı 20.01.2014 tarihli dilekçesi ile davadan feragat ettiğini bildirmiştir. Davacı vekilinin dosya içerisinde bulunan vekaletnamesinde davadan feragat etme yetkisi

bb. 7251 sayılı HMK Değişikliğinden Önceki Dönemde Kanun Yollarına Müracaat Süresi İçerisindeyken Davadan Feragat Konusunda Yargıtay'ın Yaklaşımı

7251 sayılı HMK değişikliğinden önceki dönemde, Yargıtay'ın yerleşik uygulamasına göre, ilk derece mahkemesince hüküm verildikten sonra ve fakat kanun yolu incelemesinin gerçekleştirilmesinden önce davadan feragat edilmesi durumunda, dosyanın öncelikle Yargıtay'a gönderilmesi gerekmektedir. Zira, kural olarak, ilk derece mahkemesinin hâkimi, dava konusu hakkında karar verdikten sonra dosyadan el çektiği için tekrardan davayı ele alarak esasa etkili bir karar veremeyecekti²²⁴. Bu sebeple, Yargıtay kararlarına yansıyan uygulama uyarınca, ilk derece mahkemesince verilen karara karşı henüz kanun yoluna gidilmediği bir aşamada, davadan feragat edilmesi durumunda, mahkemeye sunulan feragat dilekçesi, temyiz talebi olarak kabul edilerek²²⁵ dosyanın Yargıtay'a sevk edilmesi sağlanmaktaydı²²⁶. Böylelikle, ilk derece mahkemesine sunulan davadan feragat dilekçesiyle, dava dosyasının Yargıtay'a gönderilmesi söz konusu olmaktadır²²⁷. Bunun üzerine, davadan feragat edildiği gerekçesiyle Yargıtay tarafından ilk derece mahkemesinin verdiği karar bozulmaktaydı²²⁸.

*bulunduğu anlaşılmıştır (...)*16.11.1966 tarihli ve 1438/290 sayılı, 27.05.1992 tarihli ve 1992/2-250/364 sayılı Kararları). Mahkemece bir karar verilip davadan el çekildikten sonra temyiz aşamasında davadan feragat edildiğinden ve bu aşamada dahi feragat hakkında bir karar verilmesi gerektiğinden hükmün davacının davadan feragati hakkında mahkemesince bir karar verilme üzere bozulması gerekmiştir..." (Lexpera). Yarg. 8. HD, E. 2017/14239, K. 2017/16613 "...HMK'nun 310. maddesine göre davadan feragat, hüküm kesinleşinceye kadar her zaman yapılabilir. HMK'nun 311. maddesinde ise feragat kesin hüküm gibi hukuki sonuç doğuracağı ve irade bozukluğu hallerinde feragat ve kabulün iptali istenebileceği belirtilmiştir. Karar kesinleşinceye kadar davadan feragatin mümkün olduğuna, Mahkemece, bir karar verilip, davadan el çekildikten sonra temyiz aşamasında davacı vekili tarafından feragat edildiğine, bu aşamada feragat hakkında karar verme yetkisi yerel mahkemeye ait olduğuna göre, davacı vekilinin feragat beyanı hakkında bir karar verilme üzere hükmün bozulması gerekmektedir. SONUÇ: Açıklanan nedenle, davacı vekilinin feragat talebi dikkate alınmak suretiyle hüküm kurulmak üzere yerel mahkeme kararının 6100 sayılı HMK'nun Geçici 3. maddesinin yollamasıyla 1086 sayılı HUMK'nun 428. maddesi uyarınca BOZULMASINA..." (Lexpera). Yargıtay'ın benzer yöndeki kararları için bkz.: Yarg. 14. HD, 8.10.2015, E. 2015/6558, K. 2015/8662 (Lexpera).

224 Belgesay (n 110) 192; Soner (n 11) 444; Koç ve Konuralp (n 23) 66.

225 Kuru, C. IV (n 8) 3565; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013.

226 Yargıtay kararlarına yansıyan, yerleşik uygulama uyarınca, ilk derece mahkemesince hüküm verildikten sonrasında feragat beyanı üzerine dosyanın temyiz mahkemesince inceleneceği yönünde karar verilmekteydi. Yarg. 2. HD, 05.05.1999, 2708/4669 "...Taraflar arasındaki boşanma davasının yapılan muhakemesi sonunda mahkemece isteğe uygun olarak boşanmaya hükmedilmiş, temyiz süresi içinde davacı 7.12.1988 tarihli dilekçesi ile davadan feragat etmiştir. Karar kesinleşinceye kadar davanın her safhasında davadan feragat mümkündür. Feragat kesin hükmün hukuki neticelerini doğurur (HUMK m. 95). Öte yandan işlem doğrultusunda oluşan hükmün kesinleşmesi bu kuralla çelişen bir sonuç doğuracaktır. O halde, henüz kesinleşmemiş hükmün ortadan kaldırılması zorunludur. Mahkemeler Kanununda öngörülen istisnalar dışında kendi hükümlerini kendileri kaldıramazlar. İlk derece mahkemelerinin kararlarını bozup kaldırma yetkisi münhasıran Yargıtaya aittir (Yargıtay Kanunu 1; HUMK m. 428). Mahkemece kadının davası kabul edilerek boşanmaya karar verilmele dosyadan el çekilmiştir. Davacı kadının hükmün kesinleşmeden önce verdiği 7.12.1998 tarihli dilekçesinin temyiz isteği olarak kabulü ile, dosyanın ele alınıp feragat sebebi ile gerekli kararın verilmesi gerekirken ek kararlar davanın feragat sebebi ile gerekli kararın verilmesi gerekirken ek kararlar davanın feragat sebebi ile reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir..." (YKD 1999/10, s. 1364; Aynı karar için bkz.: Kuru, C. IV (n 8) 3567). Yarg. 1. HD, 12.12.2002, 13589/14189 "...mahkemece, karardan sonraki dönemde usule ilişkin ayırık hallerde dışında, davayı tekrar ele alıp, esasa etkili karar verilemez. Mahkemece işaret edilen doğrultuda inceleme yapıp karar verilmesine olanak tanıyan bir usul hükmü de yoktur. Hal böyle olunca, mahkemeye verilen feragat dilekçesinin temyiz isteği kabul edilerek dosyanın Yargıtaya sevkinin sağlanması, Yargıtay'ca verilen bozma ilamından sonra dosyanın ele alınıp feragat nedeniyle gerekli kararın verilmesi zorunludur. Yerleşmiş uygulama bu yödedir..." (YKD 2003/7, s. 1033).

227 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013; Kuru, C. IV (n 8) 3565.

228 Yarg. 8. HD, 28.02.2017, E. 2016/10528, K. 2017/2702 "Karar kesinleşinceye kadar davadan feragatin mümkün olduğuna,

Sonrasında, hakkında bozma kararı verilen dava dosyasının, yargulamayı gerçekleştirerek kararı veren ilk derece mahkemesine geri gönderilmesi sağlanmaktaydı²²⁹. Yargıtay tarafından verilen bozma ilamından sonra davacının davadan feragat beyanı hakkında karar verilmek üzere dava dosyası kendisine gönderilen ilk derece mahkemesince feragat sebebiyle davaya son verilmektedir²³⁰.

Görüldüğü üzere, Yargıtay kararlarına yansıyan yerleşik uygulama pratik olmaktan oldukça uzaktı. Zira, *doktrinde ileri sürülen görüşlerde*, Yargıtay uygulamasının yerinde olmadığı ifade edilerek söz konusu uygulama çeşitli açılardan eleştirilmekteydi²³¹. Gerçekten de *doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre*, hüküm verildikten sonra davadan feragat edilmesi durumunda, bu halin bir bozma sebebi olarak kabul edilmesinin uygun olmayacağı öne sürülmekteydi²³². Bu doğrultuda, kanun yolu mahkemesi tarafından feragat sebebiyle dava dosyası hakkında karar verilmesine yer olmadığı şeklinde bir hükmün tesis edilmesi isabetli bulunmamaktaydı²³³. Bu sebeple de yüksek mahkemece karar verilmesine yer olmadığına hükmedilebilmesinin gerektiği ileri sürülmekteydi²³⁴.

Yine, *doktrinde ileri sürülen diğer bir görüşe göre*, Yargıtay kararlarına yansıyan yerleşik uygulama, usul ekonomisi ilkesine (HMK m. 30; HUMK m. 77) ve menfaatler dengesine de aykırıydı²³⁵. Böylelikle, Yargıtay'ın geçmişten beri benimsediği uygulamayı sürdürmek istemesinin herhangi bir amaca ve pratik gereklere uygun düşmediği ifade edilmekteydi²³⁶.

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında belirtilen şekilde yerel mahkemece karar verildikten sonra kanun yoluna müracaat edilmeden önce davacının yönelttiği feragat dilekçesinin temyiz talebi olarak kabul edilmesi *kanaatimizce* de isabetli değildi²³⁷. Zira, hukuk davalarında, hüküm verildikten sonra davadan feragatin Yargıtay tarafından bozma sebebi olarak kabul edilmesi usul yasalarına uygun olmamaktaydı²³⁸. Ayrıca, feragat sebebiyle dava dosyasının kanun yolu mahkemesine gönderilerek

Mahkemece, bir karar verilir, davadan el çektikten sonra temyiz aşamasında davacı asil tarafından davadan feragat edildiğine ve bu aşamada feragat hakkında karar verme yetkisi yerel mahkemeye ait bulunduğuna göre, davacının davadan feragat beyanı hakkında bir karar verilmek üzere bozulması gerekmektedir” (e-uyar); www.hukukmedeniyeti.org). Yarg. 6. HD, 28.5.1974, E. 2305, K. 2568 “...kararlar davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Hüküm taraflara henüz tebliği ve temyiz vaki olmadan davacı vekilleri A.S. mahkemeye verdiği 7.4.1971 günlü dilekçe ile davadan vazgeçtiğini bildirmiş, vekaletnameye göre adı geçen vekilin davadan feragata yetkili bulunduğu anlaşılmıştır. Temyiz vaki olmadan davadan feragat edildiğine göre bu hususta bir karar verme yetkisi Yargıtay'a değil, mahalli mahkemesine ait olduğundan bu hususta bir karar verilmek üzere gerek esas hükmün ve gerekse sonradan itiraz edilen ve feragat istemi hakkında mahkemece bir karar verilemeyeceğine ilişkin kararın bozulması gerekmektedir.” (Soner (n 11) 444-445).

229 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013.

230 Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013.

231 Eleştiriler için bkz.: Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013.

232 Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322.

233 ibid 322.

234 ibid 322.

235 Kuru, C. IV (n 8) 3567; Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013.

236 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013.

237 Bkz.: Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322. Bu konuda daha önce yazılmış bir çalışma için bkz.: Akil Önder ‘Hukuk Davalarında Hüküm Lahik Olduktan Sonra Davadan Feragat Temyiz Mahkemesince Bozma Sebebi İttihaz Olunabilir Mi?’ (1942) 7 AD 799-810.

238 Bu görüşteki yazarlar için bkz.: Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322. Doktrinde *Budak*, temyiz incelenmesi esnasında davadan feragat edilmesi durumunun bir bozma sebebi olmayacağı bu sebeple de

sonrasında onun tarafından bozulması üzerine ilk derece mahkemesine tekrardan intikal ettirilmesi ve bundan sonra ilk derece mahkemesinin feragat sebebiyle karar vermesi ciddi bir zaman ve emek kaybı teşkil etmekteydi. Bu sebeple, Yargıtay tarafından benimsenen uygulama aynı zamanda usul ekonomisi ilkesine de aykırılık teşkil eden bir yöne sahipti²³⁹.

Doktrinde getirilen eleştiriler ve ileri sürülen görüşler bir tarafa, Yargıtay'ın geçmişten beri benimsediği uygulamanın mevcudiyetinde, Yönetmelik hükümleri ile getirilen düzenlemeler (eski HMK Yönetmeliği m. 57; Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215) hükümden sonra ve fakat kanun yollarına müracaat edilmesinden önce davadan feragat şeklindeki beyanının ilk derece mahkemesince karara bağlanacağını öngörmek suretiyle oldukça farklı bir esas kabul etmekteydi²⁴⁰. Bu durum karşısında Yargıtay, ilk zamanlarda verdiği kararlarda, Yönetmeliğin 215'inci maddesinde öngörülen ilk derece mahkemesince ek karar alınması gerektiği şeklindeki yönetmelik hükmünün (eski HMK Yönetmeliği m. 57) yürürlüğe girmesinden sonra da uzun zamandan beri sürdürdüğü uygulamanın devam etmesi gerektiği yönünde kararlar vermiştir²⁴¹.

Yargıtay'a göre, hükmün verilmesinden sonra yargılamayı yürüten ilk derece mahkemesinin dosyayı tekrardan ele alması mümkün olmayacağından dosyanın Yargıtay'a gönderilmesi gerekmektedir²⁴².

kanun yolu mahkemesinin feragat sebebiyle dosya hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verebileceğini ileri sürmektedir. Bkz.: Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322.

239 Bu yöndeki eleştiriler için bkz.: Atalı, *Pekcanter Usul* (n 1) 2015-2016; Kuru, C. IV (n 8) 3568.

240 Atalı, *Pekcanter Usul* (n 1) 2013.

241 Yarg. 22. HD. 15.2.2016, E. 2015/19288, K. 2016/3686 "...Bir kısım işçilik alacaklarının ödetilmesi istemi ile açılan davada mahkemece davanın kısmen kabulüne ilişkin verilen karar, davalı ve davacı vekilleri tarafından temyiz edilmiş ve dosya temyiz incelemesi için dairemize gönderilmiştir. Davacı vekili 09.02.2016 tarihli dilekçesi ile davadan ve temyizden feragat ettiğini bildirmiştir. 06.08.2015 tarihli ve 29437 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren, Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 215. maddesinde "Hükümün kesinleşmesinden önce davadan feragat, davayı kabul veya sulh halinde, hâkim dosya üzerinden bu konuda ek karar verir. Taraflarca kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi sırf bu nedenlerle dosya istinaf veya temyiz incelemesine gönderilmez." düzenlemesi yer almaktadır. Anılan sebeple, hükümden sonra ortaya çıkan ve temyiz incelemesine usulen engel oluşturan davadan feragat beyanının mahkemece değerlendirilip karara bağlanması için dosyanın mahkemesine iadesine karar vermek gerekmiştir..." (Lexpera). Yarg. HGK. 14.06.2017 T. E. 4-1358, K. 1193 "Diğer taraftan normlar hiyerarşisi dikkate alındığında daha alt basamakta yer alan ve tamamen idarenin düzenleyici tasarrufu niteliğinde olan yönetmelikle, daha üst basamakta bulunan ve yasama organı tarafından objektif, soyut ve genel nitelikte bir yasama tasarrufu niteliğinde bulunan kanuna aykırı düzenleme getirilmesi mümkün değildir. Yönetmelik kaynağını kanundan alır ve ancak kanunun uygulanmasını gösterir. Kanunda bulunmayan bir düzenlemenin, yönetmelikle ihdası ve bu yolla kanunun öniüne geçen bir uygulamanın benimsenmesi hukukun genel teorisine de aykırıdır. Taraflar arasında daha önce görülen maddi tazminat istemli davada, davalı ... hakkında verilen karar nihai bir karardır. Bu karar usulen temyiz edilip bozulmadan, mahkemece ortadan kaldırılarak başka bir karar verilemeyeceğine göre; temyiz süresi içinde davanın feragat dilekçesi vermesi üzerine, davanın yargı yolu sebebiyle reddine dair direnme kararının ortadan kaldırılması ile davanın reddine dair verilen 29.05.2014 tarihli ek karar yok hükmündedir (HGK, 24.06.2009 gün ve 2009/2-231 E., 2009/286 K.), Yukarıda açıklanan sebeplerle hükme bağlanıp hakimce el çekilen davaya, bir yönetmelik hükmüne istinaden hakimın tekrar bakabileceğinin kabulü mümkün değildir. Hal böyle olunca davalı ... hakkındaki davanın feragat sebebiyle reddine dair 29.04.2014 tarihli ek kararın kaldırılmasına oybirliği ile karar verilerek ikinci ön sorun da böylece aşılmıştır..." (e-uyar).

242 Yarg. 23. HD, 21.04.2016, E. 2015/8604, K. 2566 "...6100 sayılı HMK'da bu konuda açık bir düzenleme yapılmamış, ancak bu kanuna dayanılarak çıkarılan ve yeni yönetmeliğin yürürlüğe girdiği 06.08.2015 tarihine kadar yürürlükte bulunan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin "Karar verilmiş dosyalara ilişkin işlemler" başlıklı 57. maddesinde "Hükümün kesinleşmesinden önce davadan feragat, davayı kabul veya sulh halinde, hâkim dosya üzerinden bu konuda ek karar verir. Taraflarca kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi sırf bu nedenlerle dosya istinaf veya temyiz incelemesine gönderilmez."

Yine, Yargıtay kararlarında, yasada öngörülmemiş ve düzenlenmemiş bir hususta yönetmelik ile getirilen düzenlemeye üstünlük tanınamayacağı gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin hükümden sonra dosyayı ele alarak ek karar oluşturmasının yerinde olmadığı içtihat edilmekteydi²⁴³. Yargıtay'ın bu yöndeki kararlarından birinde bu husus açıkça ortaya konulmaktaydı:

“...Yerel mahkemece hükmün verilmesinden sonra, ancak henüz kesinleşmeden davacı davadan feragat ettiğine göre; yerel mahkemenin dosyayı tekrar ele alıp ek karar oluşturması ve önceki kararını değiştirmesi artık mümkün değildir. Bu durumda dosyanın Yargıtay'a gönderilmesi gerekir. Bu durumla ilgili mahkemeye yetki veren bir yönetmelik hükmü (Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği m. 57) bulunduğu ileri sürülebilirse de; Hukuk Muhakemeleri Kanununda veya başka bir Kanunda öngörülmemiş ve düzenlenmemiş bir konuda yönetmelikle getirilen düzenlemeye üstünlük tanınamaz. O halde, mahkemenin hükümden sonra dosyayı ele alıp, ek karar oluşturması usul ve yasaya aykırıdır. Bu sebeple ek kararın bozularak kaldırılmasına karar verilmiştir...”²⁴⁴.

Görüldüğü üzere, Yargıtay, HMK Yönetmeliği m. 57 hükmüyle getirilen ilk derece mahkemesince ek karar verilerek feragat sebebiyle davanın sona erdirilmesi yönündeki imkânı kabul etmemekte ve yerleşik uygulamasında ısrar etmekteydi²⁴⁵. Bu sebeple, Yargıtay tarafından Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 57'nci maddesi ile ilk derece mahkemesine ek karar alma yetkisinin

düzenlemesi getirilmiştir. 06.08.2015 tarihinde yürürlüğe giren Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 215. maddesi de, aynı düzenlemeyi içermektedir. HMK'nın 5. kısım 3. bölümünde yer alan ve davaya son veren taraf işlemlerinden olan feragat 6100 sayılı HMK'nın 311/1. maddesi hükmü uyarınca, kesin hüküm sonuçlarını doğurduğu gibi, aynı Kanun'un 309/2. maddesi uyarınca karşı tarafın kabulüne de bağlı bulunmamaktadır. Öte yandan, aynı Kanun'un 310/1. maddesi uyarınca davadan feragat kesinleşinceye kadar her aşamada mümkündür. Mahkeme davadan el çektiğinden, karar ortada durduğu müddetçe, davayı yeniden ele alıp, feragat nedeniyle bir karar veremez. (11.04.1940 gün ve 1939/15-70 sayılı İBK ile YHGK'nın 21.11.1981 gün ve 2 E., 551 K. sayılı ilamı bu yöndedir.) YHGK'nın 19.12.2012 gün ve 13-1369 E., 1221 K. sayılı ilamı ile Dairemizin 06.12.2013 tarih ve 5603 E., 7763 K; 29.09.2014 tarih ve 2028 E; 6027 K. sayılı ilamlarında da açıklandığı üzere; 6100 sayılı HMK'da açık bir hüküm bulunmayan ve İçtihadî Birleştirme Kararı ile yöntemi belirlenmiş bir konuda, yönetmelik hükmüne dayalı olarak, hükümden sonra davanın ele alınması suretiyle ek karar tesis edilmesi doğru değildir. Bu durumda mahkemece, 23.10.2015 tarihli dilekçenin kooperatifi temsile yetkili kişiler tarafından verildiğinin belirlenmesi ve kimlik tespitlerinin yapılması halinde asıl davadan feragat nedeniyle mahkemece bir karar verilmesi gerektiğinden, bunun sağlanabilmesi için hükmün öncelikle bu nedenle bozulması gerekmektedir...” (e-uyar).

243 Yarg. 2. HD, 25.9.2013, E. 2013/8562, K. 2013/21806 “... Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen, yukarıda tarihi ve numarası gösterilen hüküm, davalı tarafından 14.01.2013 tarihli ek karara yönelik olarak temyiz edilmekle, evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü: Mahkemece, 25.12.2012 tarihinde boşanma davasının esasın reddine, dava tarihinden geçerli olmak üzere davalı yararına aylık 200 TL tedbir nafakasına hükmolunmasına karar verilmiş, hüküm henüz kesinleşmeden davacı 11.01.2013 günü verdiği dilekçesiyle davadan feragat ettiğini bildirmiş, bunun üzerine hakim, dosyayı ele alıp, evrak üzerinden 14.01.2013 tarihinde ek kararı vermiştir. Ek kararla “davacı davadan feragat ettiğinden, esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına” şeklinde karar oluşturulmuştur. 1-Davadan feragat, kesin hükmün hukuki sonuçlarını hasıl eder. (HMK.m.311/1) Davacı, yerel mahkemece hüküm verilmesinden sonra henüz kesinleşmeden davadan feragat ettiğine göre, böyle bir durumda yerel mahkemenin dosyayı ele alıp ek karar oluşturması ve önceki kararını değiştirmesi artık mümkün değildir. Bu durumda dosyanın Yargıtay'a gönderilmesi gerekir. Yasada öngörülmemiş ve düzenlenmemiş bir hususta yönetmelikle getirilen düzenlemeye üstünlük tanınamaz. O halde, mahkemenin hükümden sonra dosyayı ele alıp, ek karar oluşturması usul ve yasaya aykırı bulunmuştur. 2-Kabule göre de; Davadan feragat, kesin hüküm hukuki sonuçlarını hasıl ettiğine (HMK.m.311/1) göre, ek kararın davanın feragat sebebiyle reddi yönünde olması gerekirken, davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına şeklinde karar verilmesi de doğru olmamıştır...” (Lexpera).

244 Yarg. 2. HD, 01.12.2013, 23944/28255 (Lexpera; Aynı karar için bkz.: Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013 – 2014).

245 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013.

verilmesinin söz konusu olamayacağı içtihat edilmekteydi²⁴⁶. Buna karşılık, HMK Yönetmeliği m. 57'yi yürürlükten kaldıran Yazı İşleri Yönetmeliği'nin 215'inci maddesinde öngörülen düzenlemenin yürürlüğe girmesi ile birlikte, yakın zamanda Yargıtay'ın hükümden sonra ortaya çıkan ve kanun yolu incelemesine engel teşkil eden feragat nedeniyle yargılamanın sona erdiğini tespit eden kararı vermek üzere dosyanın ilk derece mahkemesine iade edilmesinin gerektiği yönünde kararlar verdiği görülmektedir²⁴⁷.

“...Bir kısım işçilik alacaklarının tahsili istemi ile açılan davada Mahkemece davanın kısmen kabulüne ilişkin verilen karar, bir kısım davalı vekili tarafından temyiz edilmiş ve dosya temyiz incelemesi için Dairemize gönderilmiştir. Davacı asıl tarafından 06.07.2017 tarihli dilekçe ile davadan feragat edildiği bildirilmiştir. 06.08.2015 tarihli ve 29437 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren, Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 215. maddesinde “Hükümün kesinleşmesinden önce davadan feragat, davayı kabul veya sulh halinde, hâkim dosya üzerinden bu konuda ek karar verir. Taraflarca kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi sırf bu nedenlerle dosya istinaf veya temyiz incelemesine gönderilmez.” düzenlemesi yer almaktadır. Anılan sebeple, hükümden sonra ortaya çıkan ve temyiz incelemesine usulen engel oluşturan davadan feragat beyanının Mahkemece değerlendirilip karara bağlanması için dosyanın mahkemesine iadesine karar vermek gerekmiştir...”²⁴⁸

HMK Yönetmeliği m. 57 düzenlemesinin var olduğu dönemde, Yargıtay tarafından eskiden beri süregelen uygulamanın devam ettirilmesi gerektiği konusunda ısrar edilmesi²⁴⁹ kanaatimizce isabetli değildi²⁵⁰. Bu sebeple, Yargıtay tarafından son dönemlerde verilen kararlarda Yönetmeliğin 215'inci

246 Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013. Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı için bkz.: Yarg. 22. HD, 6.6.2016, E. 2016/1701, K. 2016/16658 (Lexpera).

247 Yarg. 22 HD, 10.05.2018, E. 2017/15145, K. 2018/11650 *“...Bir kısım işçilik alacaklarının tahsili istemi ile açılan davada Mahkemece verilen karar, temyiz edilmiş ve dosya temyiz incelemesi için Dairemize gönderilmiştir. Davacı vekili tarafından 01.05.2018 tarihli dilekçe ile davadan feragat edildiği bildirilmiştir. Ancak davacı vekilinin dosyada mevcut vekaletname belgesinde davadan feragate yetkisinin bulunmadığı anlaşılmıştır. 06.08.2015 tarihli ve 29437 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren, Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 215. maddesinde “Hükümün kesinleşmesinden önce davadan feragat, davayı kabul veya sulh halinde, hâkim dosya üzerinden bu konuda ek karar verir. Taraflarca kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi sırf bu nedenlerle dosya istinaf veya temyiz incelemesine gönderilmez.” düzenlemesi yer almaktadır. Anılan sebeple, davacı vekilin dosyada mevcut vekaletname belgesinde davadan feragate yetkisinin bulunmadığı anlaşıldığından, öncelikle davadan feragat yetkisini içeren vekaletname temin edilerek hükümden sonra ortaya çıkan ve temyiz incelemesine usulen engel oluşturan davadan feragat beyanının Mahkemece değerlendirilip karara bağlanması için dosyanın Mahkemesine iadesine karar vermek gerekmiştir...”* (Lexpera).

248 Yarg. 22 HD, 07.07.2017, E. 2017/27972, K. 2017/16657 (Lexpera).

249 *“Yerel mahkemece hükümün verilmesinden sonra, ancak henüz kesinleşmeden davacı davadan feragat ettiğine göre; yerel mahkemenin dosyayı tekrar ele alıp ek karar oluşturması ve önceki kararını değiştirmesi artık mümkün değildir. Bu durumda dosyanın Yargıtaya gönderilmesi gerekir. Bu durumla ilgili mahkemeye yetki veren bir yönetmelik hükmü (Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği m. 57) bulunduğu ileri sürülebilirse de; Hukuk Muhakemeleri Kanununda veya başka bir Kanunda öngörülmemiş bir konuda yönetmelikle getirilen düzenlemeye üstünlük tanınmaz. O halde, mahkemenin hükümden sonra dosyayı ele alıp, ek karar oluşturması usul ve yasaya aykırıdır. Bu sebeple ek kararın bozularak kaldırılmasına karar verilmiştir...”* (Yarg. 2. HD, 01.12.2013, 23944/28255, Lexpera; Aynı karar için bkz.: Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013-2014).

250 Doktrinde bu görüşte bkz.: Atalı, *Pekcanitez Usul* (n 1) 2013.

maddesindeki uygulamaya riayet edilerek, dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesi gerektiği hususunun ifade edilmesi *kanaatimizce* daha isabetli olmuştur.

2. 7251 SAYILI KANUN DEĞİŞİKLİĞİNDEN SONRAKİ DURUM: HMK M. 310 HÜKMÜNDE ÖNGÖRÜLEN YENİ DÜZENLEMELER

28.07.2020 tarihli ve 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun değişikliği sonrasında, davadan feragatin zamanına ilişkin olarak Yazı İşleri Yönetmeliği'nin 215'inci²⁵¹ maddesi (eski HMK Yönetmeliği m. 57) ile Yargıtay'ın son dönemde verdiği kararlarda kabul edilen prosedür²⁵² HMK'ya eklenerek kanun hükmü haline getirilmiştir.²⁵³ Kanun koyucu, HMK m. 310 hükmünde gerçekleştirdiği değişikliklerle, feragatin yapılma zamanı ile davadan feragat üzerine mahkemelerce verilecek olan karar hakkında çeşitli yenilikler meydana getirmiştir²⁵⁴. Bu kapsamda, 7251 sayılı Kanun ile HMK m. 310 hükmüne iki yeni fıkra eklenerek²⁵⁵ ilgili madde revize edilmiştir²⁵⁶.

HMK m. 310 hükmüne 7251 sayılı Kanun değişikliği ile eklenen 2'nci²⁵⁷ fıkraya göre, davadan feragat hükmün verilmesinden sonra gerçekleştirilmişse, yargılamanın taraflarınca kanun yoluna müracaat edilmiş olsa bile, dosyanın kanun yolu incelemesine gönderilmeyeceği ve ilk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesince feragat doğrultusunda “*ek karar*” verileceği hükme bağlanmıştır²⁵⁸.. Görüldüğü üzere, mahkemece verilecek olan nihai karardan sonra davacı tarafından davadan feragat edilmesi gerek ilk derece yargılamasında gerekse de istinaf kanun yolunda mümkün olabilecektir²⁵⁹.

Şayet, mahkemece nihai karar verilerek dosyadan el çekildikten sonra, davadan feragat edilirse, dava dosyası, istinaf incelemesi için bölge adliye mahkemesine gönderilmez ve ilk derece mahkemesince – *davadan el çekilmiş olsa bile* – feragat sebebiyle ek karar verilerek dava sonlandırılır²⁶⁰. Görüldüğü üzere, HMK m. 310 f. 2 ile getirilen düzenleme sayesinde, feragat talebinde bulunulan dava dosyasının

251 Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215 hakkındaki açıklamalarımız için bkz.: yuk. II, A, 1, b, bb.

252 Yargıtay'ın davadan feragatin zamanına ilişkin olarak ortaya koyduğu kararlar hakkında bkz.: yuk. I, D.

253 Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322. Ayrıca, davadan feragatin zamanı konusunun Yargıtay kararlarıyla ve uygulamada ortaya konulduğu hakkındaki eleştiriler için bkz.: Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes, 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin (2020) Değerlendirilmesi', LexperaBlog, (30.03.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/hmk-ile-bazi-kanunlarda-degisiklik-yapilmasina-dair-kanun-teklifinin-2020-degerlendirilmesi/>> (Son Erişim Tarihi: 29.07.2020).

254 Öztekin, Taşpınar Ayvaz ve Kale (n 32) 138.

255 Karşlı (n 1) 374.

256 Bkz.: 7251 sayılı Kanun değişikliğinden sonraki HMK m. 310 f. 2 ve f. 3.

257 HMK m. 310/f. 2 hükmü aynen şu şekildedir: “*Feragat veya kabul, hükmün verilmesinden sonra yapılmışsa, taraflarca kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi, dosya kanun yolu incelemesine gönderilmez ve ilk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesince feragat veya kabul doğrultusunda ek karar verilir.*” (Ek fıkra, 28.07.2020 tarihli 7251 sayılı Kanun m. 29).

258 Öztekin, Taşpınar Ayvaz ve Kale (n 32) 138; Tanrıver, *Medenî Usûl C. I* (n 16) 1047; Kuru ve Aydın (n 145) 399; Arslan, Yılmaz, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, (n 13) 566; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322; Karşlı (n 1) 374; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 598.

259 Öztekin, Taşpınar Ayvaz ve Kale (n 32) 138.

260 Arslan, Yılmaz, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, (n 13) 566.

kanun yolu mahkemesine gönderilmeden sonlandırılmasının önü açılarak emek ve zaman kaybının yaşanmasına engel olunmuştur²⁶¹.

7251 sayılı Kanunla HMK m. 310'da gerçekleştirilen değişikliklerin temelinde Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215 ile Yargıtay kararlarıyla şekillenen uygulamada var olan durumu yansıttığı söylenebilecektir. *Doktrinde bazı yazarlarca*, HMK m. 310 hükmünde gerçekleştirilen değişikliklerin uygulamada ve Yargıtay kararlarında öngörülen durumun kanuna eklenmesinden ibaret olduğu ileri sürülerek eleştirilmektedir²⁶². Bununla birlikte, HMK m. 310 hükmünde gerçekleştirilen değişikliklerin bilineni ortaya koyduğu ve gereksiz olduğunun ileri sürülmesi *kanaatimizce* isabetli değildir²⁶³. Diğer bir deyişle, kanun koyucunun öngördüğü değişikliklerin tamamen gereksiz olduğunu ifade etmek doğru olmayacaktır. Zira, hükümden sonra feragat konusunda HMK m. 310/f. 2 hükmünün kabul edilerek yönetmelikle getirilen düzenlemelere kanuni bir dayanak sağlanmış olması önem arz etmektedir. Bu sayede, hukuk yapma tekniği bakımından önemli bir eksikliğin giderilmesi söz konusu olmuştur. Aynı zamanda, doktrinde ileri sürülen tartışmalara HMK m. 310 hükmünde düzenleme getirilmek suretiyle bir son verilmiştir.

B. KANUN YOLLARI AŞAMASINDA DAVADAN FERAGAT VE DAVANIN FERAGAT SEBEBİYLE SONA ERDİĞİNİ ORTAYA KOYACAK OLAN MERCI

Hükümden sonra, taraflarca kanun yollarına müracaat edilmesi durumunda, kanun yolları aşamasındaki bir davadan feragat²⁶⁴ edilmesi üzerine hangi merci tarafından karar verileceği hususunun değerlendirilmesi gerekmektedir²⁶⁵. Bu kapsamda, öncelikle istinaf kanun yolundaki bir

261 Öztekin, Taşpınar Ayvaz ve Kale (n 32) 138. Yargıtay'ın yerleşik uygulamasında öngörülen şekilde davadan feragat edilmesine rağmen dosyanın kanun yolu mahkemesine gönderilerek üst derece mahkemesince verilecek olan kararın beklenmesi şeklindeki prosedürün önüne geçilmiştir (Öztekin, Taşpınar Ayvaz ve Kale (n 32) 138). Yargıtay'ın hükümden sonra davadan feragate ilişkin yönetmelik hükümlerinin (eski HMK Yönetmeliği m. 57; Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215) yürürlüğe girmesinden önceki yerleşik uygulaması için bkz.: yuk. II, A, 1, c, bb.

262 Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özeken, 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin (2020) Değerlendirilmesi', *LexperaBlog*, (30.03.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/hmk-ile-bazi-kanunlarda-degisiklik-yapilmasina-dair-kanun-teklifinin-2020-degerlendirilmesi/>> (Son Erişim Tarihi: 29.07.2020).

263 Öztekin, Taşpınar Ayvaz ve Kale (n 32) 138.

264 Kanun yolları aşamasında davadan feragat ile kanun yollarından feragat sıklıkla karıştırılan ve kimi zaman da birbirlerinin yerine kullanılan kavramlardır. Oysaki, kanun yolları aşamasında davadan feragat kavramı, kanun yollarından feragat kavramından farklılık arz etmektedir (Kanun yollarından feragat hakkında kapsamlı açıklamalar için bkz.: İbrahim Ercan ve İbrahim Özbay, 'Medeni Usul Hukukunda Kanun Yollarından Feragat' (2006) X (3-4) Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 433-458). Kanun yollarından feragatte, taraflarca kanun yoluna müracaat talebinin geri alınması kastedilmektedir (Ercan ve Özbay (n 264) 434; Kuru, C. V (n 189) 4494). Ayrıca, hüküm verildikten sonra taraflarca kanun yollarına müracaat hakkından feragat mümkündür (Ercan ve Özbay (n 264) 446). Bununla birlikte, taraflarca temyiz yoluna müracaat hakkı doğmadan, temyizden feragat edilmesi geçerli değildir (Kuru, C. V (n 189) 4491). Diğer taraftan, konumuz olan temyiz aşamasında davadan feragatte, ilk derece mahkemesince kararın verilmesinden sonra temyiz aşamasına gelmiş olan bir davadan (ve böylelikle davaya konu olan haktan) feragat edilmesi söz konusudur. Böyle bir durumda, yukarıda da ifade ettiğimiz üzere, derdest bir dava söz konusu olduğu için kanun yolları aşamasında (istinaf veya temyiz) davadan feragat edilmesinde kural olarak herhangi bir engel bulunmamaktadır (Ansay (n 6) 183; Berkin (n 110) 751; Bilge (n 2) 310; Kuru, C. IV (n 8) 3570; Üstündağ (n 6) 571).

265 İlk derece mahkemesinin kararını vermesi üzerine taraflarca kanun yollarına müracaat edildiği bir aşamada da

davadan feragat edilmesi izah edilerek sonrasında, temyiz aşamasındaki bir davadan feragat konusu ele alınacaktır. Böylelikle, istinaf ve temyiz kanun yollarındaki bir davanın feragat sebebiyle sona erdiğini ortaya koyacak olan mercii neresi olduğu ile mahkemece verilecek olan karar hakkında açıklamalarda bulunulacaktır.

I. İSTİNAF KANUN YOLU AŞAMASINDA DAVADAN FERAGAT VE DAVANIN FERAGAT SEBEBİYLE SONA ERDİĞİNİ TESPİT EDEN KARARI VERECEK OLAN MERCİ

Bölge adliye mahkemelerinin 20 Temmuz 2016 tarihinde göreve başlamasından sonra²⁶⁶, adli yargı teşkilatının içerisinde yer alan hukuk mahkemelerindeki iki dereceli yargı sistemi yerini üç dereceli yargı sistemine bırakmıştır²⁶⁷. İlk derece mahkemesince verilen kararların kanun yolu denetimi ilk olarak istinaf mahkemesi olan bölge adliye mahkemesince değerlendirilecektir²⁶⁸. İstinaf kanun yoluna müracaat eden taraf, yerel mahkemece verilen kararın hatalı, eksik veya yanlış olduğunu ileri sürerek kendi lehine hüküm tesis edilmesini talep edebilecektir²⁶⁹.

Taraflardan herhangi birinin ilk derece mahkemesince verilen kararı, istinaf kanun yoluna götürmüş olması durumunda, henüz şekli anlamda kesin hüküm teşkil etmediği için davadan feragat yoluna gidilebilmesi mümkündür²⁷⁰ (HMK m. 310/f. 1). Böyle bir durumda, davacı istinaf aşamasında davadan feragat etmek isterse, feragat beyanını *bölge adliye mahkemesine* iletir²⁷¹.

İlk derece mahkemesince verilen hükmün istinaf kanun yoluna götürüldüğü bir aşamada, davadan feragat edilirse, dosya kendisinde olan bölge adliye mahkemesi, davanın feragat sebebiyle sona erdiğini tespit eden kararı verir²⁷². Bu husus, 7251 sayılı Kanun değişikliği ile Hukuk Muhakemeleri

davadan feragat edilmesi mümkündür (Akyol Aslan (n 2) 263; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 574-575). Yarg. 15 HD, 20.1.2015, E. 2014/6936, K. 2015/256 "...Kanunun 310.maddesinde feragatin hükmün kesinleşmesine kadar her aşamada yapılabileceği ve 311.maddesinde ise feragatin kesin hüküm gibi sonuç doğuracağı hususları düzenlenmiş bulunmaktadır. Bir başka deyişle feragat yargılamaya devam ederken yapılabileceği gibi, hüküm verildikten sonra, karar temyiz edilmeden ya da temyiz edildikten sonra da yapılabilecektir..." (Lexpera). Uygulamada, temyiz aşamasındaki bir davadan feragat edilmesi durumunda, Yargıtay'a verilecek olan feragat dilekçesinin altındaki imzanın davacıya ait olup olmadığının anlaşılabilmesi için hâkim veya noter tarafından feragat dilekçesine şerh verilmiş olması gerekmektedir (Kuru, C. IV (n 8) 3574). Doktrinde Kuru, görüşünü desteklemesi bakımından Yargıtay'ın şu kararını örnek olarak göstermektedir. Yarg. 2. HD, 13.6.1977, 4721/4847 "...Dava boşanma davası olup, "dava reddedilmiş, davacı hükmü temyiz etmiş, temyiz dilekçesinde davasından vazgeçmiştir. Bu bakımdan konusu ortadan kalkan dava reddedilmek için hükmün bozulması icabeder. Ancak, bu durum yeniden duruşma yapılmasını gerektirmez. Onun için kararının düzelterek onanması uygun düşer..." (Kuru, C. IV (n 8) 3573).

266 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 602. Adalet Bakanlığının 7.11.2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan "Bölge Adliye Mahkemelerinin ve Bölge İdare Mahkemelerinin Tüm Yurtta Göreve Başlayacakları Tarihe İlişkin Karar" uyarınca 20.07.2016 tarihinde bölge adliye mahkemeleri göreve başlamıştır (Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 370).

267 Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 648.

268 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 602.

269 Cenk Akil, *İstinaf Kavramı* (1. Bası, Yetkin 2010) 340. Ayrıca, istinaf kavramı hakkında bkz.: Tolga Akkaya, *Medeni Usul Hukukunda İstinaf* (1. Bası, Yetkin 2009) 53 vd.; Ejder Yılmaz, *İstinaf* (2. Bs., İstanbul, Yetkin 2005) 21 vd.

270 Hatice Didem Sanıvar, *Türk Medeni Yargılama Hukukunda Davadan Feragat* (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2017) 45.

271 Akyol Aslan (n 2) 264 vd.; Karşlı (n 1) 374.

272 Akkaya (n 269) 336.

Kanunu'nun 310'uncu maddesinin 2'nci fıkrasında açıkça düzenlenmiştir. Zira, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 310/f. 2 hükmünde açıkça, “*Feragat veya kabul, hükmün verilmesinden sonra yapılmışsa, taraflarca kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi, dosya kanun yolu incelemesine gönderilmez ve ilk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesince feragat veya kabul doğrultusunda ek karar verilir.*” denilmektedir. Görüldüğü üzere, dosyanın istinaf kanun yolunda incelendiği bir esnada davadan feragat edilirse, 7251 sayılı Kanun değişikliği ile şekillenen HMK m. 310/f. 2 uyarınca, aynı zamanda bir hüküm mahkemesi olan bölge adliye mahkemesi²⁷³, dava dosyasını geri göndermeyerek yargılamanın feragat sebebiyle sona erdiğini ortaya koyan bir ek karar verir²⁷⁴.

Ayrıca, ilk derece mahkemesi tarafından verilen hüküm, bölge adliye mahkemesince istinaf denetimine tabi tutulduktan sonra, bir de temyiz kanun yoluna müracaat edilmişse, dosyanın istinaf mahkemesinde bulunduğu – yani henüz Yargıtay'a gönderilmediği – bir aşamada davadan feragat yoluna gidilirse, yargılamanın feragat sebebiyle sona erdiğini tespit eden kararı verme yetkisi bölge adliye mahkemesinde olur²⁷⁵. Diğer bir ifadeyle, 7251 sayılı Kanun değişikliği ile öngörülen HMK m. 310/f. 2 uyarınca, bölge adliye mahkemesince nihai kararın verilmesinden sonra ve fakat temyiz kanun yoluna müracaat edilmesinden önce davadan feragat edilirse, bu konuda bölge adliye mahkemesince ek karar verilerek yargılama sonlandırılır²⁷⁶.

2. TEMYİZ KANUN YOLU AŞAMASINDA DAVADAN FERAGAT VE DAVANIN FERAGAT SEBEBİYLE SONA ERDİĞİNİ TESPİT EDEN KARARI VERECEK OLAN MERCİ

Bölge adliye mahkemelerinin fiilen çalışmaya başlamasıyla birlikte, istinaf mahkemelerince verilen kararlara karşı temyiz kanun yoluna gidilebilir²⁷⁷. Temyiz aşamasındaki bir davadan feragat edilmesi durumunda, davadan feragat etmek isteyen davacının, feragat dilekçesini Yargıtay'a vermesi gerekir²⁷⁸.

7251 sayılı HMK değişikliğinden önceki uygulamada, temyizden sonra davacı tarafından davadan feragat edilmesi üzerine, Yargıtay tarafından ilk derece mahkemesinin verdiği kararın feragat sebebiyle bozulması söz konusu olmaktadır²⁷⁹. Zira, Yargıtay'a göre, feragat beyanı, temyiz

273 Bilindiği üzere, İstinaf aşamasında, bölge adliye mahkemesi, ilk derece mahkemesince verilen kararı hem hukuka uygunluk hem de olaya uygunluk bakımından denetleyebilecektir (Akil (n 269) 205).

274 Arslan, Yılmaz, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, (n 13) 566; Karşlı (n 1) 374.

275 Sanıvar (n 270) 47; Akyol Aslan (n 2) 267.

276 Öztekin, Taşpınar Ayvaz ve Kale (n 32) 138.

277 Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 634. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre, bölge adliye mahkemelerinden verilen ve belli bir meblağı aşan usule ve esasa ilişkin bütün nihai kararlar ile hakem kararlarının iptali talebi üzerine verilecek olan kararlar aleyhine temyiz kanun yoluna (HMK m. 361-374) müracaat edilebilecektir (Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 634-635; Karşlı (n 1) 799).

278 Karşlı (n 1) 374.

279 Kuru, C. IV (n 8) 3570; Atalı, *Pekcantez Usul* (n 1) 2014. HGK 18.11.1967, E. 8/437, K. 546, “*Davacı yararına olan bir hüküm davalının temyizi üzerine Yargıtay'da incelenmekte iken davacı esas davadan vazgeçtiği taktirde hüküm Yargıtay'ca bozulmalıdır...*” (Soner (n 11) 445). 4. HD, 19.12.1985, 9159/10179, “*...davacı taraf temyiz aşamasında davadan feragat ettiğinden bu feragat karşı tarafın kabulüne bağlı bulunmadığından hükmün bozulmasına ve mevcut feragat gereğince işlem yapılmak üzere dosyanın mahalline gönderilmesine karar vermek gerekmiştir. Sonuç: Temyiz olunan hükmün yukarıdaki*

incelemesine usulen engel teşkil edeceği için feragat konusunda karar verme yetkisi hükmü veren mahkemeye ait olacaktır²⁸⁰. Bu sebeple, Yargıtay tarafından ilk derece mahkemesince davadan feragat hakkında bir karar verilebilmesi amacıyla hükmün bozulması yönünde kararlar verilmekteydi²⁸¹. Yargıtay'ın bu yöndeki kararlarından birisinde bu husus şu şekilde açıklanmaktaydı:

*“...Karar kesinleşinceye kadar davadan feragatin mümkün olduğuna, Mahkemece, bir karar verilip, davadan el çekildikten sonra temyiz aşamasında davacı tarafından davadan feragat edildiğine ve bu aşamada feragat hakkında karar verme yetkisi yerel mahkemeye ait bulunduğu göre, davacının davadan feragat beyanı hakkında bir karar verilmek üzere hükmün bozulması gerekmektedir. Açıklanan nedenle, davacının davadan feragatı dikkate alınmak suretiyle davadan feragat ile ilgili hüküm kurulmak üzere yerel mahkeme kararınının 6100 sayılı HMK'nun Geçici 3. maddesinin yollamasıyla 1086 sayılı HUMK'nun 428. maddesi uyarınca BOZULMASINA...”*²⁸².

Görüldüğü üzere, 7251 sayılı Kanun değişikliğinden önce *uygulamada* temyiz aşamasında bulunan bir davadan feragat edilmesi halinde karar, Yargıtay tarafından bozularak ilk derece mahkemesine gönderilmekteydi. Böylelikle, kararı veren ilk derece mahkemesine davacının feragat beyanında bulunması sebebiyle davanın sona erdiğini tespit eden kararı verebilme imkânı sağlanmaktaydı²⁸³.

nedenlerle mahkemece davanın reddine karar verilmek üzere bozulmasına karar verildi.” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası; Kuru, C. IV (n 8) 3572).

280 Yarg. 3. HD, 31.10.2013, 12136/15008 *“...Hükümün kesinleşmesinden önceki herhangi bir aşamada davadan feragat edilebilir. Ancak, hükümden sonra ortaya çıkan ve temyiz incelemesine usulen engel oluşturan feragat hakkında bir karar verme yetkisi ise hükmü veren mahkemeye aittir. Bu itibarla, mahkemece davadan karar verilmek üzere hükmün bozulmasına ve peşin alınan temyiz harcının istek halinde temyiz edene iadesine, 31.10.2013 tarihinde oybirliğiyle karar verildi...”* (Lexpera; Aynı karar için ayrıca bkz.: Atalı, Pekcanitez Usul (n 1) 2014).

281 Kuru, C. IV (n 8) 3570. Yarg. 1. HD, 27.09.2012, 9315/10217 *“...Ne var ki, davacılar vekili temyiz aşamasında sunmuş olduğu 06.09.2012 havalte tarihli dilekçesi ile davadan feragat ettiklerini bildirmiştir. Bilindiği üzere; 6100 sayılı HMK'nin 311. maddesinde feragatin kesin hüküm gibi hukuki sonu doğuracağı, 310. maddesinden ise hüküm kesinleşinceye kadar her zaman davadan feragat edilebileceği düzenlenmiştir. Hal böyle olunca, davacılar vekilinin feragat beyanının değerlendirilmesi ve sonucuna göre bir karar verilmesi gereklidir. Davalı vekilinin temyiz itirazları yerindedir. Kabulüyle, duruşma istemi bozma gereğine yerinde görülmeyip, davadan feragat nedeniyle bir karar verilmek üzere hükmün (6100 sayılı Yasanın geçici 3. maddesi yollaması ile) 1086 sayılı HUMK'nin 428. Maddesi gereğince bozulmasına...”* (Lexpera; Aynı karar için ayrıca bkz.: Atalı, Pekcanitez Usul (n 1) 2015).

282 Yarg. 8 HD, 24.10.2016, E. 2016/14015, K. 2016/14411 (Lexpera).

283 Atalı, Pekcanitez Usul (n 1) 2015. Yarg. 10. HD, E. 2017/3255, K. 2017/7426, 31.10.2017 *“...Çekişmeli yargıda kural olarak, “tasarruf ilkesi” geçerlidir ve taraflar dava konusu üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilirler. Bu suretle davaya son verilebilmesinin bir yöntemi davadan feragattir ve anılan kurum 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 307 ila 312. maddelerinde (mülgâ 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 91 ila 94. maddelerinde) düzenlenmiştir. Hükümün kesinleşmesinden önceki herhangi bir aşamada davadan feragat edilebilir. Temyiz edilen ve fakat henüz temyiz Dairesince görüşülmeyen bir karar, usul hukuku çerçevesinde kesinleşmiş olmadığından, bu aşamada davadan feragat mümkündür. Hâkim, gördüğü davada tahkikatı bitirip hüküm kurduktan sonra davadan elini çekmiş olur ve kural olarak dava sonunda verilen karar temyiz edilip bozulmadan ve bu suretle yargılamaya yeniden başlanmadan davanın esası ile ilgili hiçbir karar veremez. Feragat, davayı kesin olarak sonuçlandıran bir hukuki neden olduğundan, hâkim karar verdikten sonra dahi belgelendirilen feragat üzerine davanın bu nedenle reddine karar verebilir ise de, Yargıtay uygulamalarında (örneğin Hukuk Genel Kurulununun 21.10.1981 gün 1981/2-551, 1981/683 ve 02.06.1982 günlü 1982/376-547 sayılı Kararları ile 11.04.1940 gün ve 1939/15-1940/70 sayılı tevhidî içtihat Kararının gerekçesinden esinlenen uygulama) hüküm temyiz edildikten sonra vaki feragat üzerine mahkemece kendiliğinden bir karar verilmeyerek Yargıtay'ın bu konuda (feragat konusunda) mahkemece bir karar verilmek üzere hükmün bozulmasına dair verilecek kararından sonra ancak dosyayı ele alabilir ve feragate dayanarak davayı reddedebilir. Bu itibarla, somut olayda davacının temyiz aşamasında verdiği dilekçe ile feragat edildiğini açıkça ve koşulsuz olarak bildirdiğinden, hükümden sonra ortaya çıkan ve temyiz incelemesine usulen*

Yine, dosyanın temyiz aşamasında bulunduğu bir esnada, öncelikle davadan feragat edilip sonrasında feragatten vazgeçildiğinde de gerek davadan feragat gerekse de feragatten vazgeçme beyanları hakkında ilk derece mahkemesince karar verilebilmesi için Yargıtay tarafından hükmün bozulması söz konusu olmaktadır²⁸⁴.

7251 sayılı Kanun değişikliğinden önceki uygulama uyarınca, temyiz incelemesi sırasında davadan feragat edilmesi sebebiyle, Yargıtay tarafından bozularak kendisine gönderilen dosya hakkında ilk derece mahkemesince, yeniden yargılama yapılmamaktaydı²⁸⁵. Böyle bir durumda, ilk derece mahkemesi tarafından, davanın feragat sebebiyle reddi yönünde kararlar verilmekteydi²⁸⁶.

7251 sayılı Kanun'un 29'uncu maddesi ile gerçekleştirilen değişiklikle birlikte, dosyanın temyiz kanun yoluna gönderilmesinden sonra davadan feragat edilmesi hakkında Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yeni bir düzenleme getirilmiştir. Böylelikle, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 310'uncu maddesinin 3'ncü fıkrasında temyiz kanun yolunda davadan feragat bahsi açıkça ele alınmıştır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 310/f. 3 hükmünde kanun koyucu tarafından açıkça, "Feragat veya kabul, dosyanın temyiz incelemesine gönderilmesinden sonra yapılmışsa, Yargıtay temyiz incelemesi yapmaksızın dosyayı feragat veya kabul hususunda ek karar verilmek üzere hükmü veren mahkemeye gönderir." denilmektedir.

Görüldüğü üzere, 7251 sayılı Kanunla HMK'nın 310'uncu maddesinin 3'üncü fıkrasına yapılan ekleme neticesinde, temyiz kanun yolunda davadan feragat edilmesi söz konusu olduğunda, Yargıtay tarafından temyiz incelenmesi gerçekleştirilmeksizin dosyanın feragat hakkında ek karar verilmek üzere hükmü veren mahkemeye²⁸⁷ gönderilmesi gerekmektedir²⁸⁸. Dikkat edilirse, 7251 sayılı Kanunla gerçekleştirilen değişiklikle, kanun koyucu tarafından temyiz aşamasındaki davadan

engel oluşturan bu hukuki olgu çerçevesinde, yeniden inceleme yapılmak üzere mahkeme hükmünün bozulmasına karar verilmesi gerekmektedir. O hâlde, hükmü temyiz eden davacı vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve ... Bölge Adliye Mahkemesi 10. Hukuk Dairesinin istinaf başvurusunun reddine ilişkin kararının kaldırılarak İlk Derece Mahkemesince verilen hüküm bozulmalıdır..." (Lexpera).

284 Yarg. 8. HD, 4.10.2016, E. 2016/13988, K. 2016/13086 "...HMK'nun 310. maddesine göre davadan feragat, hükmün kesinleşinceye kadar her zaman yapılabilir. HMK'nun 311. maddesinde ise feragatin kesin hüküm gibi hukuki sonuç doğuracağı ve irade bozukluğu hallerinde feragat ve kabulün iptali istenebileceği belirtilmiştir. Karar kesinleşinceye kadar davadan feragatin mümkün olduğuna, Mahkemece, bir karar verilir, davadan el çekildikten sonra temyiz aşamasında davacı asıl tarafından önce davadan feragat edilip sonra feragatten vazgeçildiğine, bu aşamada feragat hakkında karar verme yetkisi yerel mahkemeye ait olduğuna göre, davacı asılın davadan feragat ve feragatten vazgeçme beyanları hakkında bir karar verilmek üzere hükmün bozulması gerekmektedir." (Lexpera).

285 Kuru, C. IV (n 8) 3573.

286 Kuru, C. IV (n 8) 3573. Doktrinde Kuru, temyizden sonra feragat halinde, Yargıtay'ın ilk derece mahkemesinin hükmünü bozarak tekrardan kendisine göndermesi yerine, "feragat nedeniyle davanın reddine" şeklinde değiştirerek ve düzelterek onamasının daha isabetli olacağını ifade etmektedir (Kuru, C. IV (n 8) 3573).

287 Yani, dosya Yargıtay tarafından kural olarak, istinaf mahkemesine veya başvurunun esaslan reddi kararı üzerine temyiz edilen istinaf kararı ise ilk derece mahkemesine gönderilecektir (Arslan, Yılmaz, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, (n 13) 566-567).

288 Öztekin, Taşpınar Ayvaz ve Kale (n 32) 138; Arslan, Yılmaz, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, (n 13) 566; Tanrıver, *Medeni Usûl C. I* (n 16) 1047; Karşlı (n 1) 374; Budak ve Karaaslan (n 1) N. 13, s. 322; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 598.

feragat hususunda uygulamada var olan durum kanun maddesi haline getirilmiştir²⁸⁹. Bununla birlikte, kanun koyucu, HMK m. 310/f. 3'te öngördüğü düzenleme ile şimdiye kadar ki Yargıtay uygulamasından bir yönüyle farklılaşmıştır. Zira, bu zamana kadar ki Yargıtay uygulamasında, temyiz kanun yolunda davadan feragat edilmesi üzerine hüküm Yargıtay tarafından bozularak kararı veren ilk derece mahkemesine gönderilmekteydi²⁹⁰. Oysaki, günümüze kadar ki uygulamanın aksine, Yargıtay tarafından feragat beyanı üzerine bozma kararı verilmesi, HMK m. 310/f. 3 ile uygun bulunmamıştır²⁹¹. Diğer bir ifadeyle, Yargıtay, HMK m. 310/f. 3'te öngörülen düzenleme sonrasında yerleşik uygulamasında olduğu gibi hükmü bozmayacaktır²⁹². Zira, madde metninde de *Yargıtay'ın temyiz incelemesi yapmaksızın* dosyayı ek karar vermek üzere hükmü veren mahkemeye göndereceği açıkça ifade edilmiştir²⁹³. Bu kapsamda, ek karar verilmek üzere dosya, Yargıtay tarafından hükmü veren mahkemeye gönderilecektir²⁹⁴ (HMK m. 310/f. 3).

HMK m. 310/f. 3 hükmünde gerçekleştirilen değişikliğin yerinde olup olmadığı hususu doktrinde tartışma konusu yapılabilecektir. Bu kapsamda, *doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre*, kanun koyucunun öngördüğü bu düzenlemenin gereksiz ve bilinenin kanuna geçirilmesinden ibarettir²⁹⁵. *Kanaatimizce*, temyiz aşamasında davadan feragat edilmesi konusunda 7251 sayılı Kanunla, uygulamada var olan durum 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na eklenmişse de getirilen düzenlemenin tamamıyla bilinen durumun kanuna geçirilmesinden ibaret olduğunun ifade edilmesi yerinde olmaz²⁹⁶. Zira, Yargıtay'ın içtihatlarında ifade edilen şekilde davadan feragat üzerine bozma kararı verilerek hükmün ilk derece mahkemesine göndermesi, bu konuda bir bozma sebebi olmadığı göz önünde bulundurulduğunda usul yasalarına aykırılık teşkil etmekteydi. Bu sebeple, 7251 sayılı Kanun değişikliğiyle birlikte, Yargıtay'ın temyiz incelemesi gerçekleştirmeksizin (böylelikle bozma kararı vermeden) dosyayı ek karar almak üzere hükmü veren mahkemeye göndermesi uygulamada isabetli olmayan durumun düzeltilmesi bakımından yerinde olmuştur. Ayrıca, HMK m. 310/f.

289 Öztekin, Taşpınar Ayvaz ve Kale (n 32) 138-139; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes, 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin (2020) Değerlendirilmesi', *LexperaBlog*, (30.03.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/hmk-ile-bazi-kanunlarda-degisiklik-yapilmasina-dair-kanun-teklifinin-2020-degerlendirilmesi/>> (Son Erişim Tarihi: 29.07.2020).

290 Yarg. 8. HD, 19.1.2015, E. 2014/20310, K. 2015/1022 "HMK'nun 310. maddesine göre davadan feragat, hüküm kesinleşinceye kadar her zaman yapılabilir. 311. maddesinde ise feragat kesin hüküm gibi hukuki sonuç doğurur. Karar kesinleşinceye kadar davadan feragatın mümkün olduğuna, Mahkemece, bir karar verilir, davadan el çekildikten sonra temyiz aşamasında davacı vekili tarafından davadan feragat edildiğine ve bu aşamada feragat hakkında karar verme yetkisi yerel mahkemeye ait olduğuna göre, davacı vekilinin davadan feragat beyanı hakkında bir karar verilmek üzere hükmün bozulması gerekmektedir." (Lexpera). Yargıtay'ın aynı hükmü içeren bir başka kararı için bkz.: Yarg. 8. HD, 12.12.2017, E. 2017/14239, K. 2017/16613 (Lexpera).

291 Öztekin, Taşpınar Ayvaz ve Kale (n 32) 139.

292 Bkz.: HMK m. 310/f. 3.

293 Öztekin, Taşpınar Ayvaz ve Kale (n 32) 139

294 Arslan, Yılmaz, Taşpınar-Ayvaz ve Hanağası, (n 13) 566; Öztekin, Taşpınar Ayvaz ve Kale (n 32) 138; Tanrıver, *Medenî Usûl C. I* (n 16) 1047; Karşlı (n 1) 374; Budak ve Karaşlan (n 1) N. 13, s. 322; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 1) 575; Görgün, Börü, Toraman ve Kodakoğlu (n 6) 598.

295 Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes, 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin (2020) Değerlendirilmesi', *LexperaBlog*, (30.03.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/hmk-ile-bazi-kanunlarda-degisiklik-yapilmasina-dair-kanun-teklifinin-2020-degerlendirilmesi/>> (Son Erişim Tarihi: 29.07.2020).

296 Öztekin, Taşpınar Ayvaz ve Kale (n 32) 139.

3 hükmünde öngörülen düzenleme ile Yargıtay'ın yerleşik uygulamasındaki gibi bozma kararı verilmesinin öngörülmemesi, usul ekonomisi bakımından da uygun bir yöntem olması sebebiyle isabetlidir²⁹⁷.

III. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Davadan feragat davaya son veren usul işlemlerinden birisidir. Bunun doğal bir sonucu olarak, davacının davadan feragat edebilmesi için açılmış ve görülmekte olan bir davanın bulunması gerekmektedir. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda getirilen açık düzenleme ile davadan feragatin hükmün kesinleşinceye kadar her zaman yapılabileceği ifade edilmektedir. Buna göre, kural olarak, ilk derece mahkemesi tarafından yargılamanın devam ettiği bir esnada, açtığı davaya devam etmek istemeyen davacı, tasarruf ilkesinin (HMK m. 24) doğal bir sonucu olarak davasından feragat edebilir. Böylelikle, davacının davasından feragat etmesi üzerine, ilk derece mahkemesince devam eden yargılama sona erecektir. HMK m. 310'da davadan feragatin hükmün kesinleşmesinden önce yapılabileceği ifade edildiğinden davadan feragat, ilk derece mahkemesince hükmün verilmesinden sonra ve fakat hükmün kesinleşmesinden önce kanun yollarına müracaat süresi içerisinde ve kanun yolları aşamalarında da gerçekleştirilebilir. Bununla beraber, hükmün şekli anlamda kesinleşmesinden sonra ortada derdest bir dava bulunmayacağı için, bu aşamada davaya son veren taraf usuli işlemlerinden olan feragat yoluna gidilebilmesi söz konusu olmaz.

Davadan feragat, hükmün kesinleşmesine kadar her zaman yapılabileceği için, sadece ilk derece mahkemesindeki yargılamanın devamı boyunca değil; aynı zamanda hükmün şekli anlamda kesinleşmesine kadar gerçekleştirilebilir. Bu sebeple, ilk derece mahkemesince hüküm verildikten sonra ve fakat kanun yollarına henüz müracaat edilmediği ya da dosyanın kanun yollarında – *istinaf veya temyiz* – incelendiği bir aşamada davadan feragat edilebilir.

Yargılamanın, ilk derece mahkemesince gerçekleştirildiği bir esnada davadan feragat edilmesi durumunda, ilk derece mahkemesince davanın feragat işlemiyle son erdiği ifade edilerek usule ilişkin bir kararla yargılamaya son verilmesi gerekir. Bununla birlikte, ilk derece mahkemesince hüküm verildikten sonra hükmün kanun yollarına müracaat süresi içerisindeyken veya kanun yollarına götürülmesinden sonra davadan feragat edilmesi durumunda hangi merci tarafından karar verileceği konusunda kanunlarımızda herhangi bir açıklık söz konusu değildir. Bununla birlikte, hükmün verilmesinden sonra kanun yolları süresi içerisinde veya kanun yolları aşamasında davadan feragat hakkında karar verecek olan merci ve vereceği karar hakkında, Yargıtay'ın istikrar kazanan kararları ile şekillenen yerleşik bir uygulaması söz konusuydu.

Diğer taraftan, yakın zamanda kabul edilen yönetmeliklerde ilk derece mahkemesince hükmün verilmesinden sonra, hüküm kesinleşinceye kadar ki aşamada davadan feragat edilmesi üzerine, hangi merci tarafından ne şekilde işlem yapılacağını düzenleyen hükümlere yer verildiğini görmekteyiz. Bu konuda kabul edilen ilk düzenleme, 3 Nisan 2012 tarihinde 28253 sayılı Resmî Gazetede

²⁹⁷ ibid 139.

yayımlanan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 57'nci maddesinde getirilmekteydi. Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin yürürlükten kaldırılmasından sonra 5 Ağustos 2015 tarihli 29437 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle birlikte 215'inci maddesinde öngörülen düzenleme uygulamaya konulmuştur. Kanun koyucu, yeni Yönetmelik ile kabul edilen 215'inci madde hükmünde, yürürlükten kaldırılan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 57'nci maddesinde yer alan esaslarla birebir aynı düzenlemeleri getirmiştir.

Yönetmeliğin 215'inci maddesinde (eski HMK Yönetmeliği m. 57), kanun yollarına müracaat edilmeden veya kanun yollarına müracaat edilmekle birlikte dosyanın Yüksek mahkemeye ulaşmasından önce davadan feragat edilmesi durumunda, bu hususta *mahkemece* bir “*ek karar*” verileceği düzenlenmektedir. Bununla birlikte, hükmün verilmesinden sonra ve fakat kanun yolu incelemesinin gerçekleştirilmesinden önceki bir aşamada davadan feragat edilmesi durumunda Yönetmelik (HMK Yönetmeliği m. 57; Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215) ile getirilen düzenlemeden önce, bu konuda var olan boşluk Yargıtay kararları ile şekillenen yerleşik uygulama ile giderilmekteydi.

Yargıtay'ın yerleşik uygulamasında, ilk derece mahkemesince karar verildikten sonra dosyadan el çekileceği için, davadan feragat edilmesi üzerine hükmü veren mahkemece tekrardan karar verilemeyeceği içtihat edilmekteydi. Bu durumda, ilk derece mahkemesince karar verildikten sonra kanun yoluna müracaat süresi içerisindeyken ya da kanun yoluna müracaat edilmekle birlikte, dosyanın henüz yüksek mahkemece incelenmediği bir aşamada davadan feragat edilmesi üzerine feragat dilekçesinin temyiz talebi olarak kabul edileceği ifade edilmekteydi. Böylelikle, feragat edilen dosyanın Yargıtay tarafından feragat sebebiyle bozulmasından sonra kararı veren ilk derece mahkemesine gönderileceği ve feragat sebebiyle yargılamaya son verileceği ifade edilmekteydi.

Doktrinde, Yargıtay'ın yerleşik uygulamasını yerinde olmadığı belirtilerek bu konuda eleştiriler getirilmiştir. *Kanaatimizce* de Yargıtay kararlarına yansıyan uygulama eleştirilebilecek yönleri sahipti. Zira, öncelikle, Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında belirtilen şekilde yerel mahkemece karar verildikten sonra kanun yoluna müracaat edilmeden önce davacının yönelttiği feragat dilekçesinin temyiz talebi olarak kabul edilmesi isabetli bir uygulama değildi. Zira, hukuk davalarında, hüküm verildikten sonra davadan feragatin Yargıtay tarafından bozma sebebi olarak kabul edilmesi usul yasalarına aykırılık teşkil etmekteydi. Ayrıca, feragat sebebiyle dava dosyasının kanun yolu mahkemesine gönderilerek sonrasında onun bozması üzerine ilk derece mahkemesine tekrardan intikal etmesi ve bunun üzerine ilk derece mahkemesinin feragat sebebiyle karar vermesi ciddi bir zaman ve emek kaybı teşkil edecekti. Bu sebeple, Yargıtay tarafından benimsenen uygulama, aynı zamanda usul ekonomisi ilkesine (HMK m. 24) de aykırı nitelikteydi.

Yargıtay kararlarında ifade edilen ve doktrinde eleştirilen feragat üzerine dosyanın Yargıtay'a gönderilerek feragat sebebiyle bozulmasından sonra ilk derece mahkemesince yargılamanın feragat sebebiyle bozulduğuna ilişkin uygulama ile Yönetmeliklerle (HMK Yönetmeliği m. 57; Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215) getirilen ilk derece mahkemesince ek karar alınması hususunu

düzenleyen kural birbirlerinden farklılık arz etmekteydi. Bu doğrultuda, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 57'nci maddesi ile yeni bir düzenleme getirilmesi üzerine Yargıtay, yönetmelik hükmünün uygulanmasını yerinde olmadığını ifade eden kararlar ortaya koymaktaydı. Diğer bir deyişle, bu hususta yerleşik uygulamanın devam etmesi gerektiği yönünde kararlar verilmekteydi. Bununla birlikte, HMK Yönetmeliği m. 57 ile birebir aynı düzenlemeyi getiren Yazı İşleri Yönetmeliği'nin 215'nci maddesinin yürürlüğe girmesinden sonra yakın tarihli kararlarında, yerleşik uygulamasından farklı olarak ilk derece mahkemesi tarafından verilen hükme karşı temyiz kanun yoluna müracaat edilmediği ya da dosyanın temyiz edilmekle birlikte incelemeyi gerçekleştirecek olan mahkemeye gönderilmediği bir aşamada davadan feragat edilmesi üzerine Yazı İşleri Yönetmeliği'nin 215'nci maddesinde öngörüldüğü şekilde, ilk derece mahkemesince ek karar verileceğine hükmedildiğini görmekteyiz. Yargıtay tarafından eskiden beri süregelen uygulamanın devam etmesi gerektiği konusunda ısrar edilmesi *kanaatimizce* isabetli değildi. Bu sebeple, Yargıtay tarafından son zamanlarda ortaya konulan kararlarda Yazı İşleri Yönetmeliği'nin 215'inci maddesindeki uygulamaya riayet edilerek, dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesinin gerektiğinin içtihat edilmesi yerinde olmuştur. Buna karşılık, Yazı İşleri Yönetmeliği'nin 215'inci maddesinde, ek karar alınmasını öngören düzenlemeye yer verilmesi bahsi geçen düzenlemenin kanuni bir zemine dayanmaması sebebiyle doktrinde eleştirilmektedir.

7251 sayılı HMK değişikliği ile birlikte, davadan feragatin zamanı hakkında Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 310'uncu maddesinde açıkça düzenleme getirilerek uygulamada var olan durum kanun hükmü haline getirilmiştir. Yeni getirilen HMK m. 310/f. 2 hükmüne göre, davadan feragat, hükmün verilmesinden sonra gerçekleştirilmişse, yargılamanın taraflarınca kanun yoluna müracaat edilmiş olsa bile, dosyanın kanun yoluna gönderilmeyeceği ve ilk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesince feragat doğrultusunda ek karar verileceği hükme bağlanmıştır. 7251 sayılı Kanun ile getirilen bu düzenleme sayesinde, feragat edilen dava dosyasının kanun yolu incelemesine gönderilmeksizin nihayete erdirilmesi sağlanarak emek ve zaman kaybının yaşanmasının önüne geçilmiştir. Aynı zamanda bu şekilde bir düzenlemelerin getirilmesiyle usul ekonomisi ilkesine riayet edilmesi sağlanmıştır. 7251 sayılı Kanunla HMK m. 310/f. 2 hükmünde gerçekleştirilen değişikliklerin esasen Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215 ile Yargıtay kararlarıyla şekillenen uygulamanın kanuna yansıtılması olduğu ifade edilebilecektir. Bununla birlikte, HMK m. 310 hükmünde kabul edilen değişikliklerin tamamen bilinenin ortaya konulmasından ibaret olduğunu söylemek isabetli olmayacaktır. Zira, HMK m. 310/f. 2'de, Yazı İşleri Yönetmeliği m. 215'te öngörülen düzenlemeye yer verilmesi sayesinde, yönetmelikle getirilen düzenlemelere kanuni bir dayanak sağlanmıştır. Bu sebeple, kanun yapma tekniği bakımından önemli bir eksikliğin giderilmesi söz konusu olmuştur.

7251 sayılı HMK değişikliği ile temyiz aşamasında davadan feragat konusunda da kanun koyucu tarafından düzenleme getirilmiştir. Buna göre, HMK m. 310 hükmüne eklenen 3'üncü fıkra ile, temyiz kanun yolunda davadan feragat edilmesi söz konusu olduğunda, Yargıtay tarafından temyiz incelenmesi gerçekleştirilmeksizin dosyanın feragat hakkında ek karar verilmek üzere hükmü veren mahkemeye gönderilmesinin gerektiği hükme bağlanmıştır. HMK m. 310/f. 3 ile Yargıtay'ın istikrara kazanan kararlarında olduğu gibi davadan feragat edilmesi üzerine hükmün bozularak onu veren mahkemeye göndermesi yönündeki uygulamasından vazgeçilmiştir. Bunun yerine, temyiz kanun

yolundaki bir dosya hakkında feragat iradesinin ileri sürülmesi üzerine, ek karar verilmesi için hükmün verildiği mahkemeye gönderileceği kabul edilmiştir. HMK 310/f. 3 hükmüyle, her ne kadar yönetmelik ve Yargıtay kararlarıyla şekillenen uygulama ile paralel bir düzenleme getirilmişse de, kanun maddesinde Yargıtay tarafından temyiz incelemesine tabi tutulamayacağı ve bozma konusu yapılamayacağı açıkça öngörülmesi önemli bir aksaklığın giderilmesi bakımından isabetli olmuştur.

Genel olarak değerlendirildiğinde 7251 sayılı Kanunla getirilen düzenlemelerde, yönetmelikte öngörülen hükümlere kanuni bir zemin kazandırılmış olması ve usul ekonomisi ilkesinin de gözetilmiş olması HMK m. 310 hükmünde gerçekleştirilen değişikliklerin yerindeliliğini ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- Akil C, *İstinaf Kavramı* (1. Bası, Yetkin 2010).
- Akkaya T, *Medeni Usul Hukukunda İstinaf* (1. Bası, Yetkin 2009).
- Akyol Aslan L, *Medeni Usul Hukukunda Davadan Feragat* (1. Bası, Yetkin 2011).
- Alangoya Y, Yıldırım MK ve Deren-Yıldırım N, *Medeni Usul Hukuku Esasları* (7. Bası, Beta 2009) (*Esaslar*).
- Alangoya Y, Yıldırım MK ve Deren-Yıldırım N, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı Değerlendirme ve Önerileri* (İstanbul Barosu Yayınları 2006) (*Tasarı*).
- Ansay, SŞ, *Hukuk Yargılama Usulleri* (7. Bası, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1960).
- Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar-Ayvaz S ve Hanağası E, *Medeni Usul Hukuku* (Güncellenmiş ve 7251 sayılı Kanun Değişiklikleri İşlenmiş 6. Bası, Yetkin 2020).
- Aslan Kudret, *Medeni Usul Hukukunda Davadan Feragat* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1999.
- Atalı M, Ermenek İ ve Erdoğan E, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (3. Bası, Yetkin 2020).
- Atalı M, *Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, C. III* (15. Bası, On İki Levha 2017).
- Beck'scher Online-Kommentar ZPO, (Herausgegeben von Volkert Vorwerk und Christian Wolf) (36. Edition, Stand: 01.03.2020, Verlag C.H. BECK München 2020) (BeckOK ZPO/Elzer, ZPO).
- Belgesay MR, *Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi I Teoriler* (3. Bası, Duygu Matbaası 1948).
- Berki Ş., *Hukuk Muhakemeleri Usulü* (Ege 1959).
- Berkin NM, *Tatbikatçılara Medeni Usul Hukuku Rehberi* (Filiz Kitabevi 1982).
- Bilge N, *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri* (Sevinç Matbaası 1967).
- Bilge N ve Önen E, *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri* (3. Bs, Sevinç Matbaası 1967).
- Budak AC ve Karaaslan V, *Medeni Usul Hukuku* (4. Bası, Adalet 2020).
- Budak AC ve Karaaslan V, *Medeni Usul Hukuku* (3. Bası, Adalet 2020).
- Çenberci M, 'Hukuk Davalarında Kesin Hüküm' (1964) 9-12, *Adalet Dergisi*, 1137-1177.
- Ercan İ ve Özbay İ, 'Medeni Usul Hukukunda Kanun Yollarından Feragat' (2006) X (3-4) *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 433-458.
- Erdemir İ, *Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi* (2. Bası, Cilt 1-2 Sim Matbaacılık 1988).
- Erdönmez G, *Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, C. I* (15. Bası, On İki Levha, 2017).
- Gençcan, ÖU: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu, *Bilimsel Açıklama-Son İçtihatlar* (Yetkin 2013).

- Görgün ŞL, Börü L, Toraman B ve Kodakoğlu M, *Medeni Usul Hukuku* (28.07.2020 tarih ve 7251 sayılı Kanunla Değiştirilmiş, Güncellenmiş, Yetkin 2020).
- İnal N, *Örnek Karar Dilekçelerle Açıklamalı Hukuk Yargılama Usulü Yasası* (Yeni Yasa, 2012).
- Karafakih İH, *Hukuk Muhakemeleri Usulü Esasları* (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1952).
- Karahacıoğlu AH ve Parlar A, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi* (Bilge, 2014).
- Karlı A, *Medeni Muhakeme Hukuku* (Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Bası, Filiz 2020).
- Koç E ve Konuralp CS, *Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ve Bölge Adliye Mahkemesi Kalem Mevzuatı* (Sümer, 2017).
- Kuru B, *Medeni Usul Hukuku El Kitabı Cilt 2* (Yetkin 2020) (*El Kitabı C. 2*).
- Kuru B, *Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. IV* (6. Bası, Demir-Demir 2001) (*C. IV*).
- Kuru B, *Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. V* (6. Bası, Demir-Demir 2001) (*C. V*).
- Kuru B, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (1. Bası, Legal 2015) (*Ders Kitabı*).
- Kuru B, Arslan R ve Yılmaz E, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı 6100 sayılı HMK'na Göre Yeniden Yazılmış (Tıpkı Basım)* (24. Bası, Yetkin 2013) (*Medeni Usul*).
- Kuru B, *Hukuk Muhakemeleri Usulü El Kitabı* (1. Bası, Alfa 1995) (*El Kitabı*).
- Kuru B, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (1. Bası, Yetkin 2017) (*İstinaf Sistemine Göre*).
- Kuru B ve Aydın B, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (7251 sayılı Kanun Değişiklikleri İşlenmiş 4. Baskı, Yetkin, 2020).
- Meriç N, *Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi (Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde)*, (Yetkin, 2011).
- Musielak HJ, *Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz* (8., Neubearbeitete Auflage, Verlag Franz Vahlen München, 2011).
- Musielak HJ und Voit W, *Zivilprozessordnung: ZPO mit Gerichtsverfassungsgesetz* (17., neubearbeitete Auflage, Verlag Franz Vahlen, 2020).
- Musielak HJ, *Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung Bd. 1: §§ 1-354*, Wolfgang Krüger (Hrsg.) (6. Auflage, C.H.Beck 2020) (MüKoZPO/Musielak, ZPO § 306).
- Muşul T, *Medeni Usul Hukuku* (6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Esas Alınarak Hazırlanmış 3. Bası, Adalet 2012).
- Önder A 'Hukuk Davalarında Hüküm Lahik Olduktan Sonra Davadan Feragat Temyiz Mahkemesince Bozma Sebebi İttihaz Olunabilir Mi?' (1942) 7 AD 799-810.
- Önen E, 'Feragat ve Kabul Kesin Hüküm Teşkil Etmez' (1976) 1 ABD 26-39 (*Feragat*).
- Önen E, *Medeni Yargılama Hukuku* (Sevinç Matbaası, 1979) (*Medeni Yargılama*).
- Öztek S, Taşpınar Ayyavz S ve Kale S, 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında 20 Mart 2020 Tarihli Kanun Teklifi'ne İlişkin Bazı Açıklamalar ve Kanun Teklifinin Değerlendirilmesi' (2020) Temmuz-Ağustos 33(149), Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 77-151
- Pekcanitez H, Atalay O ve Özkes M, 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin (2020) Değerlendirilmesi', *LexperaBlog*, (30.03.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/hmk-ile-bazi-kanunlarda-degisiklik-yapilmasina-dair-kanun-teklifinin-2020-degerlendirilmesi/>> (Son Erişim Tarihi: 29.07.2020).
- Pekcanitez, H, Atalay O ve Özkes M, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (7035, 7101 ve 7155 Sayılı Kanunlarla Yapılan Değişiklikler Nazara Alınarak Gözden Geçirilmiş 8. Bası, On İki Levha, 2020).

- Postacıoğlu, İE, *Medeni Usul Hukuku Dersleri* (1911 Sayılı Kanun'a Göre Yazılmış 6. Bası, Sulhi Garan 1975).
- Postacıoğlu İE 'Şarta Muallâk Hükümler' (1941) 2 Adalet Dergisi 112-122 (*Şarta Muallak Hükümler*).
- Postacıoğlu İE ve Altay S, *Medeni Usul Hukuku Dersleri* (Güncelleştirilmiş, Genişletilmiş 8. Bs, Vedat 2020).
- Rosenberg L, Schawb KH und Gottwald P, *Zivilprozessrecht* (17., neu bearbeitete Auflage, München, Verlag C. H. Beck oHG, München, 2010).
- Saenger I, *Zivilprozessordnung: ZPO (Familienverfahren, Gerichtsverfassung, Europäische Verfahrensrecht)*, Handkommentar, (8. Auflage, Nomos, 2019).
- Sanıvar, HD, *Türk Medeni Yargılama Hukukunda Davadan Feragat* (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2017).
- Soner, LE, 'Feragat, Kabul ve Sulhe Dair Bazı Sorunlar' (1977) 3 ABD 439-448.
- Sümer N, 'Şartlı Feragata İlişkin Danıştay Kararlarının Düşündürdükleri' (2018) 2 Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 267-284.
- Tanrıver S, *Medenî Usûl Hukuku, C. I, Temel Kavramlar ve İlk Derece Yargılaması* (Tümüyle Gözden Geçirilmiş, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, Yetkin 2018) (*Medenî Usûl C. I*).
- Süha Tanrıver, 'Şarta Bağlı Hüküm Kavramı ve Verilip Verilemeyeceği Sorunu' (1988) 19 (4) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 45-50 (*Şarta Bağlı Hüküm*).
- Taşpınar Ayvaz S, 'HMK Yönetmeliği ile Usul hükmü Getirilemez', 2013/3 Güncel Hukuk Dergisi 552-555.
- Ulukapı Ö, *Medenî Usûl Hukuku* (3. Bası, Mimoza 2015).
- Umar B, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi (Yargıç ve Avukatlar İçin HMK Uygulamasında Karşılaşılabilecek Soru ve Sorunların Türk ve Neuchâtel Bilimsel ve Yargısal İçtihatları Işığında Yanıtları ve Çözümleri)* (2. Bası, Yetkin 2014).
- Üstündağ S, *Medeni Yargılama Hukuku, C. I-II* (Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 7. Bası, Nesil 2000).
- Yavuz N, 'Hukuk Davalarında Feragat ve Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin En Son Bir Kararı Üzerine Bazı Düşünceler' 1977 (6) Ankara Barosu Dergisi 1019-1025.
- Yılmaz E, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi* (2. Bası, Yetkin 2013) (*Şerh*).
- Yılmaz E, *İstinaf* (2. Bs., İstanbul, Yetkin 2005) (*İstinaf*).

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

<https://beck-online.beck.de/Home>

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf>

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.3.1086.pdf>

<https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/hukuk-muhakemeleri-kanunu-yonetmeligi-12642>.

<https://www.hukukmedeniyeti.org/karar/275831/yargitay-8-hukuk-dairesi-e-2016-10528-k-2017-2702/?v=list&aranan=davadan%20feragat>

www.hukukmedeniyeti.org

<http://www.e-uyar.com/>

<https://www.lexpera.com.tr/>

<https://legal.com.tr/>

<http://www.hukukturk.com/sonuc.aspx?q=k&p=1922>

<http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2015/agustos/yonetmelik.html>

<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>

<https://dejure.org/gesetze/ZPO/306.html>